

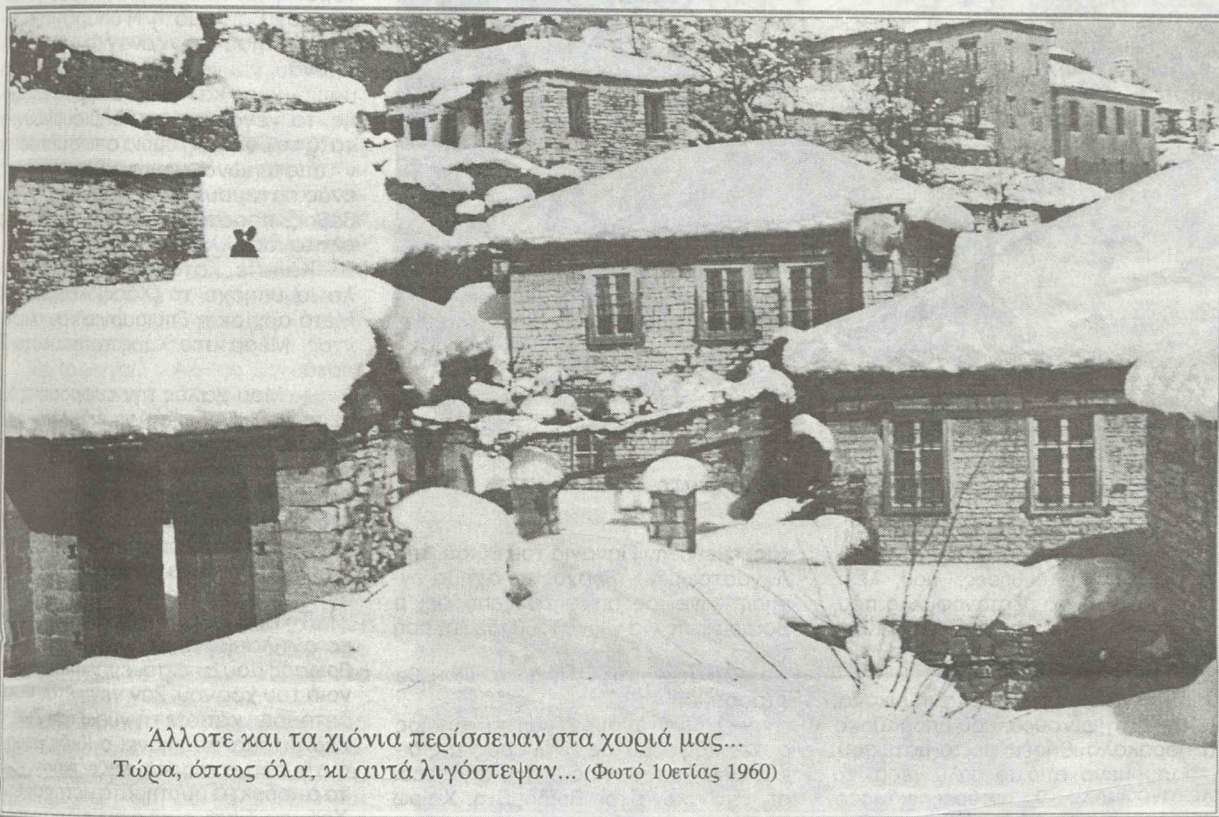
Το ΖΑΓΟΡΙ μας

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 0651-74000 ΦΑΞ: 0651-79286

ΕΤΟΣ ΚΓ΄
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 296
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
2002

Άλλοτε και τα χιόνια περίσσευαν στα χωριά μας...
Τώρα, όπως όλα, κι αυτά λιγότεψαν... (Φωτό 10ετίας 1960)

Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ εύχεται
για τα χωριά μας προκοπή
και αναδημιουργική πορεία.
Σε όλους τους Ζαγορίσιους:
Καλά Χριστούγεννα
Ευτυχισμένο το 2003

Χριστουγεννιάτικο

Πουλί περιπλανώμενον επάνω
απ' τους ωκεανούς,
απ' τα βουνά, απ' τα δάση,
κάτω από κρύους ουραμούς
κι' από παράδεισους γυμνούς
χωρίς να ξεποστάσει.

Κατατρεγμένη
απ' τους καημούς, είσαι.
ώ ανθρώπινη ψυχή,
και πολεμάς να φτάσεις
τον κόσμο των ονείρων σου
με μια θλιμμένη απαντοχή
και να τον ξεπεράσεις,
και μοναχά αναπαύεται
η Θύμηση, αν καμιά φορά
ξωπίσω θα σε φέρει,
στις στοργικές ημέρες σου,
που πέρασες μ' αθάνα χαρά
σε αγαπημένα μέρη.

Κι όσο αν ματώνεις, ώ ψυχή,
στο γύρισμα των άγιων ημερών
μόνον αυτό σου μένει
στις θύελλες μέσα της ζωής
και στα παιχνίδια των καιρών
ακληρά παραδομένη...

Μιλτιάδης Μαλακάσης

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

- Την Κυριακή 12 Ιανουαρίου 2003, ώρα 11 π.μ., «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» θα κόψει την πίτα του στο κέντρο «ΛΙΘΑΡΙΤΣΙΑ».
 - Ταυτόχρονα η Ι.Λ.Ε.Ζ. θα τιμήσει βραβεύοντας τον γνωστό συμπατριώτη μας ΑΓΑΠΙΟ ΤΟΛΗ, ιδρυτή του φημισμένου πια, Λαογραφικού Μουσείου στο Ζαγόρι (Κήπους), το οποίο φέρει το όνομά του.
- Καλούνται όλοι οι Ζαγορίσιοι να τιμήσουν την εκδήλωση.

Χρονογράφημα

Βοϊδομάτης και χρόνος
Σταύρου Συκιώτη

Μερική άποψη Βοϊδομάτης

μ' αυτήν του Βοϊδομάτη.

— Παρακολουθήσεις, μου λέει, προηγούμενα, το πλατανόφυλλο που, χορευτικά, κυλούσε στην επιφάνεια του νερού.

— Ναι.

— Ήταν μια συγκεκριμένη εικόνα, μια γνωστή φιγούρα, που μπορούσες να παρακολουθήσεις με το μάτι σου. Παρασυρμένο από το πολύ νερό, το πλατανόφυλλο θα φτάσει, κάποτε, στην απεραντοσύνη του Ιονίου, αν δεν έχει «ατύχημα» στην πορεία του.

— Έτσι είναι.

— Τώρα, με κλειστά τα μάτια σου και τη δική μου περιουσιολογία, σε πληροφόρω πως κι άλλα πλατανόφυλλα, χορταράκια και μικροκλώναρα πέρασαν από μπροστά σου, ακολουθώντας τη ροή του νερού. Κι άλλες φορές, όντας ο' αυτή την άκρη, παρατηρήσεις τέτοιες εικόνες. Ο Βοϊδομάτης με την ποσότητα του νερού του και την ορμητική ή ήρεμη ροή του παρασέρνει τα πάντα. Ακόμα και σένα, αν βρεθείς στην πορεία του και δεν αντιδράσεις μ' όποιο τρόπο.

— Τι θέλεις να πεις;

— Θέλω να πω πως χωρίς τη βοήθεια των αισθήσεών μας δεν αντιλαμβανόμαστε την αχολογία της ροής του Βοϊδομάτη, δεν βλέπουμε τα πλατανόφυλλα ή άλλα αντικείμενα να συνταξιδεύουν μαζί του, ούτε αισθανόμαστε τη δροσερή αύρα της περιοχής του.

— Σωστά. Οι αισθήσεις μας βοηθάνε να έχουμε νόημα σ' ό,τι συμβαίνει γύρω μας.

— Ωραία! Θυμάσαι, πριν πολλές δεκαετίες, παιδί ακόμα, πόσο νερό είχε ο Βοϊδομάτης, αυτό το μοναδικό σε γάργαρο και λαγαρά νερά ποτάμι, ώστε ν' αχολογιόταν όλη η γύρω του κοιλάδα;

— Φρόντιζε γι' αυτό η νερομάνα του η Τύμφη που αποθήκευε τα νερά του από τις πολλές βροχές και τα πολύμηννα χιόνια που 'πεφταν τότε. Έτσι, λοιπόν, προμήθευε τον Βοϊδομάτη η Τύμφη και ο κύκλος του νερού, στη νομιότητα της δημιουργίας. Ο Βοϊδομάτης γεννήθηκε—δεν μπορεί να προσδιορίσω πότε— από τη μήτρα της Τύμφης (τους απορρώγες βράχους της Αστρά-

κας) εκεί στην Παναγία του Βίκου, την Αγγαστριωμένη (βράχος σε σχήμα έγγυας γυναίκας απ' όπου ξεπηδάει ο Βοϊδομάτης για ν' ακολουθήσει τη ροή του).

— Κατανοητά όλα αυτά. Πού θα φτάσουμε;

— Ήδη φτάσαμε. Υπάρχει κάποιος συνειρμός—αυτός είναι όρος της δικής μου λειτουργίας— που απορρέει απ' την εικόνα του Βοϊδομάτη. Χαιρώ που μ' έφερεις εδώ για να συγκεκριμενοποιήσω αυτόν τον συνειρμό.

— Ν' ακούσω.

— Κατέγραφα, αυτές τις μέρες, στα κατόρθωτά μου, τις σκέψεις που κανες κοιτάζοντας το επιτραπέζιο ημερολόγιο του γραφείου σου. Ξαναθυμήθηκες την πρώτη σκέψη που κανες, βλέποντας αέριο το πάχος του ημερολογίου στην αρχή της χρονιάς. Πρώ-Πρώ! τόσος χρόνος; Πού να κυλήσει αυτός; Μέρα τη μέρα, φύλλο το φύλλο, το ημερολόγιο αδυνάτιζε (Λες και πήγαινε Bodyline). Απορροφημένος στους στόχους του προγράμματός σου στάθηκες αδιάφορος στο αδυνάτισμα του ημερολογίου σου. Ίδιο σαρδάκι Χρόνος, που κυλούσε, πονηρά, μέρα τη μέρα έπαιρνε τα φύλλα του ημερολογίου, ίδια πλατανόφυλλα στα νερά του Βοϊδομάτη. Ωποια συνειδητοποιείς τώρα και διερωτάσαι πως πέρασε τόσος χρόνος τόσο γρήγορα.

— Άνοιξε τώρα τα μάτια σου, για να με καταλάβεις. Κοίταξε ένα σημείο του νερού, μπροστά σου. «Εν ριπή οφθαλμού» το νερό που είδες προχώρησε παρακάτω και τη θέση του πήρε άλλο που ερχόταν μετά απ' αυτό. Κι αυτό επαναλαμβάνεται συνέχεια. Όπως τα φύλλα του ημερολογίου, έτσι και το νερό. Με μόνη τη διαφορά ότι τα φύλλα του ημερολογίου είναι αυτόνομα, έχουν μορφή και σχήμα και γίνονται αντιληπτά και κατανοητά, κάτι που δεν συμβαίνει με το νερό του ποταμού, που είναι μια συνεχής ενότητα, αδιάσπαστη στη ροή του και μόνο σε σύγκριση με αντικείμενα της κοίτης που γίνεται αντιληπτό. Γι' αυτό, κοιτάζοντας πάντα τον ρου του Βοϊδομάτη, όχι μονάχα εσύ, **αλλά μάτια και μάτια**

διαβατικά απ' την περιοχή του, απολαμβάνουν τη γραφική, ανεμπόδιση, κρυστάλλινη ροή του, τη χαίρονται και την απολαμβάνουν χωρίς τα «φιλοσοφήματα» που κάνουν εμείς οι σκέψεις.

— Σωστά όλα αυτά. Πού καταλήγουμε;

— Είναι απλό. Ο «Συνειρμός» μου **παράλληλίζει τη ροή του Βοϊδομάτη με τη ροή του Χρόνου. Ο Χρόνος είναι κι αυτός ένα ποτάμι.** Γεννήθηκε απ' τη μήτρα της Ζωής, τη στιγμή που κι αυτή γεννήθηκε από τη στιγμή της δημιουργίας του σύμπαντος. Η ύπαρξη της Τύμφης και ο κύκλος του νερού γέννησαν τον Βοϊδομάτη. Η ύπαρξη της Ζωής γέννησε την αναγκαιότητα του Χρόνου, για να μπορούμε έτσι να εκτιμάμε «χρονικά» μέσα στη ροή της ζωής, τα γεγονότα που δημιουργούνται κατά τη ροή της, όμοια όπως μπορούμε ν' αποτυπώνουμε τα χαρακτηριστικά ενός ποταμού: μήκος, φάρδος, σχήμα βάθος, ποσότητα νερού, επιπλέοντα πλατανόφυλλα κλπ.

Κάποτε, κατά την Ελληνική Μυθολογία υπήρχε το (Χάος) κεφαλαίο Χ. Μετά άρχισε η δημιουργία του σύμπαντος. Μέσα στο Χάος το απόλυτο Τι-ποτα.

— Μου χαλάρη την ευφροσύνη διάθεση που νιώθω απ' το εδωλλιακό περιβάλλον. **Πάντα εσείς οι σκέψεις πετάτε πότε «στα σύννεφα» και πότε «στα θαλά νερά».** Σε προλαβαίνω γιατί διαβλέπω πως είσαι έτοιμη να το πας στο «βαθύ φιλοσοφικό». Ετοιμη να μου μιλήσεις για «οχετικές έννοιες», για «χωρο-χρόνο» κλπ.

— Το πράγμα είναι απλό. Όπως απλά το αντιλαμβάνεται ο, κάθε απλός άνθρωπος που αποκτά, εμπειρικά, την έννοια του χρόνου. Ξαν γεννιέται, συνειδητοποιεί κάποτε τη γύρω του ζωή, το περπατάει—αυτός είναι όρος της δικής μου λειτουργίας— που τα προσδιορίζει, χρονικά, με τα αποδεκτά συστήματα μέτρησης του Χρόνου. Έτσι, αυτή η συνειδητοποίηση της κίνησης συνταξιδιέται με την έννοια της μέσης για να ευκολύνουν την μετακίνηση. Όταν δεν χρειάζονται την μετακίνηση, όταν δεν χρειάζονται την μετακίνηση κάτω απ' το τραπέζι για να μην πιάνουν τόπο. Κατά μήκος του τοίχου ήταν ένας ξύλινος καναπές. Εκεί κάθονταν όσοι δεν έπαιζαν και δεν έπιναν και «μουσιμπετούσαν» (κουβεντιάζαν). Αυτή η πλευρά δεν μας αφορούσε. Τραβούσε μόνο το μάτι μας ο παλιό μισοξεφτιγμένος κα-θρέφτης, που ρίχνανε «κλεφτές» αυτές σκοτεινές ματιές και στον τοίχο η λάμπα με το τοιμητάκι στο μονίμως καπνισμένο λαμπόγιο. Ήταν ακόμη σ' ένα ορθογώνιο χαρτόνι μια διαφήμιση, τοιμητάκι SANTE στο κόκκινο κουτί απ' όπου η ξανθή κοπέλα χαμογελούσε προκαληκτικά. Πως ν' αντισταθείς στον πειρασμό της νικιτίνης.

Στο βάθος μια σκούρα, ίσως καφέ πόρτα που επικοινωνούσε με το σπίτι από ένα «μυστικό». Το «μυστικό» ήταν ένα «γκαβό» σκοτεινό δωμάτιο-κιπ που χρησιμοποιούσαν σαν αποθήκη.

Στο ταβάνι, αμφιβόλο χρώματος, ένας λαβή ή κάποια απόκλιση του καμπίου τη βοήθεια της καπνιάς, μια δισκομπαταρία, πηγαίνονταν σαν σκουριασμένες κρεμασμένες από το κυλινδρικό κουτί τους καθώς ανοιγόκλεινε η πόρτα με τις κολλημένες μύγες πάνω πασχίζοντας και την αδιάκοπη κυκλοφορία του και σ' όλους τους Ζαγορίσιους, με την παράκληση να θυμούνται το χωριό που δεν συμβαίνει με το νερό του ποταμού, που είναι μια συνεχής ενότητα, αδιάσπαστη στη ροή του και μόνο σε σύγκριση με αντικείμενα της κοίτης που γίνεται αντιληπτό. Γι' αυτό, κοιτάζοντας πάντα τον ρου του Βοϊδομάτη, όχι μονάχα εσύ, **αλλά μάτια και μάτια**

Σημείωση: Καίρως να προσεγισθώ. Όταν θα έχετε στα χέρια σας το φύλλο Δεκεμβρίου του «Ζ» μας, σίγουρα θα έχετε κυλήσει γρήγορα ο μήνας. Έτσι, μπορεί από τώρα να ευχηθώ, για το 2003, να είναι «Αίσιον και Ευτυχές» (κατά πατροπαράδοτη διατύπωση), στους ανθρώπους του περιοδικού μας που εθελοντικά και με πολλή αγάπη πασχίζουν και την αδιάκοπη κυκλοφορία του και σ' όλους τους Ζαγορίσιους, με την παράκληση να θυμούνται το χωριό που δεν συμβαίνει με το νερό του ποταμού, που είναι μια συνεχής ενότητα, αδιάσπαστη στη ροή του και μόνο σε σύγκριση με αντικείμενα της κοίτης που γίνεται αντιληπτό. Γι' αυτό, κοιτάζοντας πάντα τον ρου του Βοϊδομάτη, όχι μονάχα εσύ, **αλλά μάτια και μάτια**

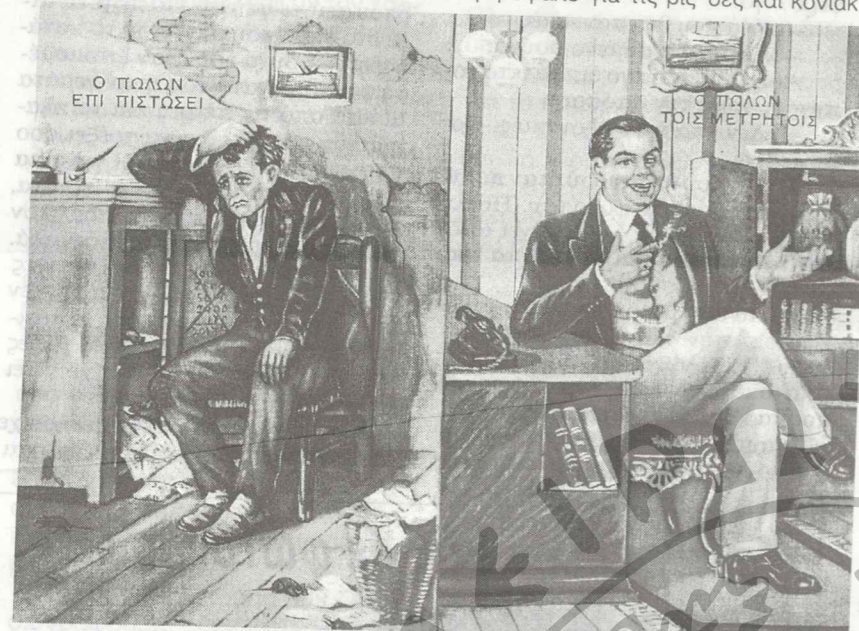
Βιωμένες μνήμες

Το παλιό μαγαζάκι του χωριού

παράθυρο ήταν όλος ο κόσμος. Σε ράφια, κουτιά η αρμάθες έβρισκες ό,τι ήθελες. Στη μέση σε εμφανές σημείο μια φωτογραφία, ευτυχής «ο πωλώντας μετρητοίς» και δυστυχής «ο πωλών επί πιστώσει». Ο Λεωνίδας ο άλλος μπακάλης είχε έναν τεράστιο κόκορα.

«Έφ' όσον δεν γεννά ο πετεινός, βερσεσέ δε δίνω κανενός». Τα πράγματα ήταν τακτοποιημένα κατά την αξία και την ανάγκη τους: Φτλήθρες και λαμπόγιαλα, σίρμα για να τριβουν τους τεντζερέδες, σουγιάδες, αλυσίδες με κρίκο για τα κλειδιά, δοχ' λήθρες, καρέλια και βελόνια, τοιακιάκια και τοιακιάκωπες σ' ένα κουτάκι, τσατσόρες, σπρίττα, κεριά και λαμπάδες για την εκκλησία, σούκα κρεμασμένα στο χόρτινο σκόνι (τοιοπέλες), τοιμητάκια για τα μαλιά και κοκαλάκια με λάστιχο για τις κόσες (κοτσίδες).

Σ' ένα ράφι τετράδια με 4 ρίγες για τους μικρούς, με κουτάκια για την

αριθμητική, τετράδια καλλιγραφίας, μολύβια πένες για τα πενόξυλα και «λουιστά», μπονιές. Δίπλα μακαρόνια, κουτιά στρογγυλά με θρεψίνη, και παρακάτω, πέταλα, καρφιά, σκούπες, κούτες με τοιγάρα, λουκούμια, μούρες και ξανθές σταφίδες για τις ρζόπτες. Σε ξεχωριστή θέση ο καφές ο «μονάτος» γνήσιος και κ' θαρένιος, κριθαρένιος. Πέρα πέρα αρμάθες σκόρδα και κρεμμύδια και στο πάτωμα σακιά με πατάτες πουκαλιόρο, φα-σόλια φακή, ζάχαρη και τρινάλ... σε γειτονικά σακιά. Ακόμη θεϊρά για τις κληματαριές τενεκέδες με λάδι και πετρέλαιο κι απάνω το χωνί τους, τραμ' ζάνα με κρασί και τοίπιουρο. Το τοίπιουρο το έβαζε σ' ένα μπουκάλι που είχε ένα ειδικό εξάρτημα για να πέφτει από λίγο.

— Τέτοιες μέρες έφερνε και χαλβά τυλιγμένο σε λαδόχαρτο, για τη νηστεία, μαζί με τον τενεκέ με τις ελιές. Ανάκατες οι μυρωδιές δεν ενοχλούσαν κανένα.

— Κοντά στο παράθυρο ήταν άλλη λάμπα και δίπλα ένα χαρτόνι που είχε κολλημένα μικρά φακελάκια με θυμιάμα, κανέλα, γαρύφαλο, σόδα για τις κ' λούρες, πιπέρι μαύρο. Το κόκκινο επειδή το χρησιμοποιούσαν πολύ κι

ήταν και φθινό το είχε σ' ένα τενεκέ-δένιο κουτί, κι από κει έπαιρνες όσα δόρμια ήθελες. Σε κουτί είχε ακόμη και τις βαφές για να βάφουν τα ρούχα οι γυναίκες. Τόσο πολλά πράγματα, σ' ένα τόσο μικρό χώρο.

— Εξω από την πόρτα στον τοίχο στο ικρίημα τομάρια τεντωμένα με σουβλιά και κρινί (κυμέλ) οι μύγες.

— Το μπακάλικο απ' το καφενείο χωρίζονταν μ' ένα στενόμακρο ψηλό μπαγκό. Από το μέσα μέρος ήταν ο κα-

της Ελένης
Οικονομίδου - Δούβλη

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει.

Στη μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

ταστηματόρχης με το σκαμνί μπροστά του, το συρτάρι με τους παράδες σε χωρίσματα οι πεντάρες, οι δεκάρες κλπ και γύρω του ότι πολύτιμο ή ακριβό είχε κι ότι ήθελε να κρύψει. Στην μία άκρη του μπαγκού μπουκάλες με λικέρ γυναίκα μέντα και γαρύφαλο για τις βίζ'δες και κονιάκ

πούλες δεν αρχίκαν ακόμη να γεννούν, οι άλλες ξενογεννάν κι η άσπρη ήταν στη φωλιά.

— «Έπρεπε να τ' σκω'σεις» απα-ντούσε ξερά

Στη σιγή που ακολουθούσε, το δάκρυ τρεπόπαιζε στα βλέφαρα. Ήταν φανερό ότι η συναλλαγή θα χαλούσε, κι οι καραμέλες θα γύριζαν στη γιάλα.

«Αιντε κι όταν ματάρ' θες να φερς δυο αυγά».

«Ευχαριστώ μπάρμπα, κατέβαι-νες δυο δυο τα σκαλιά με την χαρτλί-να στον κόρφο μη μετανιώσει ο Λά-κης. Πολλές φορές οι γυναίκες ψώνι-ζαν με το δεφτέρ, εκεί γράφονταν τα βερσεσέδια, κι όλο πανώβανε. Κι όμα ξεχρώνες αφηνε κι ένα μικρό υπό-λοιπο για φούλ».

«Όλο εζί' κα ζ' γιάζες δεν το κάνει το Θεός χαλάλ'», γκρίνιαζαν

— Μπάρμπα μου 'πε η Μάκα να μ' δώκς 100 δράμια καφέ μονάτο

— Να τα λεφτά κι τ' αυγά.

— «Αί θέλ' κι μονάτο η μάκα, δεν γένιτι, θα τα γράψω στο δεφτέρ'.

Άνοιγε το δεφτέρ' δαχτυλίες καθώς σάλωνε τα δαχτυλά να βρη τη σελίδα, μύριζε μπαμαλιάρω, πετρέλαδο και τοίπιουρο μαζί.

— Πολλές φορές κερνούσε κι ένα ρακί στο χοντρό ρινέ ρακοπόττηρο, υστερόβουλα βέβαια για να κεράσεις

δεύτερη σειρά κι αν έρθει άλλος τρίτη. Όσο το λαρύγγι δροσίζονταν, λύνονταν η γλώσσα, άνοιγε η καρδιά, γίνονταν όλα ευκολα κι απλά, ακόμη και τα προβλήματα έβρισκαν μονομιάς, μαγικά λες, τη λύση τους.

Ύστερα έρχονταν το τάβλι. Έλε-γαν ότι τα κολούσαν μερικοί. Κακίες γλώσσες...

Στο διπλανό τραπέζι τα χαρτιά με ξεβωριασμένους τους «μπασιούς», κολτσίνα, ξερή τις γιορτές τριανταμία. Το κουμάρι απηγορευμένο σαν κάθε θελητικό ήταν «απ' ανεκάνεν» ως τα σήμερα, Τσερβαριώτικο χούλι.

Πολλές φορές τους έπαιρνε το απόγευμα. Στο σπίτι την γυναίκα την

έζωναν τα φίδια. Η κυράμνα αναλά-βανε να νουθετήσει τον άσωτο. Έπαιρνε ένα μεγάλο ξύλο μια «φο-τόττηρα» και γραμμή στο μαγαζί.

«Δεν αντρέπει μάρς μακαρά τι θα φάει η φαμπλιά ου να γαθείς κι να μη φανείς».

Πολλές φορές η παρέα διαλύο-νταν. Οι χαμένοι δυσανασχετούσαν

— «Μα σκολάσουμε το «χόρ». Τι-τα κι θα ν' αρθώμε».

Η Τιτά ήταν αμετάπειστη

— «Σκοθείτε τώρα ίσια, θα σας κά-νω «γκίβεντο» σ' όλο το χωριό».

Λένε — και χωρίς φωτιά καπνός

δεν βγαίνει— ότι κάποτε το παπαρά-βησαν ως τη νύχτα. Αναγκασμένη η

γυναίκα είδοποίησε την αστυνομία από τα Πανα Σουδέντα. Αλυσισμένα

εφυγαν άλλοι απ' τα παρουνάκια κι α-λοί απ' τ' «γκίβεντο». Τα παρουνάκια δεν

γίνονται μαθήματα γίνονται όμως τραγούδι.

— Ο Μανθούλης κι ο φανούλης

έπαιζαν ραμ', ένας έφ'κε απ' την πόρ-τα κι άλλος απ' την γκαβαρνί.

Χρονιές μέρες, χωριά έρημα,

χωρίς καφενεία και χωρίς ζάχαρκα.

Στην εποχή της αρθροπάθειας που τα γυ-κά κατακλύζουν τις βιτρίνες γιατί τά-χα δεν θ' άλλαζα με τίποτα μια χαρτλί-να με ζάχαρκα και καρεμέλες από τη

γιάλη του Λάκη.

Και μπορεί σήμερα ένα παιδί να

αγοράσει κάτι μ' αυγά. Όμως, τάχα

υπάρχουν το χειμώνα στο Ζαγόρι παι-διά. Τάχα υπάρχουν κόρες.

ΤΟ ΒΛΗΣΙΔΙ ΚΑΙ Η ΚΑΛΥΒΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ

Τόπος: Πάνω Βίτσα
Χρόνος: Προς τα τέλη του 19ου αιώνα, μετά τα Χριστούγεννα

Είχε αρχίσει να βραδιάζει όταν ο Τζίκης ή Ζηκίδης κρατώντας στα χέρια του ένα φανάρι, κατέβαινε το καλντερίμι στο «Προσέλιο» και έστριψε προς το σπίτι του Γιάννη του Καραγεώργου. Μπροστά στην εξώπορτα καθόταν ο Καραγεώργος, μια σεβάσμια μορφή που είχε διατελέσει για πολλά χρόνια πρόεδρος.

— Πού πας ορέ Τζίκη; τον ρώτησε

— Πάω να ποτίσω το γομάρι, τον απάντησε

— Τέτοια ώρα; τον ξαναρώτησε

— Είχα δ' λεια και δε μπόρεσα τ' απάντημα

— Κοίτα ορέ μη σ' πάρουν τ' φωνή οι ξουτιές? που βγαίνουν τ' νύχτα απ' τ' καλύβα τ' Παπαγιάννη.

Ο Τζίκης έκανε πως έκανε πως δεν άκουσε και προχώρησε. Στο μυαλό του είχε άλλα πράγματα. Είχε ακούσει για το θρούλο που έλεγε για το «βλησιδί» που ήταν θαμμένο στην καρδιά του «Λιόντου» και ήταν αποφασισμένος να πάει να το βρει.

Από την προηγούμενη νύχτα είχε προετοιμάσει το εγγεγραμμένο αυτό, σκεπτόμενος και όλες τις λεπτομέρειες. Πρώι πρώι πριν ακόμα χαράξει καλά, είχε φορτώσει στο γαϊδουράκι του μια τσάπα και ένα φτυάρι και τα πήγε σε ένα κήπο που είχε στη «Ζελινίτσα».

Εκείνη τα χρόνια από τη μεριά της «Ζελινίτσης» ήταν γεμάτο κηπάρι. Σε όσους προϋπαντούσε έλεγε ότι πάει να καθαρίσει τον κήπο του. Έσκαψε λοιπόν και καθάρισε λίγο το κηπάρι του, έκρυψε τα εργαλεία που είχε μαζί του, έδεσε το γαϊδάρκο σε ένα «χασίλι» δικό του και γύρισε στο χωριό, αφού πρώτα πέρασε και από την καρδιά του «Λιόντου» και εντόπισε το σημείο που θα έσκαβε το βράδυ. Επειδή όμως το χωριό εκείνα τα χρόνια είχε ζωή, για να μην το υποψιαστούν γιατί γύρισε γρήγορα, σε όσους έβρισκε στο δρόμο, έλεγε πως το χύμα ήταν σκληρό σαν πέτρα, γιατί είχε καιρό να βρέξει και δεν σκαβόταν.

Ήταν σίγουρος ότι το βράδυ δεν θα τον έβλεπε κανένας, γιατί όλοι οι χωριανοί φοβόταν να περάσουν μπροστά από την καλύβα «τ' Παπαγιάννη» για να μη τους πάρουν οι «ξουτιές» τη μιλιά. Αυτός όμως δεν φοβόταν ούτε τις νεράιδες ούτε τις ξουτιές και δεν μπόρουσε τίποτα να τίποτα στον κόσμο να τον κάνει να αλλάξει το σχέδιό του.

Να όμως που τα λόγια του Καραγεώργου του είχαν καρφωθεί το μυαλό.

— Λες να υπάρχουν, μονολογούσε

— Μπα αποκλείεται, δεν είχε ακούσει να τις είχε δει κάποιος

— Μα ο Καραγεώργος είναι γέρος και ίσως να έχει ακούσει κάτι,

για να λείπει τέτοια πράγματα

Δεν είχε ξαναπαράσει βράδυ από αυτό το σημείο και προσπαθούσε να διώξει όλες αυτές τις κακές σκέψεις, όταν σε μια στιγμή συνειδητοποίησε ότι πλησίαζε στην καλύβα. Δεν είχε βραδιάσει καλά ακόμη και έτσι αποφάσισε με μια «τρεχάλα» να περάσει. Δεν ήθελε να πάει και από άλλο δρόμο γιατί θα τον έβλεπαν πολλοί.

Πήρε βαθιά ανάσα και άρχισε να τρέχει, μα καθώς έτρεχε κάπου σκάλωσαν τα ρούχα του σε ένα κλαρί. Ο Τζίκης όμως από το φόβο του δεν σταμάτησε, ούτε γύρισε να κοιτάξει πίσω. Τράβηξε μόνο με δύναμη, αφήνοντας ένα κομμάτι από τα ρούχα του στο κλαρί και συνέχισε τρέχοντας ακόμη πιο γρήγορα. Πιο κάτω στο πηγάδι τ' Παπαγιάννη, σταμάτησε γιατί δεν μπορούσε άλλο. Έξω από το πηγάδι ήταν ένας «σιούκλος».

Γρήγορα γρήγορα έβγαλε λίγο νερό και έριξε στο πρόσωπό του. Το κρύο νερό τον συνέφερε λίγο.

— Ιδέα μου θα ήταν, σκέφτηκε.

— Αλλά το σκουμένο ρούχο;

Αφού κάθισε λίγο δίπλα από το πηγάδι, πήρε την απόφαση

— Δεν υπάρχουν ξουτιές. Θα συνεχίσω.

Η έλξη του θησαυρού ήταν πολύ πιο δυνατή από το φόβο του. Ήθελε να γίνει πλούσιος, να ξεφύγει από την ταλαιπωρία και τη μιζέρια της δύσκολης ζωής του.

Μετά από μικρή πορεία λοιπόν έφτασε στην καρδιά «του Λιόντου». Είχε νυχτώσει για τα καλά. Στα σκοτεινά πήγε και πήρε την τσάπα και το φτυάρι που είχε κρύψει ποιο πάνω, άναψε ένα φανάρι και το έβαλε στη ρίζα της καρδιάς

για να μη φαίνεται από το χωριό και άρχισε να σκάβει στο σημείο που είχε εντοπίσει και είχε τις περισσότερες πιθανότητες να είναι κρυμμένος ο θησαυρός.

Καθώς έσκαβε τον φάνηκε πως άκουσε φωνές. Έστησε αυτί μα δεν ακουγόταν τίποτα. Ξανάρχισε το σκάψιμο. Σε λίγο του φάνηκε πως άκουσε τραγούδια.

— Από το χωριό θα ακούγονται, σκέφτηκε.

Έδιωξε ξανά τις κακές σκέψεις,

του ΣΤΑΘΗ ΒΑΣΔΕΚΗ

έσκυψε και άρχισε πάλι να σκάβει. Τα τραγούδια όμως δυνάμωναν. Σήκωσε το κεφάλι, κοίταξε προς τα κάτω προς τα «Σιάδια του Μπρίνου» και τι να δει.

— Ένα φως πλησίαζε και τραγουδούσε.

— Έρχονται οι ξουτιές και τα ντρομπέγκαλα, σκέφτηκε.

Και με μιας πετάει το τσαπί και όπου φεύγει-φεύγει. Για πότε έφτασε στο σπίτι του ούτε που το κατάλαβε. Τα ρούχα του ήταν ξεσκισμένα και τα γόνατά του ήταν γεμάτα αίματα από τις πέτρες και τα κλαριά που πήδησε, για να τρέξει όσο πιο γρήγορα γίνονταν. Η γυναίκα του, η οποία δεν γνώριζε τίποτα, κατατρόμαξε μόλις τον είδε. Τον ρώτησε τι είχε πάθει μα αυτός μιλά. Νόμιμο ο καφερός πως οι ξουτιές του είχαν πάρει τη μιλιά και ότι δεν θα του την ξανάδιναν ποτέ. Η περιπέτεια του κράτησε πολλές μέρες και μόνο όταν έμαθε τι είχε γίνει άρχισε ξανά να μιλάει.

Και τι είχε γίνει; Ο Θεμελής είχε χάσει κάτι γίδα στο «Μπρίνο» και

είχε κατέβει να τα βρει. Δεν μπόρεσε όμως να «τα ακούσει» πουθενά και γύριζε άπραγος. Επειδή και αυτός είχε ακούσει τις ιστορίες με τις νεράιδες και τις ξουτιές, όταν πλησίαζε στην καλύβα τ' Παπαγιάννη, άναψε το φανάρι και άρχισε να τραγουδάει για να διώξει τους φόβους του.

Έτσι λοιπόν όχι μόνο ο Τζίκης έγινε καπνός, αλλά και ο Θεμελής είχε την ίδια τύχη. Καθώς πλησίαζε στην καρδιά «του Λιόντου», είδε ένα φως να βγαίνει από ένα φρεσσοσκαμμένο λάκκο στη ρίζα της καρδιάς.

— Βγαίνουν οι ξουτιές από τη γη, φώναξε.

Και όπου φύγει-φύγει και αιτός.

Την επόμενη μέρα με τα χίλια ζόρια εξομολογήθηκε στους χωριανούς το πάθημά του. Από τη γυναίκα του Τζίκη έμαθαν πως και ο άνδρας της είχε έρθει αναστατωμένος και ξεσκισμένος και κάπως τα συνδύσαν. Έτσι οι ποιοι το μπελά αποφάσισαν να πάνε στην καρδιά «του Λιόντου».

Φτάνοντας εκεί είδαν τα εργαλεία, το σκαμμένο λάκκο που είχε ανοίξει ο Τζίκης και το φανάρι και κατάλαβαν τι είχε γίνει.

Το τι έγινε δεν περιγράφεται από τα γέλια και τα πειράγματα όλου του χωριού.

(Από τις χειμωνιάτικες ιστορίες τις γιαγιάς μου της Λένως)

1. Απ' το μύθο και το παραμύθι: **Η καλύβα του Παπαγιάννη** σήμερα δε σώζεται. Βρισκόταν στα τελευταία στίβια του Πάνω μαγαζι της Βίτσας στο δρόμο προς το «Μπρίνο», κάτω από το σπίτι του Καραγεώργου. Από τα παλιά τα χρόνια υπήρχε η δοξασία πως σε αυτή κατοικούσαν οι «Ξουτιές» και τα «Ισούκλατα» (πλάσματα φτιαγμένα στη φαντασία των ανθρώπων της εποχής εκείνης).

Ο μύθος έλεγε πως όταν πλησίαζαν τα Χριστούγεννα, επειδή η καλύβα ήταν στην άκρη του χωριού, συγκεντρώνονταν όλα τα ξουτιά της περιοχής, για να περάσουν το βαρύ χειμώνα. Κάποτε λοιπόν σε αυτή τη συγκέντρωση βρέθηκε και μία «Ξουτιά» έγκυος. Ο άντρας της πνιγνιμ φύγει για δουλειές της είπε πως αν δεν γεννήσει παιδί (παιδιά τότε έλεγαν τα αγόρια) θα τη σκοτώνει. Τελικά η «Ξουτιά» γεννήσε κορίτσι. Για να μην καταλάβει τίποτα ο άντρας της και τη σκοτώσει φώναξε την Κυράτσα τη μαμή να κάνει κάτι. Επειδή ο άντρας της δεν έβλεπε καλά η Κυράτσα σκέφτηκε για να τον ξεγελάσει, βάζοντας και κολλώντας ένα κερδί με δύο γυρότσα (άγρια αχλάδια), αλλάζοντας έτσι το όργανο του κοριτσιού και δείχνοντας τάχα πως είναι αγόρι.

2. **Ξουτιές** = Νεράιδες, καλικά ντσαοί κλπ

3. **Ζελινίτσα** = Τοποθεσία στο προσέλιο της Πάνω Βίτσας

4. **Σιούκλος** = Κουφάς

5. **Σιάδια του Μπρίνου** = Χωράφια κάτω από την τοποθεσία «Μπρίνος» κοντά στη χαράδρα του Βίκου

6. **Ντρομπέγκαλα** = Καλικάντζαροι

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΑΡΔΕΛΛΗΣ

Ένας πατριδολάτρης - Ελληνολάτρης δημοσιογράφος από το Πάπιγκο

Κων/νο.

Ο Σαρδέλλης, κάποιος στιγμή γνώρισε τον Θωμά Πασχίδη έγιναν φίλοι και το 1865 ίδρυσαν μαζί την πρώτη ελληνική εφημερίδα στο Βουκουρέστι, την «Ιριδα». Η συνεργασία του όμως σταμάτησε, άγνωστο γιατί και συνεχίστηκε η έκδοσή της μόνο από τον Σαρδέλλη και τα παιδιά του. Οι σχέσεις του όμως και μετά τη διακοπή της συνεργασίας υπήρξαν άριστες πράγμα που το αποδεικνύει το γεγονός ότι ο Πασχίδης τις πραγματικές του τις τυπώνει στο τυπογραφείο της «Ιριδας» και το ότι ο Σαρδέλλης συνεχίσει αργότερα για την απελευθέρωση του εθισμού τότε στο Φεζάν της Αφρικής, Πασχίδη.

Εκτός από τα πνευματικά προσόντα που χαρακτήριζαν τον Σαρδέλλη πρέπει να σταθούν και να τονίσουμε ιδιαίτερα την μεγάλη «απαξέρευση» και άκαμπτη φιλοπατρία που τον διέκρινε. Ένα γεγονός που το αποδεικνύει τούτο είναι όταν ο Σαρδέλλης δεν αποδέχθηκε την προσφορά του φίλου του και μεγάλου Ρουμάνου πολιτικού ηγέτη τον Μπρατιάνου που ως πρωθυπουργός θέλησε να του παραχωρήσει την έδρα της Νοελλικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου με τον όρο να παραιτηθεί της ελληνικής υπηκοότητας και να πολιτογραφηθεί Ρουμάνος πολίτης! Αρνήθηκε τιμές και αξιώματα επειδή γι' αυτόν η άρνηση της ελληνικής ιθαγένειας ισοδυναμούσε με φοβερή προδοσία.

Ως προς τον τρόπο που δημοσιογραφούσε, αξιόπιστοι μελετητές και δημοσιογράφοι με κύρος παρατηρούν ότι ο Σαρδέλλης ήταν δημοσιογράφος με τη βαθύτερη έννοια του όρου: Αυστηρότης, επηρεασμένος και δημιουργικός, αγωνιστής της «πέννας», πατριδολάτρης, λάτρης των γραμμάτων και της ανάπτυξης του πνεύματος, πιστός χριστιανός. Η μόνη δική του στήλη που είχε στην εφημερίδα είχε τον τίτλο «Προξενικά ασχημία» και απ' αυτήν μάχονταν με όπλο την ειλικρίνεια και το θάρρος της γνώμης. Ποτέ δεν λυγίσε και ποτέ δεν δελεάστηκε από παχυλές προτάσεις και υποσχέσεις. Ήταν δε τόσο ταπεινός που αποποιήθηκε την παρασημοφόρησή του από την Ελληνική Κυβέρνηση με το δικαιολογητικό ότι επιτελεί απλώς και μόνο το καθήκον του, όταν αυτή του προτάθηκε σχετικά με τις ενέργειές του για τη διαθήκη του Ζάππα αλλά και σχετικά με την ακέραια θέση του στο θέμα διένεξης Ελλάδας-Ρου-

μανίας. Στο ταξίδι του στην Ελλάδα το 1896 φίλοι του και Αθηναίοι δημοσιογράφοι του πρόσφεραν δείπνο και τον προσφώνησαν ανάμεσα στους άλλους ο συγγραφέας Χρ. Χρηστοβασιλείς και ο Ζαγορίσιος δικηγόρος Αθ. Λιούμας.

Εδώ πρέπει να ανοίξουμε μία

της ΕΛΕΝΗΣ ΣΚΟΥΡΤΗ

παρένθεση και να αναφερθούμε στην ιστορία της διαθήκης του μεγάλου ευεργέτη Ευάγγελου Ζάππα.

Όταν αυτός πέθανε ορίστηκε εκτελεστής της ο εξαδελφός του Κων/νος Ζάππας. Η τεράστια κτηματική περιουσία του στη Ρουμανία περιήρχετο στην επιτροπή των Ολυμπίων η οποία επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να μεριμνήσει για την ανέγερση κτηρίου (πρόκειται για το σημερινό Ζάππειο μέγαρο) όπου θα στεγάζονταν εκθέσεις και θα διοργανώνονταν εκδηλώσεις σχετικές με το Ολυμπιακό πνεύμα και τον Ολυμπισμό. Εξ άλλου σφοδρή ήταν η επιθυμία του Ζάππα να «αναγεννηθούν» στην ελευθέριε Ελλάδα οι αρχαίες Ολυμπιάδες. Μετά το θάνατο και του Κων/νου Ζάππα η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε από τη ρουμανική την παράδοση της περιουσίας του Ευαγγ. Ζάππα στην Ελλάδα (περιουσία που ανέρχονταν σε 6.000.000 χρυσές δραχμές), η ρουμανική αρνήθηκε προφανώς λόγω διάφορες δικαστικές και η υπόθεση έφθασε στα ρουμανικά δικαστήρια. Παρ' όλες τις προσπάθειες της ελληνικής πλευράς τελικά η ελληνική κυβέρνηση δέχθηκε τη ρουμανική αυθαίρεση σαν γεγονός τετελεσμένο. Η κατάσταση επιδεινώθηκε όταν την εποχή εκείνη διεκοπήσαν οι ελληνορουμανικές διπλωματικές σχέσεις.

Εκείνο που ενδιαφέρει εδώ στην περίπτωση του Ζαχαρία Σαρδέλλη —για να επανέλθουμε σ' αυτόν— είναι τα όλη σύνταξη της διαθήκης του Ευαγγέλου Ζάππα σφραγίζεται σε μεγάλο βαθμό στις οδηγίες και στις υποδείξεις του φίλου του, συνεργάτη και συμβούλου του Ζαχαρία Σαρδέλλη. Και δεν είναι μόνο το Ζάππειο Μέγαρο όπως ονομάστηκε πολύ μετά το θάνατό του που επιθυμούσε να δημιουργήσει —«Ολύμπια» επιθυμούσε να ονομασθεί— αλλά είναι και πολλά σχολεία σε πόλεις όπου ανήθισε ο ελληνοισμός: Ανδριανούπολις, Κων/πολη, Λαμπόβο (πατρίδα του Ζάππα), Πρεμετή, Δελβίνο κλπ.

Σε πρωτοβουλία του Ζαχαρία Σαρδέλλη οφείλονταν ακόμα: η

ανέγερση Μνημείου των Ιερολοχιτών στο Δραγατσάνι, του Μεγάρου της Ελληνικής Πρεσβείας στο Βουκουρέστι με το παρκεϊμένο παρεκκλήσι, η ίδρυση ελληνικών κοινοτήτων στη Ρουμανία.

Σημαντική επίσης ήταν η συμβολή στην ίδρυση Παρθενωγωγείου στην πατρίδα του το Πάπιγκο. Το πόσο μεγάλη σημασία έδινε ο Σαρδέλλης στην παιδεία την ελληνική και στην διάδοση της μέσω των ελληνικών σχολείων φαίνεται και από τα όσα έγραφε σε ένα εμπνευσμένο άρθρο του στην εφημερίδα το 1872: «... σώσωμεν εαυτούς από της αρνησιεθνίας και της κατασχόντης δια της συστάσεως Εκκλησίας, Σχολής, Παρθενωγωγείων και παντός ότι συντελεί εις τον σύνδεσμον και την ισχύνην ημών».

Είναι εξάλλου πολύ συγκινητικό το κείμενο της επιστολής του προς τους αναγνώστες της εφημερίδας του γραμμένο δέκα μέρες πριν το θάνατό του: διατυπώνει το παράπονο ότι δεν μπόρεσε να εκπληρώσει τον πόθο του να μεταφέρει την εφημερίδα του στην ελευθέριε πλέον Ήπειρο και να περάσει το υπόλοιπο της ζωής του στο αγαπημένο του Πάπιγκο.

Η έντονη δραστηριότητα, ο αγώνας του για την αλήθεια, η συστηματική αντιδράση του κατά της ελληνομάχου ξένης προπαγάνδας απ' όπου κι αν προέρχονταν (κυρίως από τους βούλγαρους) του στοίχισαν δύο εξορίες, μία δολοφονική απόπειρα στην οποία έχασε το ένα του μάτι, την εκτόπιση του στην κωμόπολη Γκαέστι όπου και πέθανε το Σεπτέμβριο του 1913.

Αθήνα Νοεμβρίου 2002

Σημείωση: Ο Ζαχαρίας Σαρδέλλης απέκτησε δύο γιούς τον Θωμά και τον Αριστοτέλη δημοσιογράφοι κι αυτοί αξιόλογοι συνεχιστές του έργου του πατέρα τους.

Απόγονοι της οικογένειας αυτής είναι σήμερα εγκατεστημένοι στο Βουκουρέστι, το δε πατρικό σπίτι στο Πάπιγκο δεν υπάρχει, ο χώρος έχει πουληθεί και έχει κτισθεί νέο.

Το δε θέμα της διαθήκης του Ευαγγ. Ζάππα είναι τεράστιο και χρειάζεται αναλυτική παρουσίαση.

Βιβλιογραφία:

1. Ιωάννου Γ. Παπαϊωάννου: «Το Πάπιγκο»

2. Μεγάλη Ελληνική εγκυκλοπαίδεια Δρανδάκη

3. Λεπτομερέστατο βιογραφικό σημείωμα πάνω στο οποίο στηρίχθηκε κυρίως η παρουσίαση μου αυτή το οποίο βρέθηκε στα χέρια μου δακτυλογραφημένο χωρίς υπογραφή από τον αξεχάστο σε όλους μας Παπικιώτη και ξεχωριστό άνθρωπο Ελευθέριο Ιωαννίδη γραμμένο για πολλά χρόνια της κοινότητας Παπικού.

Κάτω Σουδενά τέλος 10ετίας 1920. Εικονίζονται: όρθιοι από αριστερά η Αρτεμιοσία (Μουσιέλω) Δριγκοπούλου, Κούλα και Πέτρος Στούπης. Καθιστοί: Ελλη Βάλλα, Κούλα Νικ. Τζιόβα και στην αγκαλιά της ο ανήψιος της Αγαμέμνων Βάλλας, Ορέστης Δριγκόπουλος και τα μικρότερα αδέρφια του Λευτέρης και Φωτεινή. Σήμερα στη ζωή βρίσκονται μόνο τα αδέρφια Έλλη και Αγαμέμνων Βάλλας. (Από το φωτογραφικό αρχείο του καθηγητή του Πανεπιστημίου Κώστα Οικονόμου, γιός της Μουσιέλω Δριγκοπούλου)

Είναι πραγματικά πολύ δύσκολο να μιλήσει κανείς για ένα τόπο τόσο όμορφο, τόσο επιβλητικό, τόσο αξιόλογο και ταυτόχρονα τόσο παραμελημένο. Η Ηπειρος, τα Γιάννενα, τα Ζαγοροχώρια είναι από τα όμορφα μέρη της χώρας μας και δεν είναι υπερβολή να πούμε με μεγάλη ιστορική αξία, την οποία σφαιρίζουμε όλοι να γνωρίζουμε.

Ο Ηπειρώτης Έλληνας γαλουχήθηκε με τα ανθρωπιστικά ιδεώδη και άπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην πνευματική και οικονομική ανόρθωση της χώρας μας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι όλοι οι ευεργέτες είναι Ηπειρώτες. Πανέξυπνοι και δραστήριοι στάθηκαν οι Ζαγορίσιοι από την κατάληψη της Ηπείρου από τους Τούρκους μέχρι και την απελευθέρωσή της. Κατόρθωσαν να αποσπάσουν προνόμια από το Σουλτάνο, τα λεγόμενα «σιουρούτια» και συγχρόνως να δημιουργήσουν επαναστατικές οργανώσεις για την απόκτηση της πολυπόθητης ελευθερίας.

Ο τρόπος λοιπόν αυτοδιοικήσεως του Ζαγορίου πρόσφερε λαμπρά αποτελέσματα και συντέλεσε στην πνευματική ανάπτυξη, στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και κυρίως στη δημιουργία ενός φιλειρηνικού κινήματος.

Ο Κωνσταντίνος Ράδος από το Τσπελόβο θεωρείται ότι είναι ο πρώτος εμπνευστής και εισηγητής της ιδέας για την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας. Ο Φιλικός Αναγνωστόπουλος αναφέρει ότι: «Απαρράλκτως τοιαύτην ομιλίαν, οποίαν και του Ξάνθου μου έκαμνεν και ο κ. Ράδος ότι το παν, το περιεχόμενον εις την κεφαλήν του Σκουφά ήτο ιδίον του, ως φρονημάτων αυτών εις Μόσχαν».

Και ο Γεωργάκης Σωτηρίου, δάσκαλος από τους Νεγδές Ζαγορίους γράφει στα έμμετρα, αλλά ανέκδοτα απομνημονεύματά του:

«Γέννησε το Τσπελόβο το Ράδο Κωνσταντίνο

του ένθερμο πατριωτών των Φιλικών εκείνων.

Αυτός πρώτος συνέλαβε ιδέαν εταιρείας της Φιλικής, για διώξιμο της μισητής Τουρκίας,

κι εις τον Τσακάλφ και Σκουφά και Ξάνθο το Μανώλη τους είπε την ιδέαν του με την καρδιά του όλη...»

Οι Ζαγορίσιοι δεν είχαν ποτέ μεγάλη πείρα στον πόλεμο ούτε και πολεμική παράδοση όπως οι κάτοικοι σε άλλες περιοχές της Ηπείρου. Όμως οι Τσπελοβίτες έδειξαν με τη συμμετοχή τους στη Φιλική Εταιρεία, στο μεγάλο αγώνα του 1821 καθώς και σε κάθε προσπάθεια για εθνική ανεξαρτησία ότι δεν υστέρησαν σε προθυμία, θυσίες και αγώνες. Ήταν πανέξυπνοι διπλωμάτες και με το πρόσχημα της ουδετερότητας έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στον ξεσηκωμό του γένους μας το

ΖΑΓΟΡΙ - ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ (Λίγο πριν την επανάσταση του 1821)

1821. Υπήρχαν πολλοί Τσπελοβίτες που βοήθησαν τον Αλή να πάρει του θέση του πασά των Ιωαννίνων και άλλοι που αντιδρούσαν σ' αυτή την τοποθέτηση, οι οποίοι μάλιστα είχαν δύναμη και επιρροή στην Πόλη. Εναντίον του Αλή ήταν ο θαυμάσιος πατριώτης Βασίλης Ράδος και η οικογένειά του. Τσιγαρά από το Βραδέτο. Αυτοί που υποστήριξαν τον Αλή ήταν οι Ρεσσαίοι, συγγενείς του Νούτσου.

Ο Αλής χρησιμοποίησε πολύ τη σχέση του με τους Ζαγορίσιους, αλλά και πολλά άλλα μέσα για να μπει να γίνει Βεζύρης στα Γιάννενα. Τους είχε υποσχεθεί ότι θα ανατείλουν ημέρες δόξας και ακμής για το Ζαγόρι, αν κατορθώσουν να γίνει

θηρσκευτικός αρχηγός ο Νεόφυτος Δούκας, της Δικαιοσύνης ο Χριστόδουλος Κλωνάρης και Διευθυντής του Πανεπιστημίου ο Γεννάδιος Βέβαια όλα αυτά δεν πραγματοποιήθηκαν, γιατί μετά την αίσια τροπή το 1817 της Φιλικής Εταιρείας ακολούθησε η εθνική εξέγερση το 1821 και η κατάργηση των προνομίων το 1868, γεγονότα που σήμαναν και την άρση της πνευματικής ανάπτυξης του Ζαγορίου.

Βεβαίως υπήρξαν και φορές που

της ΦΑΙΔΡΑΣ ΤΣΑΒΑΛΙΑ

ο Αλής αθετούσε το λόγο του και παρανομούσε. Ο Λαμπρίδης στο βι-

Η Μονή Ρογκοβού

πασάς στα Γιάννενα. Ο Αλής έγινε πασάς των Ιωαννίνων και κράτησε το λόγο του. Στα χρόνια του επικρατούσε μεγάλη τάξη στο Ζαγόρι και η διαχείριση των κοινών ήταν ικανοποιητική. Τα προνόμια που δόθηκαν το κατέστησαν αυτόνομο και μάλιστα η Μονή Ρογκοβού Τσπελόβου προοριζόταν να γίνει Πανεπιστήμιο και έδρα πολιτικού και θρησκευτικού αρχηγού του Ζαγορίου. Ο Αλέξης Νούτσος, Μάνθος Οικονόμου και άλλοι μέσω του ιατρού του σουλτάνου Πασχάλογλου ή Πασχάλη θα αποκτούσαν με πολλά χρήματα φερμάνι ανεξαρτησίας, ώστε να καταστήσουν το Ζαγόρι ανεξάρτητη ηγεμονία, τύπου Μαυροβουνίου. Είχε οριστεί μάλιστα πολιτικός και

βλίο του για τον Αλή Πασά γράφει τα παρακάτω: «Η Μαριάντισα από το 1748 εκπαισθείσα ηγοράσθη υπό τριών αδελφών εκ Τσπελόβου, παρών ο Αλής δια της βίας αντί 3000 γροσίων ηγόρασε επί ονόματι της αδερφής του Σιαχνίτσας».

Ο Αλής επισκέφτηκε το Τσπελόβο το 1814. Ανέβηκε στο βουνό Ροδόβολη κι έφτασε μέχρι τη Δρακόλιμνη. Επιστρέφοντας στο χωριό φιλοξενήθηκε στο σπίτι του Ιωάννη Ρέσσου κι έπειτα μετέβη στο Σκαμνέλι στην οικία του φίλου του Αλέξη Νούτσου. Στο σπίτι του Ρέσσου ήθελε στον περίφημο «χουτζιερέ» της οικογένειας των Ρέσσων.

Σχετικό με την επίσκεψη του Αλή Πασά στα Ζαγοροχώρια είναι και το χρονικό σημείωμα που υπάρχει στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου Σκαμνελίου, μηνός Ιουνίου, εκδόσεως 1863. Ο Αλής συμπαινούσε το Τσπελόβο. Υπάρχει σχετικό έγγραφο, που δείχνει την υποκειμενική στάση του Αλή υπέρ των Τσπελοβιτών.

Βεζύρ Αλή Πασάς
Προς εσάς Μπαγιώτες, Σκα-

μνελήτες και Νηγάδες. Βλέποντας το μπουγιουρδί μου καθώς έκοφταν Ξύλα οι Τσπελοβίτες, έτζι και εις το εξής να κόψουν ανεμπόδιστα χωρίς να τους εμποδίζει κανένας και από μιας αρχής. Εκείνος που ήθελε εμποδίσει τους Τσπελοβίτες...θα το μετανόηση εξ αποφάσεως.
1807 Μάι 4 (υπογραφή)

Παρ' όλη βέβαια τη συμπάθεια που έτρεφε ο Αλής για τους Τσπελοβίτες, αυτοί από τη μια μεριά για να μην υποφέρουν από την καταπίεση που τους ασκούσε αρκετές φορές —τα αισθήματα του Αλή ποτέ δεν ήταν σταθερά και για κανένα— και από την άλλη για να τον έχουν πάντα με το μέρος τους, πληρώναν αρκετά χρήματα στον ίδιο και στο σαράι του. Αυτό το διαπιστώνουμε και από κάποιες περικοπές από παλιούς λογαριασμούς.

«Όσα εσύναξα δια σιπάρι του Βεζύρη ως φαίνεται εις το κατάστιχον όπου βαστώ κατ' ονόμα γρ. 4813».
(ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ 22-05-1810)

«Τόσα εμετρήθησαν του Αλή Πασά το χρονικόν δια του Παπακώστα Σακελλαρίου γρ. 3000».
(ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ 10-06-1819)

Και τα δύσκολα, τα πολύ δύσκολα χρόνια περνούσαν. Και η μεγάλη φιλοδοξία του Αλή Πασά τον έκανε να ταχθεί αντιμετώπος με το Σουλτάνο, ο οποίος τον κήρυξε αποστάτη κι έστειλε στην Ηπειρο στρατεύματα με στόχο την εξόντωσή του.

Ο Άγγελος Παπακώστας γράφει σχετικά: «Όταν ο Αλή Πασάς, υποκινούμενος από την άμετρη φιλοδοξία του υποδαύλιζαν οι Έλληνες σύμβουλοί του και μάλιστα εκείνοι που είχαν μνηθεί στη Φιλική Εταιρεία, πήρε την απόφαση να στραφεί κατά του Σουλτάνου. Δε φανταζόταν βέβαια ότι ο πόλεμος θα γινόταν στην Ηπειρο».

Τον Αύγουστο του 1820, όταν είδε τα στρατεύματα του Πασά μπενά φτάνουν έξω από τα Γιάννενα, αποφάσισε να βάλει φωτιά στην πανέμορφη και ξεκουστή πόλη της Ηπείρου. Πολλοί Γιαννιώτες κατέφυγαν στα Ζαγοροχώρια μεταφέροντας ό, τι πολύτιμο είχαν διασώσει και αποφασισμένοι να συντονιστούν από 'κει την επαναστατική οργάνωση για λογαριασμό της Ηπείρου. Την οργάνωση αυτή και την κάσσα των Γιαννιωτών διευθύνει στο Τσπελόβο ο αξιόλογος πατριώτης και ποιητής Ιωάννης Βηλαράς. Μαζί με το φίλο και συναγωνιστή του Αθανάσιο Φαλδα καταστρώνουν σχέδια για τον ξεσηκωμό ολόκληρης της Ηπείρου.

Αξίζει να θυμόμαστε με θαυμασμό και δέος τους ανθρώπους που αγωνίστηκαν για την πατρίδα μας και να προσπαθούμε να τους μιμήθουμε, γιατί αυτοί οδήγησαν το εθνικό έθνος σε λαμπρές αγωνιστικές και πολιτισμικές κορυφές.

ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Πολλές φορές μέσα από τα κιτρινωμένα χαρτιά περασμένων χρόνων, βρίσκουμε πολύτιμα στοιχεία για τις διάφορες δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής των κατοίκων των χωριών μας, τότε που τα χωριά του Ζαγορίου ήταν ζωντανά και γεμάτα από κόσμο με μια αξιοθαύμαστη οργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα στοιχεία, που περιλαμβάνονται

στα παρατεταμένα παλαιογραφικά έγγραφα φανερώνουν ακριβώς, πως οι κάτοικοι των χωριών μας, με συνεργασία και αίσθημα ευθύνης αντιμετώπιζαν τα καθημερινά τους ζητήματα. Ας τα δούμε.

«Α' Κοινοτικά ζητήματα Δόλιανης. (1886)

α) Η κοινότης του χωριού Δόλιανης βλέπουσα τας ζημίας τας ανέκαθεν προσερχομένας εις τα αμπέλια και άλλα υποστατικά μας εκ των μουλαριών και άλλων ζώων αφηνομένων επί νύκτας ολοκλήρους ελευθέρων προς βοσκήν, αποφασίζομεν ομοφώνως τα εξής.

Ουδεις των χωριανών δικαιούται να εβγάλει το μουλάρι του εις τα αμπέλια, διότι άλλως κατά πρώτην μεν φοράν εκείνος του οποίου ο δραγάτης ήθελε συλλάβει το μουλάρι εις τα αμπέλια υποχρεούται να πληρώσει πρόστιμον εις την εκκλησίαν γρόσια είκοσιν (20) κατά δεύτεραν δε φοράν γρ. 50 έτι δε και ο δραγάτης δικαιούται να λάβει παρ' αυτού δια παιδοκόπι του γρ. 5. Ουδεις εκ των χωριανών εξερχόμενος προς καλλιέργειαν των υποστατικών αυτού δικαιούται να λαμβάνει μεθ' εαυτού. Περισσότερα του ενός μουλαρίου κατ' αυτό το οφείλει να βόσκει η μόνον εις το εαυτού αμπέλιον ή υποστατικόν, διότι άλλως αν ο δραγάτης εύρει αυτό εις ξένον υποστατικόν έχει το δικαίωμα να το συλλαμβάνει και να το κλείνει λαμβάνων άμα και το παιδοκόπι του γρ. 5 παρ' αυτού. Τα δε λοιπά αιγιοδοπρόβατα οφείλει έκαστος εις τας αιγιοδούρας».

Β. Παλαιογραφικά έγγραφα Μονοδενδρίου (1882)

(Αναφορά ιδιώτη για τους πρακτικούς γιατρούς)

«Προς την Σεβαστήν Δημαρχίαν Ιωαννίνων Εξοχώτατε πρόεδρε»

Μεταξύ των λαοσωτηριών μέτρων της Σ. Κυβερνήσεως είναι και η απανταχού του Κράτους κατάργησις των εμπειρικών ιατρών, ως επιβλαβών τοις τε ατόμοις ιδία και τη κοινωνία καθόλου.

Εκ των τοιούτων είναι ο εν τη πατρίδι μου, τω χωρίω Μονοδενδρίω του Ζαγορίου, τον ιατρόν μετερχόμενος Γ. Κοντοδήμος, όστις και την συζυγόν μου εις κίνδυνον θανάτου έφερεν, και τον πεφιλημένον μου υιόν, ως

ντες ότι αι υπό του λύκου προερχόμεναι ημίν ζημιαί, περιων και άλλοτε παρεπονέθημεν την Υμετέρα ενδοξότητα, εξακολουθούσιν αυξανόμεναι, εσχάτως μάλιστα και κατά μεγάλων ζώων επιτεθέντος και κατασπαράξαντος εν τοιούτον του Μοναστηρίου Βουτσάς, μη δυνάμενοι δε συνεπεία υψηλής διαταγής της ... ημών Κυβερνήσεως απαγορεύσεως την οπλοφορίαν, να προβώμεν εις τοιούτον τι άνευ της συγκαταθέσεως αυτής, δια τούτο σπεύδομεν δια της ταπεινής μας ταύτης να παρακαλέσωμεν την Υμετέραν ενδοξότητα, όπως συναισθανθείσα την κατεπείγουσαν ανάγκην της απαλλαγής από του καταμεστίζοντος ημάς τούτου κακού επιτρέψει ημίν να εξερχώμεθα μετά των όπλων ημών προς καταδίωξιν του λύκου και προφύλαξιν επομένως από των εξ αυτού αλλεπαλλήλων προσερχομένων ημίν ζημιών».

Σημείωση: Το δεύτερο παλαιογραφικό έγγραφο, μετά και από το πρόσφατο γεγονός της περιπέτειας ενός κτηνοτρόφου στη Μακεδονία με αγέλη λύκων, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους κατοίκους των χωριών μας, που ζουν σε ορεινές και δασώδεις περιοχές αλλά και για τους φανατικούς οικολόγους, οι οποίοι μερισσότερο προσγειωμένοι με την πραγματικότητα και να πιστεύουν τους ξωμάχους, που πολλά έχουν ιδει τα μάτια τους.

Β. Παλαιογραφικά έγγραφα Μονοδενδρίου (1882)

(Αναφορά ιδιώτη για τους πρακτικούς γιατρούς)

«Προς την Σεβαστήν Δημαρχίαν Ιωαννίνων Εξοχώτατε πρόεδρε»

Μεταξύ των λαοσωτηριών μέτρων της Σ. Κυβερνήσεως είναι και η απανταχού του Κράτους κατάργησις των εμπειρικών ιατρών, ως επιβλαβών τοις τε ατόμοις ιδία και τη κοινωνία καθόλου.

Εκ των τοιούτων είναι ο εν τη πατρίδι μου, τω χωρίω Μονοδενδρίω του Ζαγορίου, τον ιατρόν μετερχόμενος Γ. Κοντοδήμος, όστις και την συζυγόν μου εις κίνδυνον θανάτου έφερεν, και τον πεφιλημένον μου υιόν, ως

Κρόμμυον εθυσίασεν, αφήσας αυτόν ασθενούντα ως μεταβάς εις άλλο χωρίον χάριν αργυρολογίας. Τούτον καταγγέλω εις την Σ. Κυβέρνησιν ίνα τιμωρήσει και παύσει οριστικώς αυτόν, ως άνευ διπλώματος και αδείας της κυβερνήσεως μετερχόμενον τον ιατρόν όστις άλλων με την πολύτιμον ζωήν. Θυσιάσας αδικως, άλλους δε απογυμνοί απαιτών χρηματικά ποσά υπέρογκα δια φάρμακα έωλα, όλως άχρη-

του ΣΑΒΒΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

στα και επιβλαβή, δι' επισκέψεις και τοιαύτας αγυρτίας. Καιρός πλέον, να παύσωσιν οι τοιούτοι, διότι και βλάβην προσενούσι και προσβολήν εις την επιστήμην.

Εύελπισ, ότι η παρατήρησίς μου αυτή, θέλει τύχει ευμενούς υποδοχής διατελώ μετά βαθύτατου σεβασμού της Υμετέρας Εξοχώτητος».

δούλος ταπεινότητας
Αν. Ζωμαρίδης
Εν Μονοδενδρίω τη 8η Ιανουαρ. 1882

Η ίδια ιστορία με τους γιατρούς από τα παλιά χρόνια.

Η ίδια ιστορία με τους γιατρούς από τα παλιά χρόνια. Το παρατιθέμενο στη συνέχεια απόσπασμα επιστολής του έτους 1907 με απόστολα και πάλι τον Αν. Ζωμαρίδη, ενισχυεί ακόμα. Περισσότερο την άποψη αυτή. Είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό το περιεχόμενό του και πολύ χρήσιμο σαν ιστορικό στοιχείο. Αξίζει να το διαβάσουμε.

«Προ είκοσι ημερών αρρώστησε η Ίφιγενεία από σφοδρούς πυρετούς και ολίγον έλάττωσε να την στείλει (!) ο Μίσιος αλλ' ευτυχώς προσεκληθή ο ιατρός Αντώνιος γαμβρός της Κατσαδήμαινας, τον οποίον συνεφώνησε το χωρίον αντί του Ευριπίδου και την έσωσεν».

Μονοδενδρίον 22 Σβρίου 1907

Αν. Ζωμαρίδης

Σημείωση: Ο γιατρός Μίσιος ήταν από τη Βίτσα. Ο Αντώνιος ήταν ο πατέρας του γιατρού Διαμαντή Ραπτή και παππούς του σημερινού γιατρού Αντώνη Ραπτή, που φέρει και το όνομά του. Όσον αφορά τον τρίτο γιατρό, που αναφέρεται στην επιστολή, πρόκειται για τον Ευριπίδη Τσάπων».

ντη από το Μονοδένδρι, που τότε ήταν κοινοτικός γιατρός το χωριό μας.

Γ' Ενθύμηση για τη ληστεία στο Μονοδένδρι (1911)

(Από την εφημερίδα της Θεσσαλονίκης «Πολιτικά Νέα»)

«Ισχυρά ληστοςυμμορία αποτελούμενη εκ Παραμυθίας εισελθούσαν εις την Κεντρικὴν Εκκλησίαν Αγίου Αθανασίου της ανθηράς πολίχνης Μονοδενδρίου Ζαγορίου, ηχηλώτισε τρεις των διδασκάλων μετά 15 μαθητών ους μετά τινάς ώρας εις 3ωρον από απόστασιν απέλυσεν, κρατήσασα τον 15 ετών Αλκιβιάδην υιόν του εγκρίτου τραπεζίτου εν Ξάνθη κ. Ιωάννου Σεμιτέλου, ανεψιού του ποτέ καθηγητού του Πανεπιστημίου Κρατικού Φιλολόγου Δ. Σεμιτέλου.

— Προς απολύτρωσιν του αιχμαλώτου οι λησταί ζητούν 3.500 λύρας».

Δ. Και μία τελευταία ενθύμηση για το Ζαγόρι. (Από την εφημερίδα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ» της 26. Ν/θρίου. 2002)

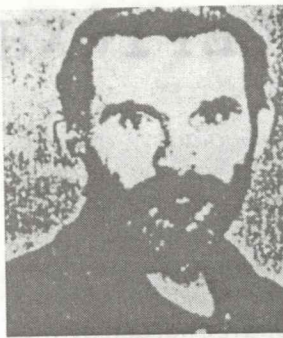
«26 Νοεμβρίου 1932. ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ: Κατόπιν τηλεφωνικής προσεγγίσεως της Γενικής Διευθύνσεως συνεκεντρώθησαν χθες ενταύθα τα μέλη του Συνδροκομικού συνδέσμου Κοινοτήτων Ζαγορίων και συνήλθαν εις πρώτην συνεδρίσαιν υπό την Προεδρίαν του αναληρωτού του Γενικού Διοικητού κ. Θεοδωράκη.

Κατά τη συνεδρίσαιν ταύτην μετά μακράν εισήγησιν περί του σκοπού ον πρόκειται να υπηρετήση εν Ζαγορίω ο σύσταθεί Δενδροκομικός συνδέσμος δια της ίδρύσεως προτύπων οπωρώνων γενομένων εκ μέρους των κ.κ. Θεοδωράκη και Λουμβέρδου και μετά ανασκόπησιν του μέχρι τούδε συντελεσθέντος έργου καθ' ό ε εύρίσκονται εν των περατούσθαι υπέρ τριάκοντα οπωρώνες εκτάσεως 50 περίπου στρεμμάτων εγένοντο αι αρχαιβρεσίαι του συνδέσμου εκλεγέντες ως πρόεδρου αυτού του προέδρου της κοινότητος Κήπων».

Δεν είχα την τύχη να γνωρίσω από κοντά το Βασίλη Φανίτσιο. Εφυγε από κοντά μας όταν ενώ ήμουν ήδη πολύ νέος και άπειρος ακόμη στα ζητήματα του Ζαγορίου, με τα οποία σ' ολοκλήρωτη τη ζωή του καταπάσθηκε. Όμως οι άνθρωποι του λόγου—και ειδικά στην εποχή μας του γραπτού λόγου, όπως και Φανίτσιοι—έχουν ένα εξαιρετικό προνόμιο: βιώνουν σχεδόν την αθανασία μέσα από τα κείμενά τους, δημοσιευμένα κι αδημοσίευτα. Έχουν τη δυνατότητα να συνδιαλέγονται με ανθρώπους που δε γνώρισαν ποτέ, να τους ορμητεύουν, να τους μαλάνουν, να τους ενθαρρύνουν και να τους επαίνων, να του συγκινούν ή ακόμα και να τους εξοργίζουν ή να τους διασκεδάζουν. Από την άποψη αυτή χρωστάω ευγνωμοσύνη στην Ένωση Ζαγοριστών που μου έδωσε τη δυνατότητα, με την ευκαιρία αυτής της σεμνής εκδήλωσης, να γνωρίσω το Βασίλη Φανίτσιο και να «κουβεντιάσω» μαζί του μέσα από τα γραφτά του.

Όμως μη φανταστείτε πως η «κουβέντα» με το Φανίτσιο είναι εύκολη υπόθεση. Τα επιχειρήματά του ατράνταχτα, η ορμητικότητα του πρωτόγνωρη και η «φωνή» του, άλλοτε οργισμένη και γρήγορη άλλοτε μαλακιά και τραγουδιότιχη, ξεχειλισμένη οπωσδήποτε απ' το συναίσθημα, δε σ' αφήνει πάντοτε το περιθώριο να διαφωνήσεις, να διατυπώσεις μια «ορθολογική» αντίρρηση! φοβάσαι τότε μην πληγώσεις τον καινούργιο σου φίλο, γιατί κατά βάθος ξέρεις πως έχει δίκιο, ακόμη και στις μεγαλύτερες υπερβολές του. Επιτρέψτε μου, λοιπόν, να σας μεταφέρω—με όση συντομία απαιτεί η περίπτωση—τις εντυπώσεις μου από τη «γνωριμία» μου με το Βασίλη Φανίτσιο, και επιστρατεύστε—παρακαλώ—την υπομονή και την αντεκτικότητα σας, αν κάπου διαπιστώσετε πως πλανήθηκα ή λησμόνησα κάτι σπουδαίο γι' αυτόν. Άλλωστε οι περισσότεροι από σας είχαν την ευκαιρία να τον γνωρίσετε δια ζωής κι ασφαλώς τον έχετε καλύτερα στο στοίχημα όμως είναι τόσο κοντά του μπορεί να βρεθεί η δική μου γενιά, και πόσο η δική μας σκέψη και δράση μπορεί να μολοιστεί από τα δικά του οράματα.

Τα έργα κι οι αγώνες του Βασίλη Φανίτισου—ενιαία πράγματα αυτά τα δυο κι αεδιάδια στη συνείδησή του, όπως και στη συνείδηση κάθε γνήσιου διανοούμενου—αγγίζουν πολλές πλευρές και παρουσιάζουν με πληρυστατό τρόπο τα προβλήματα του Ζαγορίου και κάθε ορεινής—«βουνίσιας» θα' λέγα ο ίδιος—γωνιάς της πατρίδας μας. Ωστόσο εγώ, ως ιστορικός, θα ήθελα να ξεκινήσω από το ιστοριοδίφικο του έργο, δηλαδή την ανακάλυψη, επανέκδοση και διάδοση του έργου του Ι. Λαμπρίδη. Κατ' αρχήν μιλώ για «ανακάλυψη» του Λαμπρίδη, γιατί ο Φανίτσιος είναι ο πρώτος—απ' όσο γνωρίζω—που κατόρθωσε να συγκεντρώσει τα κείμενα αυτού του σπουδαίου Ζαγοριστού συγγραφέα και ιστορικού και να τα καταγράψει—σε όλο το τεύχος της «Ζαγορίας» ιστορίας του Λαμπρίδη μας, το 1968, στις σελίδες 216-220. Πρόκειται για το περίφημο «Βλίστι» του Λαμπρίδη μας—όπως το τιτλοφορεί—Βλίστι = «κεκρυμμένος θησαυρός» μας πληροφορεί. Ωστόσο, στην επανέκδοση των «Ηπειρωτικών Μελετημάτων» και ειδικά των «Ζαγοριακών» του Λαμπρίδη θα πρέπει να μείνουν λίγο περισσό-

Το έργο και η προσωπικότητα του Βασίλη Φανίτισου

Ομιλία του συμπατριώτη μας ΒΑΣΙΛΗ Κ. ΔΑΛΚΑΒΟΥΚΗ φιλολόγου-ιστορικού για το Βασίλη Φανίτσιο κατά την εκδήλωση, που οργάνωσε στη μνήμη του η Ένωση Ζαγοριστών Αθηνών τον περασμένο Αύγουστο, στη γενέτειρά του το Λιασκοθέτι.

τερο, γιατί ο θόρυβος που δημιουργήθηκε είναι αξιοσημείωτος.

Η επανέκδοση της Ιστορίας του Λαμπρίδη που ήταν «χουμπιμένος κι άφαντος μέσα στις πολυάκριβες βιβλιοθήκες (...) αγνώστος κι αδιάβαστος από τημάς το λαό» («Η Ζαγορία-ιστορία», τ. 1ο, 1955 σ. 3) απαιτούσε, κατά την εκτίμηση του Φανίτισου, έναν σχολιασμό από τη μεριά του εκδότη, γιατί «τα γραφτά του Λαμπρίδη ήταν καθαρευουσιάνικα» κι έτσι ο ίδιος ανέλαβε αυτό το έργο στα «χωριάτικα», προκειμένου το βιβλίο να είναι προσβάσιμο ακριβώς στον κόσμο εκείνο που δεν μπορούσε να το προσεγγίσει γλωσσικά. Ο σχολιασμός αυτός μάλιστα συνοδεύτηκε από λεπτομερείς και—ομολογουμένως—φιλολογικά άριστες «ορμήνιες για τους διαβαστάδες» (Εξώφ. 1955). Στην πραγματικότητα πρόκειται για μια εξαιρετικά χρηστική θεματική αποδελτίωση—όπως θα λέγαμε σήμερα—του έργου του Λαμπρίδη, γεγονός που δηλώνεται ευθέως από το Φανίτσιο, αλλά αποδεικνύεται και από τον επιμέρους τίτλο του κάθε τεύχους: π.χ. το β' τεύχος τιτλοφορείται «Ζαγορία Γεωγραφία» (1966), το γ' τεύχος «Η διάσωση της ιδιοκτησίας του Ζαγορίου» (1968) κλπ. Η ορίθμηση των σελίδων, μάλιστα, είναι αξιόλογη και συνεχής, κάτι που υποδηλώνει σαφώς την πρόθεση του Φανίτισου να συγκεντρώσει σε ευθετότερο χρόνο τα τεύχη αυτά σ' έναν ενιαίο τόμο. Με μια κουβέντα, πρόκειται για μια ιδιαίτερη σοβαρή προσπάθεια εκλαίκευσης του έργου του Λαμπρίδη, χωρίς να παραβλέπονται οι επιστημονικοί κανόνες που διέπουν το έργο ενός επιμελητή-εκδότη.

Οι αντιδράσεις απέναντι σ' αυτή την πολύμοχθη προσπάθεια—να σημειώσουμε ότι η έκδοση γίνεται απ' το υπέροχο του σκληρά βιοποριζόμενου Φανίτισου στην Αθήνα—προέρχονταν από δύο κυρίως πλευρές: το μετεμφυλιακό δεξιό κράτος και τους καταξωμένους διανοούμενους της εποχής. Καλύτερο παράδειγμα για την αντίδραση του κράτους δε θα μπορούσαμε να βρούμε από το «φιρμάνι» του Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως του 1958, το οποίο ο ίδιος ο Φανίτσιος δημοσιεύει στο β' τεύχος των «Ζαγοριακών» (1966). Επιτρέψτε μου να σας διαβάσω ορισμένα σημεία από το Γ' μέρος της Έκθεσης, με τίτλο «Τυπικά βάζεις, εφ' ων δύναται να στηριχθεί η απαγόρευσις της κυκλοφορίας του κατά νόμου» (1966, σ. 185):

«1) Η φράσις «Αυτό κάνει το κακό ορμήνιμα, τα κακά τα γράμματα που μας μαθαίνουν όχι για το καλό μας αλλά για το κακό μας» σελ. 44 αποτελεί αναρχικήν υποκίνησιν της νεολαίας κατά της μαθησεως και των διδασκάλων και ουκοφαντεί το Κράτος»

4) Η φράσις. «Με το να μας πά-

ρουν τα ρομάνια μας σαν άρπαγμα, βγήκε από το νόημα πως το Ελληνικόν Κράτος δεν αναγνωρίζει την ατομική ιδιοκτησία» (σ. 48) αποτελεί επίθεσιν κατά του Κράτους όπερ εμφανίζεται ως άρπαξ 6) Πέραν τούτων, υπάρχουν και περικοπαί περιγράφονται εγκλήματων των Γερμανών κατά τρόπον φρικαλέον. Νομίζω ότι υπάρχει σχετική διάταξις απαγορευτική και δια ταύτας.

7) Και το όλον πνεύμα του βιβλίου επιπίπτει εις νόμον απαγορευόντα την κυκλοφορίαν του, καθ' όσον ανεξαρτήτως του επιφανειακού προσορισμού του εκφράζει αναρχικές τάσεις, ουκοφαντεί το κράτος και εκθειάζει εμφανώς στρατόν τεθέντα εκτός νόμου.

Από την άλλη μεριά, ο κόσμος των διανοούμενων της εποχής δεν μπορούσε να ανεχτεί μια γλώσσα εαν κι αυτή που χρησιμοποιούσε ο Φανίτσιος. Αν θέλαμε να διακινδυνεύσουμε μια ερμηνεία, θα λέγαμε ότι ίσως αυτό οφείλεται στην κρίσιμη καμπή που περνούσε στη δεκαετία του 1950 ο αγώνας των δημοκρατικών απέναντι στην αδιαλλαξία της «Ζαγορίας» καθαρευουσας. Η απόλυτη γλωσσική εκδοχή του Φανίτισου έδινε λαβή για συνολικούς αφορισμούς απέναντι σε κάθε προσπάθεια εφαρμογής της δημοτικής και έτσι ίσως μπορεί να εξηγηθεί η σκληρή επιστολή του γνωστού ποιητή Γιώργου Κοτζιούλα προς το Φανίτσιο, γνώριμο και φίλο του από παλιά. Ο Κοτζιούλης μάλιστα υπερασπίζεται συνολικά την ηπειρωτική διάδοση της εποχής απέναντι στην έθεση του Φανίτισου, αν και βέβαια τον επαινεί ανεπιφύλακτα για την επανέκδοση των «Ζαγοριακών». Ας ακούσουμε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από την επιστολή του (1955), δημοσιευμένη κι αυτή στο β' τεύχος της «Ζαγορίας» ιστορίας τ' Λαμπρίδη» (1966):

«Όσο για την ουσία, σε συγχαίρω βέβαια για την πρωτοβουλία που ανέλαβες να ξεχωνιάσεις το λησμονημένο, όπως όλα τα ωραία πατρογονικά μας, αληθινό λόγοι και παραστάτη του λαού Λαμπρίδη, που τόσο αργά ανακαλύψαμε και μισοδιάβασαμε κι εμείς οι άλλοι (...). Ας πω λίγα και για τη γλώσσα σου ή μάλλον τη γραφή σου (...). Τι κερδίζει κανείς από τέτοια; (...) Επιτέλους σου αρέσει αυτό, κράτησέ το. Εμείς το ανεχόμαστε. Εσύ όμως δε δείχνεις στάση ανοχής απέναντι όσων δε συμφωνούν με τις γλωσσικές σου ιδιορρυθμίες, αλλά τους βρίζεις (...). Πρόσεξε, τέλος, μήπως μ' αυτά και μ' αυτά βγάλες όνομα υβριστή (σ. 180-182).

Ωστόσο, πέρα από τις θετικές ή αρνητικές κριτικές για το σημαντικό αυτό έργο (το οποίο τελικά επανεκδόθηκε αυτοίσιον το 1971 από την Ε.Η.Μ.), ελάχιστα μπόρεσαν να διαβλέψουν τη βαθύτερη σκοπιμότητα

που εξυπηρετούσε η επανέκδοση των «Ζαγοριακών από το Φανίτσιο. Η απομύηση αυτή δεν είναι άλλη από την ιστορική τεκμηρίωση της διαχρονικής ύπαρξης ατομικής ιδιοκτησίας στο Ζαγόρι, από την εποχή της παραχώρησης των προνομίων ως και την ενσωμάτωση της περιοχής στο ελληνικό κράτος. Ο αγώνας του Φανίτισου στο ζήτημα αυτό ήταν ανένδοτος, και σύμφωνα στάθηκε ο ίδιος ο Λαμπρίδης με το έργο του. Είναι χαρακτηριστική η αίτηση του Φανίτισου προς τον Επίτροπο Διοικήσεως του «Πρωθυπουργικού (sic) γραφείου (1/6/1972), όπου επιστρατεύονται ο Σταγειρίτης, ο Αρκαρινός, ο Λαμπρίδης ως ο πιο έγκυρος, ο Ν. Τσιναράς και ο Π. Βιζούκιδης, για να τεκμηριωθεί η διαρκής παρουσία ενός «Γραπτού Εθνικού Δικαίου» που καθόριζε την απόκτηση, μεταβίβαση, κληρονομία κλπ της ατομικής ιδιοκτησίας των Ζαγοριστών, ακόμη και μετά την οριστική κατάληψη των προνομίων το 1868. Αυτό το «εθνικό δικαίο» ζητούσε να εφαρμοστεί ο Φανίτσιος, μέχρις ότου η ελληνική πολιτεία πραγματοποιήσει τη δέσμευσή της από το 1954/1956 για τη συγκρότηση Κοινοτικού και Εθνικού Κτηματολογίου. Από δω ξεκινούσε και η σκληρή κριτική του προς το κράτος, που ενώ ευαγγελιζόταν την αστική δημοκρατία και κατοχυρώνει συνταγματικά την ατομική ιδιοκτησία, στην περίπτωση του Ζαγορίου εμφανίζεται ως αρπακτικό που δημεύει αυθαίρετα. Για τον τρόπο της τεκμηρίωσης αυτής θα αναφέρω μόνο ένα ενδεικτικό παράδειγμα. Στο 3ο τεύχος της «Ζαγορίας» ιστορίας» (1968) ο Φανίτσιος καταθέτει ένα αδιάσειστο ντοκουμέντο από την εφ. «Παλιγγενεσία» των Αθηνών του φθύνου της 1.4.1889:

«Το δε εν Τσεπελόζ του Ζαγορίου μοντερλίκι προάγεται εις καίμα-καμλίκι και εις ιδρίσωσι και εν αυτών Οθωμανικών τέμενος, αλλά δεν εύνον άχρη τούδες κατάλληλον και αδέσποτον μέρος προς ανέγερσιν αυτού (...)».

Και ο ίδιος σχολιάζει στην ίδια σελίδα (216):

«Τ' ακούτε; ούτε μια γομαρογκιλιά τόπο για τζαμί δεν είχαν οι Τούρκοι

στο Ζαγόρι! Κι Σεις για να βρήτε πρόφασι πώς να μας αρπάξετε τις περιουσίες μας λέτε πως τη Γης τη Ζαγορία 'ν είχε κτήμα το... Τουρκικό Δημόσιο! σαν δεν ντρεπόμαστε...»

Στο ζήτημα της διεκδίκησης της (χαρακτηρισμένης ως δασικής) ατομικής περιουσίας στο Ζαγόρι, ο Φανίτσιος δεν είχε συμπαράστατες μόνο τους χωριανούς του ή άλλους επιφανείς Ζαγοριστές, όπως ο Λαζαρίδης, αλλά και μεγάλη μερίδα του αθηναϊκού τύπου. Στο φύλλο της 4.9.1957 της «Καθημερινής» με τίτλο «Οι Ζαγοριστές ζητούν να τους αποδοθούν οι αρπαγείς δασικά ιδιοκτησία των» ο συντάκτης καταλήγει:

«Συνεπώς, όχι μόνο λόγοι δικαιοσύνης επιβάλλουν την αποδοσιν της υπό διεκδίκησην ιδιοκτησίας πολλών Ζαγοριστών, αλλά και πέραν αυτού το επιτάσσει και η εθνική ανάγκη, δια να δημιουργηθούν αι προϋποθέσεις εκείνων των αναγεννησιν μιας σημαντικής περιοχής της ελληνικής υπαίθρου» («Βουνίσια Χαμπερία» φ. 6, 1965).

Αλλά και ο «Ακροατής», συντάκτης του «Βήματος», σημειώνει στις

25-6-1963 για την περίφημη εφημερίδα «Βουνίσια χαμπερία» που εξέδιδε ο Φανίτσιος για να προβάλλει τα αιτήματα του Ζαγορίου και ολόκληρης της ορεινής Ελλάδας:

«Θα ακουστή από τους αρμοδίους η χωριάτικη αυτή φωνή; Το εύχομαι, γιατί τα χωριά αποτελούν τα πρώτα κύτταρα, κι αν πάθουν οριστικά εκείνα, παθαίνει όλος ο εθνικός οργανισμός» («Βου. Χαμπ.» φ.2, 1963).

Αυτά ακριβώς τα αιτήματα ο ίδιος ο Φανίτσιος τα ανέβαζε σε 25 συγκεντρώνοντάς τα στο 3^ο φύλλο της εφημερίδας του το Μάη του 1964. Μισοσυνταξιακό-σοβαρά το «Βουνίσιο Κόμα», «όργανο» του οποίου υπήρξε η εφημερίδα—πάντως με μεγάλη οξύμωρη και με βλέμμα που έφτανε πολύ μακριά στο μέλλον—έθεσε τα εξής ζητήματα, τα περισσότερα από τα οποία, όπως θα διαπιστώσετε, μένουν ακόμη ανεκπλήρωτα:

1) Όχι πια «κλεφτοβασίλειο»! δασοκάπλο κι αλαμπορνέζικο «Βρομέ-γκο»!

2) Δεκάχρονα Σχολεία σ' όλα τα χωριά, έχουν δεν έχουν 15 μαθητόδια, με δυο ζωντανές γλώσσες. Η μία η ντόπια ζωντανή γλώσσα μας. Κι η άλλη: μια από τις 5-6 μεγάλες διεθνείς κι παγκόσμιες γλώσσες (...) Ο επαγγελματικός προσανατολισμός κι στα χωριά.

3) Αποζημίωση στα Καμένα μας χωριά!

4) Δρόμους τρεις λογείς (δρόμους στα χωριά—δρόμους σε κάθε τόπο δουλειάς—δρόμους τουριστικούς).

5) Γιατρούς-Γιατρούς σ' όλα τα χωριά μας (...) κι όχι μονάχα παπάδες για να θάβουν ζωντανούς και πεθαμένους.

6) Αληθινή δικαιοσύνη στα Β' νίσια χωριά!

7) Θέλουμε τα χωριανικά μας κληροδοτήματα που τάραναν κι τα τρών κι χλιδές στην Αθήνα. Και τα θέλουμε στην πραγματική τους αξία πούχαν όταν βάλθηκαν στην τράπεζα (...)».

8) Στάσεις ανθρώπινες από τριακόσιες δραχμές (μια λίρα) σ' όλα τα γερόντια (απ' τα 60), στις γρόγες (απ' τα 55) κι σ' όλα τ' ανικατα κι άρρωστα πρόσωπα που ζουν στα β' νίσια χωριά.

9) Καμιά έμμεση φορολογία στα βουνίσια μας χωριά

10) Τα καζάνια λείπτερα (...) γιατί στα β' νίσια μας χωριά τα σταφύλια δεν έχουν κανένα άλλο διάφορο από το τοίσιπου

11) Να επιτρέπεται να φκάνουν ηλεκτρικά αργαστήρια στα χωριά πούχουν νερό. Μύλους, νεροτριβές, ματινάκια. Κι όχι να τ' απαγορεύει η Δ.Ε.Η. (σαν στο Ντρεστενίκο)

12) Κάτω τα χέρια (...) από τ' άγια γιόδακια μας που μας βάσταξαν στη ζωή τα φτωχά και πεινασμένα χωριά και που μας σώνουν σ' όλες τις μέρες και στις αναποδιές.

13) Οι βοσκές οι χωριανικές να νοικοκυρευτούν κι όπως όλα τα χωριανικά κοινωνικά πράγματα.

14) Θέλουμε Αυτοδιοίκηση αληθινή! Κι όχι τέτοια ψευτοδιοίκηση πό- Ζαγοριστών, αλλά και πέραν αυτού το επιτάσσει και η εθνική ανάγκη, δια να δημιουργηθούν αι προϋποθέσεις εκείνων των αναγεννησιν μιας σημαντικής περιοχής της ελληνικής υπαίθρου» («Βουνίσια Χαμπερία» φ. 6, 1965).

Αλλά και ο «Ακροατής», συντάκτης του «Βήματος», σημειώνει στις

τηρούμενες = τρομοκρατούμενες ζώνες

17) Όλοι οι βουνίσιοι στην Αθήνα (...) οι Β' νίσιοι νάχουν κι τα χωριά τους για το καλοκαίρι κι τον τρόπο τους να ζουν το χειμώνα στην Αθήνα.

18) Όχι Παπαχήρους στα χωριά (...) Όλοι όσοι ζουν στο χωριό κι είναι κρατικοί (χωροφύλακες, δάσκαλοι κλπ) όχι μονάχα πρέπει να επιτρέπεται να είναι παντρεμένοι μα κι να υποχρεώνονται να παντρευτούν.

19) Η ξενιτειά Ελεύτερη. Αυτό πούκανε το κράτος να μην αφήνει να ξενιτευτούν από 2-3 Νομούς (στα Σύνορα) είναι ένας αντιχωριατικός φασισμός.

20) Διο καλά Ραδιοφωνικά Προγράμματα. Ένα για μαθήματα κι άλλο ένα για τα αθάνατα δημοτικά μας τραγούδια τα κλασικά μας.

21) Να βγει το Δεξικό μας (...) Η Ακαδημία άρχισε το 1933 να βγάζει το Δεξικό της Νέας Ελληνικής (...) μα όπως παν θα σκολάσει το ...2173!

22) Βιβλιοθήκες σ' όλα τα χωριά

23) Θέλουμε μια δασική υπηρεσία θκή μας

24) Βουνίσιας καλές μελέτες

25) Θέλουμε ένα χωριάτικο υπουργείο. Πρέπει να γίνει ξεχωριστό Υπουργείο ή μια άλλη κρατική οργάνωση, που να φροντίζει και να καταβιβάζεται με όλα τα ζητήματα τα χωριάτικα.

Ανεξάρτητα από το βαθμό στον οποίο αποδέχεται κανείς τα αιτήματα αυτά ήταν θεωρητικά εφικτά, ανεξάρτητα από τον υπερβολικό και κάποτε σκαμπτικό τρόπο με τον οποίο είναι διατυπωμένα, δεν μπορεί παρά να συμφωνήσει πως προέρχονται από έναν βαθύ γνώστη της ελληνικής μεταπολεμικής επαρχίας και κυρίως έναν άνθρωπο με αυθεντικό πατριωτικό και εθνικό αίμα και κοινωνική ευαισθησία. Έναν πραγματικά μοντέρνο «χωριάτη» με το βλέμμα του προσηλωμένο στο μέλλον.

Ωστόσο, πέρα από οτιδήποτε άλλο, αυτό που χρειάζεται να σχολιάσουμε για το Β. Φανίτσιο είναι η ζωντανή κι αυθεντική του γλωσσική εκφορά και ιδιαίτερα—για να ακριβολογούμε—η γραφή του. Το ζήτημα αυτό δίχασε, όπως ήδη αναφέραμε, τους δημοτικιστές φίλους του, οι περισσότεροι από τους οποίους του κατέκριναν, θεωρώντας άλλοτε ιδιότυπη τη γραφή αυτή (όπως ο Κοτζιούλης) κι άλλοτε ανάρμοστη για τον τόπο της δημοσιογραφίας που επιτελούσε ο Φανίτσιος (όπως ο Λαζαρίδης-βλ. «Β.Χ.» 2, 1963 και αλλού).

Πάντως για το Φανίτσιο η επιλογή αυτή δεν είχε κανένα χαρακτήρα γραφικότητας ή πειρασματού. Ο ίδιος εμπνεόμενος από την περίφημη «Ρομήνη γλώσσα» του Βηλαρά στον οποίο αφιερώει ολόκληρη τη πρώτη σελίδα από το 4ο φύλλο της εφημερίδας του (1964), είχε ιδεολογικοποιήσει τη χρήση της «ντοπιολαλιάς» του Ζαγορίου, προκειμένου να γίνεται και τανοητός από του «χωριάτες». Την ίδια σκοπιμότητα, όπως είδαμε, εξυπηρετούσε και ο ιδιότυπος σχολιασμός των «Ζαγοριακών» του Λαμπρίδη, που τόσο θόρυβο προκάλεσε: σήμερα, με την ασφάλεια που μας παρέχει η χρονική απόσταση από το χρόνο συγγραφής του έργου του Β. Φανίτισου, μπορούμε να κάνουμε μια ψυχραιμότερη αποτίμηση του γεγονότος.

Στο διάστημα που μεσολάβησε από τη συγγραφή του έργου του Φανί-

τισου ως τις μέρες μας η δημοτική γλώσσα όχι μόνο συνέχισε να καλλιεργείται συστηματικά, αλλά σταδιακά έγινε και η επίσημη γλώσσα της ελληνικής διοίκησης. Αντίθετα, στην κατηγορία της «γραφικής γλώσσας» περιέπεσε η καθαρεύουσα, την οποία ως πρόσφατα ορισμένοι εξακολουθούσαν να καλλιεργούν. Επομένως, ο υποτιθέμενος «κίνδυνος» για τη δημοτική από τους «ακροβατισμούς» του Φανίτισου και όσων τον ακολουθούσαν δεν είχε πραγματική βάση. Από την άλλη μεριά το ενδιαφέρον της Γλωσσολογίας γίνεται ολοένα και εντονότερο για τις τοπικές εκδοχές, «ντοπιολαλίες», της γλώσσας, από την εποχή ακόμη και ο F de Saussure, ένας σπουδαίος Ελβετός γλωσσολόγος, διατύπωσε πως η αυθεντικότητα στη γλώσσα βρίσκεται στην parole, δηλαδή στην προφορική εκδοχή της. Τις τελευταίες δεκαετίες μάλιστα έχουν αναπτυχθεί συστηματικά διάφορες θεωρίες και τεχνικές για τον ακριβή τρόπο συμβολικής απόδοσης των φωνητικών αυτών ιδιαιτεροτήτων μέσω της γραφής, γεγονός που εκ των υστέρων καταξιώνει την προσπάθεια του Φανίτισου να καταγραφεί—όχι μουσειακά αλλά «δυναμικά»—το γλωσσικό ιδίωμα του Ζαγορίου. Θα πρέπει, βέβαια, να επισημάνουμε πως ο Φανίτσιος, παρά την προσπάθειά του, δε χρησιμοποίησε κάποιον τέτοιο συστηματικό κώδικα στη γραφή του, ούτε τα κείμενά του διακρίνονται από συνέπεια στη χρήση τυπογραφικών συμβόλων—κάτι τέτοιο ωστόσο θα ήταν υπερβολική απαίτηση από έναν άνθρωπο χωρίς ειδικές σπουδές, προσανατολισμένο άλλωστε στην ουσία και όχι στον τύπο.

Αυτή ακριβώς η ουσία του έργου του Φανίτισου είναι που τον αναδεικνύει σε μια βαθιά πολιτικοποιημένη οντότητα με συστηματικά καλλιεργημένη άποψη και συνέπεια. Πολλοί βέβαια τον είδαν με τη συμπάθεια που βλέπει κανείς τους γραφικούς μοναχικούς ανθρώπους που αγνίζονται για το χωριό τους—έτσι τον είδε ο αθηναϊκός αστικός τύπος και τον περιέβαλε με την ανοχή και την προβολή που θεωρήσει απαραίτητη. Άλλωστε, ας μην ξεχνούμε, ο Φανίτσιος ανήκε, ως επαγγελματίας τυπογράφος, κατά κάποιον τρόπο στο συνάφι της.

Κατά την άποψή μου αυτή αντιμετώπιση τον αδικεί. Όπως είσσο τον αδικεί η χοντροκομμένη άρνηση από τη μεριά του μετεμφυλιακού δεξιού κράτους—«Κομμουνιστής (...) μαπλεστές (...) καλές ιδέες (που) τις εκμεταλλεύεται δια τον σκοπόν του» (1966 σ. 183) αλλά «με αναρχικές τάσεις» (1966 σ. 185). Ανάλογη επιφυλακτικότητα έδειξε και η Ε.Δ.Α., η «ανανεωτική»—ας την πούμε—Αριστερά της εποχής εκείνης, παρά την ανοιχτή συμπάθεια που της έφερε ο Φανίτσιος, προτρέποντάς την να γίνει «γκιόσι» στην ορεινή Ελλάδα κι όχι «αποστάσι». Όσο για το επίσημο Κ.Κ.Ε. η πληθωρική προσωπικότητα του Φανίτισου φαίνεται πως δεν μπορούσε να χορέσει στα προκατασκευασμένα σχήματα της κομματικής «γρομής» ο ίδιος ελάχιστα απευθυνόμενος στο Κ.Κ.Ε. μέσα απ' τα γραφτά του. Άλλωστε, όπως πληροφορήθηκα από πρόσφορες πηγές, στο Κ.Κ.Ε. τον θεωρούσαν «αρχιμαρξίστη» επομένως ήταν αδύνατον να συμπεράσουν.

Πέρα από κάθε αμφιβολία ο Φανίτσιος ανήκε στην Αριστερά. Σε μια Αριστερά όμως όχι κοντόφθαλμη ή καθοδηγούμενη, ούτε άτολμη ή παράτολμη. Εμπνευσμένος από τη μαρξιστική παράδοση, την οποία φαίνεται να γνώριζε ήδη πριν τον πόλεμο, επέλεξε συνειδητά τη λενιστική κι όχι τη σταλινική της εκδοχή: «Νέα Οικονομική Πολιτική (Ν.Ε.Π.) στα χωριά», ζήτησε στο 3^ο φύλλο της εφημερίδας του «δηλαδή μικρονοικοκυριό κι όχι με το ζορ Κολεχτίδες», ακολουθώντας την εμπνευσμένη λενιστική τακτική ανασυγκρότησης της οικονομίας. Το ίδιο φαίνεται κι από άλλα σχόλια του, όπως αυτό που διαβάζουμε στο 2^ο φύλλο της εφημερίδας του, όπως γράφει με τίτλο «Τα Διεθνή».

«Το μεγαλύτερο κι το πιο χαρούμενο (...) χαμπερί στα τελευταία 10 χρόνια είναι που η Ρούσικη Επανάσταση ξαναβρίσκει από λίγο λίγο το δρόμο της και τον εαυτό της που τον είχε χάσει απ' το 1923 ως τα 1953...»

Το ιδεολογικό όμως στίγμα του Φανίτισου δεν ήταν όλοι σε θέση να το καταλάβουν. Από τα «δεξιά» δεν μπορούσαν να κατανοήσουν πώς ένας αριστερός σαν αυτόν κόπεται και αγωνίζεται για την ατομική ιδιοκτησία και φέρει το ανολοκλήρωτο αστικό καθεστώς που επικρατούσε (και επικρατεί) στο ζήτημα της «δασικής» περιουσίας στο Ζαγόρι. Για το Σπύρο Μελά μάλιστα η εφημερίδα του Φανίτισου «αρβανιτοφέρνει... (!!!)» προς το καθεστώς Χότζα, ενώ για τον «Αθηναίο» της «Καθημερινής» ο Φανίτσιος ενόμιζε πως ήτο και κομμουνιστής το «ενόμιζε και είχαν εξοριστεί μάλιστα, αλλά δεν ήτο. Μάλλον είναι αριστερός sui generis» («Β.Χ.» φ.3). Από τα αριστερά, και κυρίως από την Ε.Δ.Α., μόνο η ευρύτητα του πνεύματός του Ηλία Ηλιού κατάφερε να διακρίνει τόσο το ιδεολογικό βάθος όσο και την αυθεντικότητα της άποψης του Βασίλη Φανίτισου. Αντιγράφω από το 3^ο φύλλο της εφημερίδας, όπως το καταχώρησε ο ίδιος ο Φανίτσιος:

«Ας τους να λένε αυτοί! πως είσαι...! (τέτοιος πάντως) Εγώ τους είπα: ας είχαναν κάποιους τέτοιους! Αποχτήσαναν άλλαν έναν Χαλκέντερον... Μια βολά έμεναν θα μου έλενε εκείνοι που λέει: «Για τους φίλους δραχμές 10». Ο ίδιος ο κ. Ηλιού άλλη βολά τους είπε, μπροστά μου, στα γραφεία της Ε.Δ.Α.: «Τα βουνίσια χωριά» του Φανίτισου είναι η καλύτερη μελέτη πούχουμε για τα ορεινά χωριά. Λέει για το περιόδιο που βγάλαμεν το 1953 και που αξίζει να το διαβάσεις κι Σού!».

Τελικά ποιος ήταν ο Βασίλης Φανίτσιος, για τον οποίο σήμερα συγκροτήθηκε σ' αυτόν εώτο το γνήσιο σ' εκείνο χώρο; Ας θυμίσω φίλος μου θα δοκιμάσω να διατυπώσω κι εγώ τα τελευταία κρίση κι απαντήσεις: παραφράζοντας λίγο τη φράση του Ηλία Ηλιού θα έλεγα πως «ας είχαν κάποιους τέτοιους Ζαγοριστές και θα' βλέπετε τι θα' ταν σήμερα το Ζαγόρι κι ολόκληρη η ορεινή—παράτημένη—Ελλάδα». Η μνήμη του θα ναι ζωντανή και η τιμή προς εκείνον αληθινή, μόνο μέσα από τους δικούς μας αγώνες.

Βασίλης Δαλκαβούκης,
Φιλόλογος-Ιστορικός
Διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής
του Α.Π.Θ.

Το Σάββατο 21 Δεκεμβρίου

ΕΓΚΑΙΝΙΑΣΤΗΚΕ Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΘΕΣΗ

«ΡΩΣΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ» - Φωτογραφικές μαρτυρίες

Στο Ριζάρειο Εκθεσιακό Κέντρο Μονοδενδρίου

Ομάδα Μοναχών στο περίφημο Μοναστήρι Κερσένσκι (1908).

Στη Ρωσία, δεύτερη ουσιαστικά πατρίδα των Αυταδέλφων Μάνθου και Γεωργίου Ριζάρη καθώς και άλλων μεγάλων Ηπειρωτικών Εθνικών Ευεργετών, είναι αφιερωμένη συμβολικά η σημαντική φωτογραφική Έκθεση που οργανώνεται από το Ριζάρειο Ίδρυμα, με χρηματοδότηση του Ίδρυματος «Σταύρος Σ. Νιάρχος», και εγκαινιάστηκε στο Ριζάρειο Εκθεσιακό Κέντρο Μονοδενδρίου το Σάββατο, 21 Δεκεμβρίου και ώρα 7.00 μ.μ.

Την ημέρα των εγκαινίων κυκλοφόρησε πανελ-ληνίως, με τον ίδιο τίτλο της Έκθεσης, και εντυπωσιακό Βιβλίο Τέχνης-Λεύκωμα 300 σελίδων, υψηλών καλλιτεχνικών απαιτήσεων.

Η έκθεση και το βιβλίο περιλαμβάνουν φωτογραφικά ντοκουμέντα ενός αιώνα κοινωνικών αλλαγών που συντάραξαν τον κόσμο. Οι φωτογραφίες του βιβλίου πλαισιώνονται από εμπεριστατωμένα επεξηγηματικά κείμενα.

Η Έκθεση του Μονοδενδρίου, που οργανώνεται με την συνεργασία του Πρακτορείου «ΑΠΕΙΡΟΝ» περιλαμβάνει 130 εντυπωσιακές ασπρόμαυρες φωτογραφίες μεγάλων διαστάσεων, οι οποίες ανήκουν σε ανώνυμους φωτογράφους και γνωστούς καλλιτέχνες, μεταξύ των οποίων προέχουσα θέση κατέχουν οι Balterman και Chaldei. Οι εκτυπώσεις έχουν γίνει στο εξωτερικό.

Οι περισσότερες από τις φωτογραφίες βλέπουν για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας στη χώρα μας, όλη δε η σύνθεση της Έκθεσης του Μονοδενδρίου εξελίσσεται με τη ροή ενός συναρπαστικού ντοκιμαντέρ.

Η Έκθεση θα διαρκέσει μέχρι το καλοκαίρι του 2003, γιατί υπολογίζεται ότι θα προκαλέσει πανελ-ληνίο ενδιαφέρον και θα εντυπωσιάσει το ευρύτερο, ελληνικό και ξένο κοινό, ανεξαρτήτως ηλικίας. Τηνεπιλογή των εικόνων του Βιβλίου και της

Έκθεσης έκανε ο Γιάννης Δήμου που είχε και την επιμέλειά τους. Ο Γιάννης Δήμου είναι γνωστός από την ανάλογη εργασία του στην Έκθεση και Έκδοση Fred Boissonnas.

Ο Άρης Μαραγκόπουλος, από τις αξιολογότερες σήμερα στη χώρα μας μορφές της λογοτεχνίας και της ιστορίας της τέχνης, είναι ο συγγραφέας των κειμένων του βιβλίου «Ρωσία 100 χρόνια», μέσα από τα οποία με ακρίβεια, αντικειμενικότητα και γλαφυρότητα αναδύεται η φυσιογνωμία ενός αιώνα και ενός κόσμου που σημάδεψαν την τύχη της

Ρωσίας και επηρέασαν την πορεία όλης της ανθρωπότητας. Η Βάσω Αβραμοπούλου σχεδίασε με έμπνευση αυτό το ταυτόχρονα χρηστικό και περι-τεχνο βιβλίο τέχνης.

Σπονδυλική στήλη του Βιβλίου και της Έκθεσης αποτέλεσε η αρχική έρευνα που έγινε στα διάφορα Ρωσικά και άλλα αρχεία από την Annabel Merullo και την Sarah Jackson. Μεγάλη επίσης ήταν η συμβολή του Endeavour Group (του γνωστού Μουσείου Παλ Γκετί), που εκχώρησε περισσότερες από τις μισές φωτογραφίες του βιβλίου και της Έκθεσης, ενώ οι υπόλοιπες εξασφαλίστηκαν από μεγάλα Διεθνή Φωτογραφικά Πρακτορεία.

Όπως τα Magnum, Corbis, Voller Ernst, Anzenberger και το Moscow House of Photography.

Όπως ανακοίνωσε ο εκπρόσωπος του Ριζαρείου Ίδρυματος κ. Άγγελος Κίτσος, που ήταν εξ αρχής κι αυτή τη φορά η κινητήρια δύναμη αυτού του μεγάλου διπλού εγχειρήματος, με την Έκθεση και το Λεύκωμα «Ρωσία 100 χρόνια» ανοίγει ένας νέος μεγάλος κύκλος αναλόγων πραγματώσεων, που θα επιχορηγηθούν επίσης από το Ίδρυμα «Σταύρος Σ. Νιάρχος», το οποίο αναγνωρίζει την υψηλή ποιότητα και το έργο του Ριζαρείου Εκθεσιακού Κέντρου Μονοδενδρίου και, πέραν τούτου, έχει συνδέσει τα τελευταία χρόνια το όνομά του με πολύ σημαντικά έργα κοινωνικής πρόνοιας και πολιτισμού στην Ηπειρο.

Τέλος ο κ. Α. Κίτσος μας έκανε γνωστό ότι στις προθέσεις του Ριζαρείου Ίδρυματος περιλαμβάνεται και η οργάνωση στα Γιάννενα, στα πλαίσια της νέας Έκθεσης του Μονοδενδρίου, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο και την Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών και τη συμμετοχή διακεκριμένων πνευματικών ανθρώπων της πρωτεύουσας, τεσσάρων ξεχωριστών εκδηλώσεων γύρω από τη Ρωσική τέχνη και τη λογοτεχνία, τον Ρωσικό κινηματογράφο και τον εσωτερισμό της Ορθόδοξης.

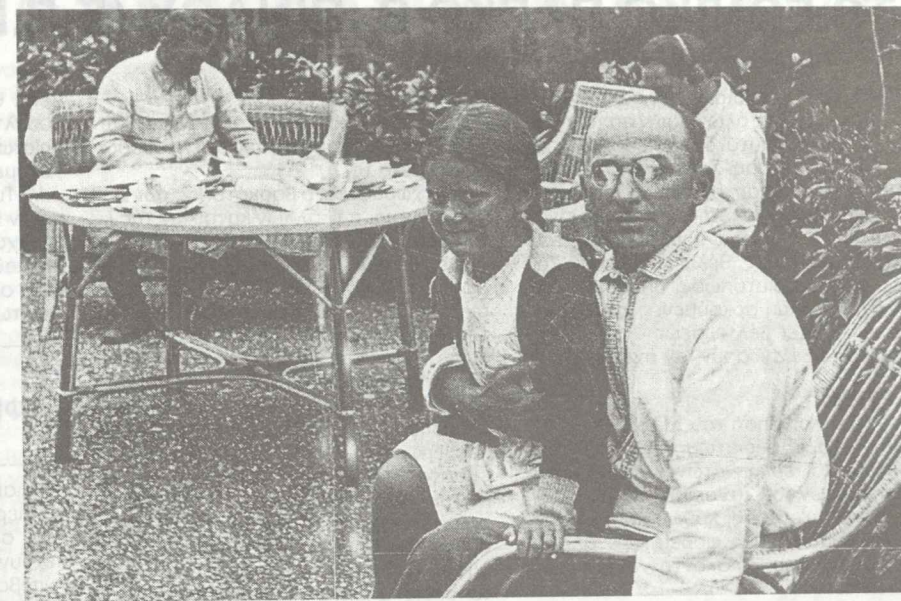
Η επίσημη παρουσίαση του Βιβλίου «Ρωσία 100 χρόνια» —Φωτογραφικές Μαρτυρίες— θα γίνει στο Μουσείο Μπενάκη στην Αθήνα, στις 8 Ιανουαρίου 2003, παρουσία εκπροσώπων της Πολιτείας, του Πολιτικού κόσμου, του Διπλωματικού Σώματος, του Πνεύματος και της Τέχνης.

Ορλώφ, Ιούλιος 1943. Παιδί κοντά στο καταστραμμένο σπίτι του.

Οικογένεια από την παλιά Εβραϊκή Κοινότητα στη Μποχάρα της Κεντρικής Ασίας στις αρχές του περασμένου αιώνα

Η Σβετλάνα Στάλιν κάθεται στα γόνατα του Λαυρέντι Μπέρια. Στο βάθος αριστερά ο Στάλιν (1936).

Ο Μαζίμ Γκόρκι και η φίλη του Μαρία Αντρέγιεβνα ποζάρουν το καλοκαίρι του 1905 στο ατελιέ μεγάλου Ρώσου ζωγράφου.

Μουσουλμάνος προσεύχεται στην Πλατεία Ελευθερίας στο Γκρόζνικ (1991).

Ρωσοαπώνικός πόλεμος 1905. Ρώσοι στρατιώτες αναχωρούν για το μέτωπο υπό τις ευλογίες της εκκλησίας.

«ΡΩΣΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ»

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ Β. ΠΙΝΔΟΥ (Ε.Π.Β.Π.) ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ ΜΑΣ

Με μεγάλο ενδιαφέρον παρακολούθησα τις απόψεις όλων όσων ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό, δημοσιευμένες τις στο περιοδικό σας. Σεβόμενος τη γνώμη και των «παρκοματών» και των «παρκομάχων», σχετικά με το αν είναι ωφέλιμη ή επιζήμια η υλοποίηση του στην περιοχή μας, θέλω κι εγώ, ως Ζαγοριώτης, να διατυπώσω υπεύθυνα και τη δική μου, μη αρκούμενος στις απορίες «χρήσιμ βελτιώσεως». Ποιοί και πώς θα το βελτιώσουν, αν όχι εμείς;

Α ΓΕΝΙΚΑ

1. Η υλοποίηση του ΕΠΒΠ δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να επιβληθεί άνωθεν και ερήμην των κατοίκων και των φορέων του Ζαγορίου, αλλά σε συνεννόηση μ'αυτούς, καθώς και με τους κατοίκους και τους φορείς των άλλων περιοχών, που βρίσκονται εντός των ορίων του.

2. Συντονιστές από τη μεριά μας πρέπει να είναι οι Δήμοι των 3 δήμων του Ζαγορίου, που, το συντομότερο δυνατόν, θα έλθουν σε επαφή, πρώτα μεταξύ τους για να καθορίσουν τη στάση τους και να διαμορφώσουν τις προτάσεις τους και στη συνέχεια να συσχεφθούν με τους επικεφαλής των άλλων ΟΤΑ της περιοχής του ΕΠΒΠ. Στη σύσκεψη αυτή να εξετασθεί η περίπτωση μιας ανοιχτής γεν. συνέλευσης των δημοτών τους καθώς και το ενδεχόμενο δημοψηφισμάτων, εφόσον πρόκειται για μακροχρόνια δέσμευση της περιοχής και τα λάθη ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΟΝΤΑΙ.

3. Η πλειοψηφία των μελών της Διοίκησης του πάρκου να αποτελείται, θεομνησμένη, από τους φορείς της περιοχής του και να αποκλεισθεί μελλοντική μεταβολή των συσχετισμών σ' αυτή.

4. Η στελέχωση των υπηρεσιών να γίνει αποκλειστικά από δημόσιους των ΟΤΑ που περιλαμβάνονται στα όριά του, εξετασμένης και της περιπτώσεως να προτιμηθούν όσοι αναλάβουν την υποχρέωση να διαμένουν μόνιμα εντός αυτού, ιδίως τα όργανα επιβλέψεως και φύλαξης, για επίτευξη καλύτερου έργου και πληθυσμιακή τόνωση.

5. Βαρύνουσα γνώμη στις αποφάσεις πρέπει να έχουν οι κάτοικοι των χωριών που περιλαμβάνονται στον πυρήνα του ΕΠΒΠ, καθώς και οι εγγεγραμμένοι και τους ασφυκτικούς περιορισμούς και να έπεται η γνώμη όσων απομακρύνονται απ' αυτόν σταδιακά και κατ' αναλογία.

Β ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Επειδή μέχρι σήμερα διαπιστώθηκε ότι το Ελληνικό Δημόσιο, δια των οργάνων του, συμπεριφέρεται διπρόσωπα προς τους πολίτες να αναφορικά με το ιδιοκτησιακό, πρέπει να αγωνιστούμε για την εξίσωσή μας και την άρση των αδικιών.

Δεν μπορεί το κράτος μας να υλοποιεί αποφάσεις του υπέρ του κοινωνικού συνόλου, περιπλέκοντας το ιδιοκτησιακό και αγνοώντας τα πρόνοια επί τουρκικότητας, ενώ αλλού να αδιαφορεί ή να παραβλέπει τα όργανα των καταπατήσεων.

Συγκεκριμένα:

Η Αγροτική περιουσία μας (αγροί, βοσκοτόκια κλπ) συγκαταλέγεται στις λεγόμενες «Εθνικές γαίες», που είναι ΛΑΦΥΡΟ από το τουρκικό κράτος, το οποίο ηττήθηκε στους πολέμους του 12-13. Το 1914 ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία διατάξεις των οθωμανικών νόμων «περί γαίων», καθώς και ο Αστικός Κώδικας αυτού.

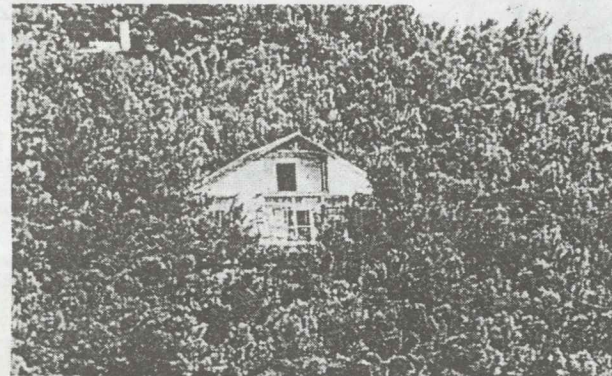
Με τις διατάξεις αυτές απαιτείται η έγγραφη παραχώρηση (ταπί) για τη χρήση γης και όχι **για κυριότητα**. Η χρησιότητα δεν υπολογίζεται ως τεκμήριο

ιδιοκτησίας.

Αυτά συμβαίνουν στις «Νέες Χώρες», όπως λέγονται όσες απελευθερώθηκαν μετά το 1912-13.

Το χωράφι και ο βοσκοτόπος των Ζαγοριώτων και των άλλων κατοίκων της Β. Ελλάδας, που εν τώ μεταξύ έχουν δαωθεί, δημεύονται έμεσα λόγω μονομερών νόμων, κατά 100% υπέρ του Δημοσίου, και του πλήθους των εμποδίων για την αναγνώριση της ιδιοκτησίας τους, αφού απαιτείται «ταπί» (το οποίο σημειώσαν οι κάτοικοι στερούνται εξ αιτίας των βασάνων και των καταστροφών που υπέστησαν το διάστημα από την απελευθέρωση και εντεύθεν), καθώς και δυσβάστακτο οικονομικό βάρος για μια δικαστική αντιπαράθεση με το Δημόσιο, πράγμα ασύμφορο. Με τον τρόπο αυτό οι κάτοικοι αποξενώνονται των δικαιωμάτων τους και ωφελείται το Δημόσιο, το οποίο αποκτά περιουσία χωρίς να πληρώσει τίμημα.

Πρέπει εδώ να τονιστεί ότι οι αντίστοιχες αγροτικές περιοχές στις παραπάνω έχουν μετατραπεί σε προσδοκώμενα οικόπεδα, όπου μολογούληται και εντός τους έχουν χτιστεί σπιτάκια και σπιτάρες. Πού ήταν τα όργανα του κράτους και δεν ασχολήθηκαν με το ιδιο-

Η εκτέλεση έργων για την Ολυμπιάδα του 2004 αλλάζει το δασικό χάρτη της χώρας και νομιμοποιούνται ανθαίρετα και καταπατητές.

κτησιακό και τα «ταπιά». Πώς έγινε η αλλαγή χρήσης γης; Φαίνεται ότι μόνο σε μας τους βουνίσιους έχουν πέραση και ισχύ αυτά.

Δηλαδή στην Ελλάδα του 21ου αιώνα και της Ε.Ε. η αγροτική περιουσία των πολιτών της αντιμετωπίζεται με διαφορετικά μέτρα και σταθμά. Αν βρίσκεται στα βουνά (εκτός Πεντέλης, Πάρνησας κλπ) και ο' αυτή φυτρώνουν δέντρα, τότε η κυριότητά της χάνεται, αφού δεν αναγνωρίζεται από το Δημόσιο, ενώ αν ο' αυτή φυτρώνουν... σπιτάρια, τότε ο νοικοκύρης δικαιώνεται και χαιρείται γι' αυτό, νιώθοντας ευτυχής που κατάφερε (πώς;) να ξεπεράσει πλείστα όσα εμπόδια, καθώς και το «μπαχαλό» που επικρατεί στον τόπο μας.

Από τη στιγμή που ο νόμος λέει «για να διατηρηθεί η ιδιοκτησία της αγροτικής περιουσίας, πρέπει να διατηρηθεί και ο αγροτικός της χαρακτήρας (διότι άμα εγκαταλειφθεί προκύπτει θέμα ιδιοκτησίας και αλλαγής χρήσης γης), πώς λοιπόν αυτοί δεν έχασαν την ιδιοκτησία τους; Εφαρμόστηκαν εδώ οι νόμοι του κράτους που εφαρμόζονται σε μας και δεν μπορούμε να εξουσιάσουμε τις περιουσίες μας;

Τι παραπάνω από μας σε «τίτλους» είχαν όσοι μετέτρεψαν τα χωράφια τους και τους βοσκοτόπους τους σε οικόπεδα; Είδατε ποτέ σκάλωσαν σπιτάρια γύρω από τα Γιάννενα (για να μην πάει μακριά); Όλοι αυτοί είχαν «ταπιά» ή εκμεταλλεύτηκαν τη χρησιότητα, που σε μας την αρνούνται απαρέγκλιτα.... αφού

έτσι θέλει και ο Αστικός Κώδικας του σουλτάνου, που τον υποθέτησε ευχαρίστως; Μήπως πρέπει να τον συστήσουμε και τους συμπολίτες μας της Ε.Ε.;

Τι χωράφια υπήρχαν στην Πάρνηθα, στην Πεντέλη, στα άλλα βουνά και στις βραχώδεις παραλίες της Αττικής (παλιά Ελλάδα εκεί και όχι Νέες χώρες) και έγιναν οικόπεδα εφραπτόμενα των πεύκων και των κυμάτων; Σε μας, αν και με προ-

Γράφει ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΗΤΣΙΜΑΡΗΣ

νομιακό καθεστώς επί τουρκοκρατίας, οι περιουσίες μας δεν αναγνωρίζονται και σε περίπτωση που κάποιοι λίγοι έχουν νομή ή κυριότητα, θα τις δουν να υποβαθμίζονται έτοιμ περαιτέρω, αφού με τη σύσταση του ΕΠΒΠ δεν θα μπορούν να τις αξιοποιήσουν, όπως θέλουν, λόγω των ασφυκτικών περιορισμών.

Σε τελική ανάλυση πρέπει να τονιστεί το εξής: Αν το Δημόσιο θέλει, υλοποιώντας το πάρκο, να απαλείψει ταυτόχρονα και την αδικία, που ολοφάνερα γίνεται εις βάρος μας και έχει αποδειχθεί, ας κάνει το μεγάλο βήμα με μια απόφαση καθαρά

ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Ας

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕΙ πρώτα τις ιδιοκτησίες μας με απλές διαδικασίες και στη συνέχεια ως τις ΑΠΑΛΟΤΗΡΙΩΣΕΙ.

Θάρρος χρειάζεται και γενναία δόση αυτοκριτικής. Πρέπει να καταλάβουν οι υπεύθυνοι ότι από αμέλεια και αδιαφορία πολλών, οι Ελληνες έχουν διαχωριστεί σε αδικημένους και προνομιούχους και αυτό στις μέρες μας δεν το επιτρέπει καμία ευνομούμενη Πολιτεία.

ΠΡΟΤΑΣΗ: Τα χρήματα να εξευρεθούν από τις υπερεαίες των κτημάτων, που από αγροτικά μετατράπηκαν σε αστικά και από τα πρόστιμα που θα επιβληθούν στους πραγματικούς καταπατητές.

Εδω πρέπει να επισημάνω το γεγονός ότι σε περίπτωση διαθήκης, κληρονομιάς, δωρεών, συμβολαίων, το Υπουργείο Οικονομικών εισπράττει τους αναλογούντες φόρους, σύμφωνα με τα αντικειμενικά κριτήρια που ισχύουν στην περιοχή μας. Το Υπουργείο Οικονομικών δηλαδή εισπράττει σαν να μην συμβαίνει τίποτε, λες και είναι υπουργείο άλλου κράτους και το Υπουργείο Γεωργίας, δια των δασικών υπηρεσιών μας παίρνει τα κτήματα (φορολογημένα μάλιστα), αμφισβητώντας τα, αφού κανένας μας δεν μπορεί να τα βάλει με το Κράτος. Υστερα από τα παραπάνω συμπεράσματα να κάνουνε διαθήκες, δωρεές και συμβολαία αγοραπωλησίας σε αμφισβητούμενες περιουσίες; Ποιός και πότε θα ξεκαθαρίσει αυτόν τον τραγικό λόγο; Υπόχρηξη περίπτωση να μας δικαιώσουν αν δεν κινηθούμε συστηματικά και έγκαιρα, δημοσιοποιώντας ευριτάτα το πρόβλημά μας και στυγματίζοντας ταυτόχρονα τα όσα παράξενα συμβαίνουν σ' αυτόν τον τόπο; Πρέπει να κινηθούμε τώρα, γιατί το νομοσχέδιο που ρυθμίζει τα των δασών έχει τοιμασθεί από το Υπουργείο Γεωργίας, ύστερα από την αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος και με την πρώτη ευκαιρία θα κα-

ταθεί στη Βουλή για ψήφιση, προκειμένου να διευκολυνθούν οι κατασκευές των ολυμπιακών έργων.

Δ' ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Για περισσότερη ενημέρωση των συμπατριωτών μας και επιβεβαίωση των όσων έχω εκθέσει, παραθέτω αποσπάσματα από επίσημα έγγραφα του Κράτους και δημοσιεύματα του τύπου, παρακαλώντας συνάμα όσους γνωρίζουν περισσότερα για το θέμα αυτό, να τα γνωστοποιήσουν στους συμπολίτες μας, βγαίνοντας από την αδράνεια και την απραξία που χαρακτηρίζει την εποχή μας. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι «πολίτης ενημερωμένος δεν κάνει λάθος επιλογές, ούτε γίνεται θύμα εκμετάλλευσης επιτηδαιών, περίπτωση που ενδεχεται να συμβεί στην περίπτωση του ΕΠΒΠ, καθώς και, όπως φημιολογείται, θα εισρεύσει αρκετό χρήμα από την Ε.Ε. (θυμηθείτε τα οικόπεδα).

● «Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 17 του Συντάγματος η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του κράτους, τα εξ αυτών όμως δικαιώματα δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του δημοσίου συμφέροντος. Κανείς δεν στερείται της ιδιοκτησίας του παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια η οποία πρέπει να είναι αποδεδειγμένη» (Βήμα 18-6-2000)

● «Η εκτέλεση έργων για την Ολυμπιάδα του 2004 αλλάζει το δασικό χάρτη της χώρας και νομιμοποιούνται ανθαίρετα και καταπατητές» (Απογευματινή 16-10-2001)

● «Η Κυβέρνηση προχωρεί στην αναδιάρθρωση του δασικού πλούτου, όχι μόνο για την αλλαγή του τρόπου νομιμοποίησης των αυθαίρετων κτισμάτων και το πράσινο φως σε οικοδομικούς συντεταγμένους να χτίσουν σε περιοχές χαρακτηρισμένες δασικές, αλλά και με την αλλαγή του νομικού πλαισίου που αφορά τους δασωμένους αγρούς» (Βραδυνή 16-10-2001)

● «Με λίγα λόγια το Δασαρχείο Λαυρίου αμφισβητεί και δεσμεύει τις περιουσίες τους, τις οποίες κατέχουν με συμβολαία κατά κυριότητα νομή και κατοχή και στις οποίες κατέχουν με συμβολαία κατά κυριότητα νομή και κατοχή και στις οποίες εργάστηκαν και ζήσαν οι πρόγονοί τους, καθώς και οι ίδιοι μέχρι σήμερα. Άλλοτε επικαλείται η συνθήκη της Κωνσταντινούπολης (1) του έτους 1932, σε συνδυασμό με τα και 7 άρθρα του πρωτοκόλλου του Λονδίνου (1830) ότι δικαιοματικά και λόγω ήττας των Οθωμανών, είναι αυτοδικαίως ιδιοκτήτες. Αυτοί οι ισχυρισμοί φυσικά έχουν απορριφθεί πολλαπλώς από τη δικαιοσύνη».

(ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 10-4-2001)

● «Κάθε τακτοποίηση στο καθεστώς που διέπει τα δάση καθιστά αυτά άχρηστους για σειρά από υπαλληλικούς θόκους που στην καλύτερη περίπτωση χρηματοδοτούνται από τα μισθολόγια του Δημοσίου».

● «Δεν θα πρέπει πάντως να αγνοηθούν και καταγεγραμμένες περιπτώσεις εκβιασμών που αφορούν είτε αποκαρκτηρισμούς δασών φέρει να κάνουνε διαθήκες, δωρεές και συμβολαία αγοραπωλησίας σε αμφισβητούμενες περιουσίες; Ποιός και πότε θα ξεκαθαρίσει αυτόν τον τραγικό λόγο; Υπόχρηξη περίπτωση να μας δικαιώσουν αν δεν κινηθούμε συστηματικά και έγκαιρα, δημοσιοποιώντας ευριτάτα το πρόβλημά μας και στυγματίζοντας ταυτόχρονα τα όσα παράξενα συμβαίνουν σ' αυτόν τον τόπο; Πρέπει να κινηθούμε τώρα, γιατί το νομοσχέδιο που ρυθμίζει τα των δασών έχει τοιμασθεί από το Υπουργείο Γεωργίας, ύστερα από την αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος και με την πρώτη ευκαιρία θα κα-

ταθεί στη Βουλή για ψήφιση, προκειμένου να διευκολυνθούν οι κατασκευές των ολυμπιακών έργων.

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ Β. ΠΙΝΔΟΥ (Ε.Π.Β.Π.) ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ ΜΑΣ

οίας στη θέση του υπερασπιστή της δημοσίας περιουσίας και της υγείας του πολίτη και τον εκάστοτε υπουργό στη θέση του υπερέχοντος νομίμως σκοτεινών συμφερόντων».

● «Η υστερία που συντηρείται επί δεκαετίες σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασικών εκτάσεων της χώρας έχει πια ξεπεράσει κάθε όριο, την ώρα που ο δασικός πλούτος καταστρέφεται, είτε από τις εκτεταμένες πυρκαγιές είτε από την ανικανότητα των υπαλλήλων των δασικών υπηρεσιών να ουσιαστική παρέμβαση και προστασία στα δάση».

● «Με τα μικροσυμφέροντα να συμβαίνουν τα βασανιστήρια ορισμένων ομάδων αλλά τελικά υποθεκείται ο εθνικός πλούτος».

● «Ιδιωτικό το δημόσιο συμφέρον για τα δάση» (ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ 19-20/9/1998).

● «Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ πάντως διευκρίνησε κάποια πράγματα σε σχέση με τους αγρούς που εγκαταλείφθηκαν και έγιναν «δασωθέντες» με αποτέλεσμα να αποκτήσει το κράτος το τεκμήριο της κυριότητας. Επειδή λοιπόν υπάρχει πρόβλημα ανατροπής αυτού του τεκμηρίου ο εισηγητής του ΠΑΣΟΚ σημείωσε ότι δεν υπάρχει συνταγματική κατοχύρωση του. Άρα όπως δήλωσε: Ο κοινός νομοθέτης μπορεί και κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, οφείλει να αποκαταστήσει τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα».

(ΠΟΝΤΙΚΙ 15-2-2001)

● «ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (Από την εισήγηση στη Βουλή για την αναθεώρηση του αρ. 24): Το πρόβλημα της Ελλάδας είναι ότι έχουμε την κατάρνη ενός παραλογισμού ο οποίος εξακολουθεί να ισχύει ακόμη και σήμερα. Εκατόν πενήντα χρόνια ισχύει. Δηλαδή στην Ελλάδα εξαιρούμε τη γη σε τρεις κατηγορίες: στο δάσος, στη δασική έκταση και στη γεωργική γη. Ό,τι δεν είναι γεωργική γη, κατά τα ισχύοντα στην Ελλάδα είναι δασική έκταση. Δεν είναι μόνο η χαμηλή βλάστηση, είναι και η χλόη, είναι και η μικρή βλάστηση που υπάρχει. Οτιδήποτε δεν είναι γεωργική γη, είναι δασική έκταση. Και ταυτόχρονα έχουμε και ένα τεκμήριο, το οποίο δεν ξέρω πού στηρίζεται νομικά, ό,τι είναι δασική έκταση ανήκει στο κράτος κατά τεκμήριο, περίπου αμάχητο, διότι πρέπει να ανατρεφεί κανείς στον προπερασμένο αιώνα για να αποδείξει τίτλους. Και ταυτόχρονα γίνεται και μια άλλη τραγική εξέλιξη: Μια γεωργική γη—διότι άλλοτε εκαλιεργείτο η γη της Ελλάδας ολοκληρωτικά αυτές οι πεζούλες που βλέπετε στα νησιά, στη Στερεά ή στην ηπειρωτική Ελλάδα, εκκαλιεργούντο—δεν εκκαλιεργείται πλέον. Συμβαίνει να μετακινούνται οι άνθρωποι προς τις πόλεις ή το εξωτερικό, φεύγουν μερικά δέντρα και χάνει την ιδιοκτησία του ο Έλληνας. Ετσι, δημιουργείται αυτό το πάθος των Ελλήνων εναντίον των δασών. Και όμως, το καμένο δάσος γίνεται στη συνέχεια οικόπεδο έκτασης, ιδίως στην περιοχή της Αττικής, και το κράτος είναι αδύνατον να προστατέψει, παρά τις επιταγές του Συντάγματος και του νόμου του καμένου δάσους. Άρα πρέπει να το δούμε με αυτό το πράγμα κύριε Βενιζέλο, με αυτό το πράγμα κύριε Βενιζέλο».

(Σ.Σ. αυτής της δηλώσεως ιδιοκτησίας από πρώην πρωθυπουργό της Ελλάδας).

(ΠΟΝΤΙΚΙ 21-9-2000)

● «Πρόβλημα οι διεκδικούμενες ιδιοκτησίες... υπάρχουν διάφορες υπηρεσίες, όπως ο ΟΣΕ, η ΔΕΗ, τα δασαρχεία και ο ΟΤΕ οι οποίες δυσκολεύονται αυτή τη στιγμή να δώσουν ακριβή στοιχεία των ιδιοκτησιών τους».

(ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ - άρθρο Αγγελου Αγγελιδίου - λέει ημερομηνία)

● «Ιδιοκτήτες ιδιωτικών νησιών είναι λίγοι, αφού στη συντριπτική τους πλειονότητα οι κατέχοντες τέτοιου εί-

δους ακίνητη περιουσία είναι απόγονοι βοσκών, οι οποίοι στις αρχές του 19ου αιώνα εγκαταστάθηκαν εκεί με τα κοπάδια τους και οικειοποιήθηκαν το χώρο» (Σ.Σ. εκεί η χρησιότητα ισχύει)

ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ 4-5/8/2001

● «Κοινωνικό πρόβλημα. Και ενώ η πολιτική εξουσία εφυσούχαζε πιστεύοντας ότι τα δασαρχεία εκτελούσαν καλά τα καθήκοντά τους, συλλαμβάνοντας τους «κλέφτες» της δημόσιας περιουσίας, λίγο αντιλήφθηκε ότι τα δασαρχεία λειτουργούσαν ως καλά γρανάξια της γραφειοκρατικής μηχανής άλθαν μαζί με τα ξερά και τα χλωρά, δημιουργώντας μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα. Και πώς συνέβη αυτό; Απλούστατα το κάθε δασαρχείο εφαρμόζοντας το νόμο 78/79 που αντικαταστάθηκε από το νόμο 2081/1992, έχει αποκτήσει την εξουσία να χαρακτηρίζει με το «έτσι θέλω» οιαδήποτε έκταση ως «δάσος» και να υποχρεώνει στους ιδιοκτήτες του ακαμά και να πλειοδοτούν την περιουσία τους. Ο Γ.Χ. είναι ιδιοκτήτης χωραφιού που καλλιεργούσε στη Βοιωτία. Μετατέθηκε στο εξωτερικό για τρία χρόνια. Όταν γύρισε βρήκε στο χωράφι του να έχουν φυτρώσει μερικά πουρνάρια. Όταν πήγε να τα βγάλει για να καλλιεργήσει πάλι το χωράφι του, βρέθηκε στο εδωλίο του κατηγορούμενος ως... καταπατητής δασικής έκτασης. Δέκα χρόνια από τότε εξακολουθεί να ταλαιπωρείται και να μην μπορεί να καλλιεργήσει την περιουσία του. Με δικαστική μάλιστα απόφαση του έχει απαγορευτεί να πλειοδύει στο χωράφι του για 3 χρόνια γιατί είναι... δάσος».

(ΒΡΑΔΥΝΗ 16-9-2002)

● «Η ΒτΚ παρουσιάζει μια λίστα με 157 οικοδομικούς συντεταγμένους οι οποίοι έχουν ήδη περάσει την πρώτη φάση έγκρισης... δεν αποκλείεται να «ελαστικοποιηθούν» τα όρια και να ενταχθούν στο νέο πλαίσιο όσο το δυνατόν περισσότεροι οικοδομικοί συντεταγμένοι. Στους οικοδομικούς συν/σμούς αλλά και χιλιάδες ιδιοκτήτες οικόπεδων, έρχεται να δώσει άμεση λύση το άρθρο 16 του σχεδίου νόμου, που ουσιαστικά τροποποιεί το άρθρο 50 του 998/1979. Οριστικά συμβολαία αγοράς ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων (Σ.Σ.ΙΙ) από οικοδομικούς συν/σμούς, που συνετάγησαν μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος θεωρούνται ισχυρά».

(Η ΒΡΑΔΥΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ 7-4-2002)

● «Τι προβλέπει το νομοσχέδιο που θα κατατεθεί για έγκριση το Φεβρουάριο στη Βουλή. Με εκτυπώσεις και με δόμησης η νομιμοποίηση καταπατημένων».

(ΤΟ ΒΗΜΑ 13-12-1998)

● «Αξιοσημείωτο είναι ότι μέχρι σήμερα το Υπουργείο Οικονομικών δεν έχει χαράξει συνολικώς για όλη την Ελλάδα τη γραμμή αιγιαλίου και παραλίας, ώστε να σταματήσει η κατάσταση των ακτών. Τα δασαρχεία από την πλευρά τους, καθυστερούν εξαιρετικά να παραλάβουν και να θεωρήσουν τους δασικούς χάρτες που εκπονούνται στις υπό κτηματογράφηση περιοχές, παρά το γεγονός ότι αυτοί οι δασικοί χάρτες μπορούν να αποτελέσουν βοηθητικό στοιχείο, με βάση το οποίο οι δασικές υπηρεσίες θα υποβάλουν τις δηλώσεις ιδιοκτησίας του Δημοσίου».

(ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ 10-2-2002)

● «Είναι εξάλλου χαρακτηριστικός ο τρόπος με τον οποίο περιελάμβαν μέχρι στιγμής η αρμόδια δασική Αρχή και στην κατάληξη η Πολιτεία όλες εκείνες τις εκτάσεις όπου υπήρχε ένα πρόβλημα. Και αυτός ο τρόπος δεν είναι άλλος από το να τις... οικειοποιηθεί».

(ΒΡΑΔΥΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ 21-4-2002)

● «Παραχωρήσεις ρητίνουμένων δασών, που έγιναν με τις διατάξεις του

άρθρου μόνου του από 17/18-10-1923 ν.δ. «περί παραχωρήσεως της κυριότητας δασών ρητίνουμένων υπό ιδιωτών»... θεωρούνται ότι έγιναν κατά πλήρη δικαίωμα κυριότητας και διαχειρίζονται όπως και τα λοιπά δάση».

(Σ.Σ. Από άλλους στερείται η περιουσία και σε άλλους χαρίζεται) (ΒΡΑΔΥΝΗ 2-4-2002)

● «Σύμφωνα με πληροφορίες, οι φήμες που κυκλοφόρησαν για τις αλλαγές στη χρήση γης δημιούργησαν νέο κύμα ανένεργης αυθαιρέτων σε καμμένες περιοχές, κάτι που οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν μπορούν να σταματήσουν, καθώς οι κάτοχοι οικόπεδων, που έχουν χαρακτηριστεί δασικά ή δασωμένοι αγροί, υποβάλλουν αιτήσεις στα αρμόδια δασαρχεία και προχωρούν σε ανοικοδομήσεις, προκειμένου να βρεθούν μέσα στους νέους όρους που θα υποβληθούν».

(ΒΡΑΔΥΝΗ 26-2-2002)

● «Επειδή κατά τις διατάξεις του άρθρου 3 του Οθωμανικού Νόμου περί γαίων της 7 Ραμαζάν 1274 (1856), ούτως οι διατάξεις ρυθμίζονται τα επί των γαίων τούτων ιδιωτικές φύσεως δικαιώματα διατηρήθηκαν εν ισχύι δυνάμει του άρθρου 2 παρ. 4 του Ν 147/1914 εις τας Νέας Χώρας τας διατελούσας πρότερον υπό την κυριαρχία του Οθωμανικού Κράτους, δημόσια γαία είναι οι αγροί, οι λειμώνες, οι χειμερινά και θερμαί βοσκαί, τα δάση και οι παρόμοιοι τούτοις τόποι, αν η κυριότητα ανήκει εις το Δημόσιον ή δε παραχωρήσις αυτών υπό του Κράτους εις τους ιδιώτες γίνεται διά χορηγήσεως τίτλων (ταπίων), δι' των παρχεται εις τούτους ουχί δικαίωμα κυριότητας αλλά διηνεκούς εξουσίας (τεσσαρούρ), οι διατάξεις αυτές του περί γαίων Νόμου αν αναφερόμεναι εις τα δάση δεν μετεβλήθησαν δια του επακολουθήσαντος Νόμου της 11 Σεβάλ 1286 περί Δασών» (30-1-1996 Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.)

● «Ος σαφώς συνάγεται εκ των συνδεδασμένων διατάξεων των άρθρων 1248 και 1674 του Οθωμανικού Αστικού Κώδικος και του άρθρου 3 του Τουρκικού Νόμου περί γαίων δεν αναγνωρίζεται ο θεμός της χρησιτικότητας, τακτικής ή εκτάτου, ως τρόπος κτήσεως κυριότητας, τούτων ως προς τα ακίνητα τα καθάρως ιδιοκτησία, όσον και ως προς τας δημοσίας γαίας» (30-1-1996 Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.)

● «Ουδείς δύναται να αποκτήσει δικαίωμα νομής δι' εκχερσώσεως, υλοτομίας, σποράς ή οποιασδήποτε άλλης πράξεως, επί των προαναφερομένων δασικών εκτάσεων, εφόσον είναι απαράγραπτα τα δικαιώματα του Δημοσίου επί αυτών» (30-11-95 Ειρηνοδίκειο Ζαγορίου)

● «Τέλος και όποιες άλλες διακαταχικές πράξεις ασκήθηκαν κατά καιρούς από τον αναγκαστικό ή την οικογένεια του στο επίδοιο που ανήκε ανέκαθεν στην κατηγορία των δημοσίων γαίων του άρθρου 3 του Ν. περί γαίων του Οθωμανικού Κράτους δεν μπορούν να θεμελιώνουν εμπρόσθια δικαιώματα επί αυτού το οποίο ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο ως διάδοχο του Οθωμανικού Κράτους τα δε δικαιώματα που είναι απαράγραπτα έστω και αν ουδεμία ενγνήρησε επί αυτού πράξη νομής» (Σ.Σ. αυτά να όσους προσφύγουν στα δικαστήρια) (30-11-1995 Ειρηνοδίκειο Ζαγορίου)

● «... αποτέλεσαν τα μεταξύ των Κοινοτήτων τούτων αναμφισβήτητα κείμενα όρια, τα αναγνωρισμένα ως ταύτα, καθά ηώς μνημονεύονται εν τη απόφασί, δια του από 3ης Φεβρουαρίου 1861 Πρακτικού των Δημογεγονών των δύο Κοινοτήτων στίνα και συμπληρωμένη από τους προς τα υπαγόμενα προσώπων της αναφερομένης Κοινότητας Λεπτοκαρυάς υποδειχθέντα».

(Σ.Σ. Είδατε ποιοί έκαναν κουμάντο επί τουρκοκρατία στο Ζαγόρι;) (18-11-1963 Συμβούλιο της Επικρατείας)

● «Κατάληξη στο συμπέρασμα ότι η έκταση αυτή των... στρεμ. δεν ήταν καλλιεργήσιμη τόσο πριν όσον και μετά το 1940 αλλά ίσως πολύ-πολύ παλιότερα και ως εκ τούτου προτείνω να απορριφθεί το αίτημα, του... καθότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του ανωτέρω Νόμου (αρ. 14 του Ν. 1734/87) (Από 3-4-92 έκθεση δασολόγου σε αίτηση αναγνώρισης δασ. αγρού)

● Συμπεράσματα από μια αλληλογραφία με το Δασαρχείο Ιωαννίνων για υλοτόμηση:

ΙΔΙΩΤΗΣ: Γνωστοποιώ την (τάδε) απόφαση του Ειρηνοδικείου Ζαγορίου με την οποία έχω αναγνωριστεί νομής δασοεμβαλίου 15 στρεμ. και παρακαλώ να με εγκαταστήσετε προκειμένου να υλοτομήσω (1-2-1984)

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ: Σας παρακαλούμε να μας στείλετε τους τίτλους ιδιοκτησίας που έχετε για την έκταση αυτή (22-2-1984)

ΙΔΙΩΤΗΣ: Αποστέλλω επικυρωμένο φωτοαντίγραφο της αποφάσεως Ειρηνοδικείου (6-3-84)

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ: Οποίους διεκδικεί οποιοδήποτε δικαίωμα σε δάση πρέπει να το διεκδικήσει από το Δημόσιο (16/9/13-3-1984)

ΙΔΙΩΤΗΣ: Εγώ δεν διεκδικώ αλλά κατέχω δάσος ύστερα από δικαστική απόφαση (22-5-84)

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ: Τα ανωτέρω ισχύουν και αν οι ενδιαφερόμενοι πέτυχαν την αναγνώριση υπέρ αυτών δικαιώματος νομής και κυριότητας σε δάση και δασικές εκτάσεις κλπ. Εάν επιθυμείτε την αναγνώριση της εκτάσεως, μπορείτε να ακολουθήσετε τη διαδικασία που υποδεικνύουν στο 16/9/84 (29-5-84).

Σας πληροφορώ ότι το δασοεμβαλίο δεν υλοτομήθηκε.

● Απάντηση δασαρχείου Ιωαννίνων σε αίτηση καλλιεργείας εγκαταλελειμμένων αγρών.

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ: Προκειμένου η υπηρέδία μας να προβεί στον χαρακτηρισμό των εκτάσεων που ζητάτε την παραπάνω σχετική αίτησή σας, θα πρέπει να μας υποβάλετε τοπογραφικό διάγραμμα σε 6) αντίτυπα χαρτοσημασμένα με 180 δραχ. χαρτόσημα το κάθε ένα. Ο χαρακτηρισμός θα αφορά τη σημερινή μορφή των εκτάσεων και δεν θα αναφερθεί στο ιδιοκτησιακό αυτών» (16-5-2000)

(Σ.Σ. Υπολόγισε κανείς το κόστος για κάτι αμφίβολο, αφού δεν κατοχυρώνεται το ιδιοκτησιακό; Έτσι ο κόσμος εξαναγκάζεται σε εγκατάλειψη της περιουσίας του, υπέρ φυσικά του ... Δημοσίου, γιατί τα έξοδα υπερκαλύπτουν την αξία του χωραφιού).

● Απάντηση του Υπουργείου Οικονομικών σε ερώτηση ιδιώτη για τη φορολογία των αγροτικών περιουσιών στο Ζαγόρι, τη στιγμή κατά την οποία αμφισβητείται η κυριότητά τους από το ίδιο το Κράτος, με αποτέλεσμα να εγκαταλείπονται υπέρ αυτού, αν και έχουν πληρωθεί ανάλογοι φόροι κληρονομικών κ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Αγαπητοί φίλοι, Επανερχομαι στο θέμα του Εθνικού Πάρκου Βορείας Πίνδου γιατί, στο μεταξύ, υπάρχουν εξελίξεις. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, προχώρησε με ειδικό νόμο, στην ίδρυση φορέων διαχείρισης για 24 φυσικές περιοχές της χώρας μας, όπου υπάρχουν ή πρόκειται να δημιουργηθούν Εθνικά Πάρκα. Μεταξύ αυτών ιδρύεται και Φ.Δ. για το Εθνικό Πάρκο Β. Πίνδου, παρόλο που προς το παρόν δεν έχει ιδρυθεί με την νέα του μορφή αυτό το Πάρκο, αφού δεν έχει γίνει η ενοποίηση των Ε.Π. Βίκου-Αώου και Πίνδου (Βάλια-Κάλντας). Συνεπώς, το αίτημα για ίδρυση φορέων διαχείρισης φαίνεται πως τείνει να ικανοποιηθεί, τουλάχιστον στα χαρτιά. Επίσης γίνεται αντιληπτό ότι η ενοποίηση των δύο Ε.Π. Βίκου-Αώου και Πίνδου (Βάλια-Κάλντας) αποτελεί στόχο του Υπουργείου και σύντομα θα γίνει πραγματικότητα. Αυτό για μας τους λεγόμενους «οικολόγους» είναι θε-

τικό, γιατί θα προστατευθεί ακόμη μεγαλύτερο τμήμα της οροσειράς της Βορείας Πίνδου, αρκεί όλα αυτά να μη μείνουν πάλι στα χαρτιά. Πρέπει όμως να καταλάβουν οι Ζαγορι-σίοι ορισμένα πράγματα. 1. Ένα Εθνικό Πάρκο περιορίζει ορισμένες παραδοσιακές δραστηριότητες, όπως βοσκή, υλοτομία, κυνήγι, όλα αυτά όμως συμβαίνουν μόνο στον ή στους πυρήνες και με την προϋπόθεση ότι υπάρχει πραγματική διαχείριση και επιτήρηση. Από και πέρα υπάρχει και η περιφερειακή ζώνη (Β') ή μπορεί να υπάρχει και ζώνη Γ', όπου οι δραστηριότητες αυτές συνεχίζουν να υφίστανται, με τους όρους βέβαια που ορίζει ο κανονισμός λειτουργίας του Πάρκου.

2. Στην προκειμένη περίπτωση του Ε.Π. Πίνδου, το μόνο που θα αλλάξει βασικά θα είναι η προσθήκη στα δύο υπάρχοντα Εθνικά Πάρκα ή Δρυμούς, της κοιλάδας του Αώου που μεσολαβεί. Και πάλι βέβαια θα ορισθούν πυρήνες. Και πάλι θα υπάρξει ζώνη Β' και ίσως και Γ', όπου οι κάτοικοι θα συνεχίσουν να

επιδίδονται στις παραδοσιακές τους δραστηριότητες. Άλλωστε, αυτό αποτελεί βασικό στόχο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία της φύσης και είναι μία από τις βασικές αρχές του προγράμματος NATURA 2000.

Με άλλα λόγια δεν επιδιώκεται η εκδίωξη των κατοίκων για να προστατευθεί η φύση αλλά αντίθετα επιδιώκεται η συμβίωση με τη φύση, όπως αυτή υπάρχει επί τόσους αιώνες.

Ας μην τρομοκρατούμε λοιπόν τους κατοίκους με τον μπαμπούλα του Εθνικού Πάρκου. Το Εθνικό Πάρκο, εφόσον λειτουργήσει σωστά, θα αποτελέσει πηγή πλούτου για τους κατοίκους του Ζαγορίου. Οι μικρές ορεινές καλλιέργειες, η οικίστη κτηνοτροφία, τα παραδοσιακά προϊόντα, οι κατασκευές από ξύλο, η ελεγχόμενη υλοτομία, είναι πράγματα που πρέπει να διατηρηθούν, γιατί αποτελούν στοιχεία που προσελκύουν τον κόσμο να έλθει και να γνωρίσει την περιοχή, να μείνει στο Ζαγόρι, να κοιμηθεί στους ξενώνες του, να φάει στα χωριά και να αφήσει εκεί σημαντικά χρήματα. Η συμμετοχή της τοπικής κοινω-

νίας στη διοίκηση του Φορέα Διαχείρισης είναι αυτονοήτη και προβλέπεται από το Νόμο. Ασφαλώς λοιπόν θα υπάρχουν στο Συμβούλιο του Φ.Δ. και εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως και εκπρόσωποι της Δασικής Υπηρεσίας, των Οικολογικών Οργανώσεων κλπ.

Ας βάλουμε ως στόχο για το άμεσο μέλλον τη συγκρότηση του Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης, την ανεύρεση κτιρίου για τη στέγασή του, τη χρηματοδότησή του για την αγορά εξοπλισμού και την πρόσληψη φυλάκων, ώστε όλα αυτά να αρχίσουν να λειτουργούν επιτέλους, για να αρχίσουν να φαίνονται και τα θετικά αποτελέσματα και να σταματήσει η γκρίνια.

Το χειρότερο θα ήταν να μείνουν όλα αυτά γράμμα κενό, να μην υλοποιηθεί τίποτα και αυτό θα ωφέλυνε μόνο όσους εκμεταλλεύονται την ασάφεια για να παρανομήνουν: (λαθροθήρες, λαθροουλόμους κλπ.) ή τα μεγάλα συμφέροντα που επιδιώκουν την ασύδοτη εκμετάλλευση του Ζαγορίου.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Ο Πρόεδρος Γ. Σφήκας

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ Β. ΠΙΝΔΟΥ (Ε.Π.Β.Π.) ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ ΜΑΣ

ρετε, επικαλείστε ή επισημαίνετε στις παραπάνω επιστολές-αιτήσεις σας σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασών και των δασικών εκτάσεων, απ' ενός άπτονται θεμάτων, που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Γεωργίας στο οποίο, όπως διαπιστώσαμε, έχετε απευθυνθεί και απ' ετέρου χρήζουν νομοθετικής και ίσως και συνταγματικής ρύθμισης». (21-11-2000 Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ (Τ.Σ.Υ.).

● «**Ένα συνωνύλευμα νόμων προπολεμικών ή του πασμένου αιώνα, στους οποίους αποτυπώνονται αυθαιρέσεις των εκάστοτε υπουργών, αυταρχικές νοοτροπίες αδυνάμων (και πάντα «ισχυρών») κυβερνήσεων και πολυποικίλες σχέσεις πελατειακού χαρακτήρα, ρυθμίζουν τη ζωή στο λαοκίνητο του νέου αιώνα. «8 στους 10 νόμους που περιέχουν «και άλλες διατάξεις» είναι αντισυνταγματικοί. Μάλιστα το ποσοστό των άσχετων διατάξεων ήταν 40% κατά την εξαετία 1975-81 και έφθασε το 73% μετά το 1982. «Αντισυνταγματικοί οι 3 στους 10 Νόμους».** (ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ 1-2/3-1997).

● Τροπολογίες βουλευτών της 12ης ώρας:

«Οι τροπολογίες, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, πρέπει να είναι συναφείς με το νομοσχέδιο, αλλά από παλαιότερων ετών έχει βρεθεί το «κόλπο»: δίπλα στον τίτλο του νομοσχεδίου μπαίνει η μαγική φράση «...και άλλες διατάξεις» και έτσι χωράει να ενσωματωθεί στο νομοσχέδιο ό,τι μπορεί και ...δεν μπορεί να φανταστεί το ανθρώπινο μυαλό...». ● «**Μια τροπολογία (από τις 116) που εισήχθησαν όταν διαλύθηκε η κυβέρνηση Ζωλάτα (Μάρτιος 1990) και αφορά εκλογική περιφέρεια βουλευτή. «Να διαγραφούν οι οφειλές κληροχών, οι οποίες προέρχονται από παραχωρήσεις γεωργικών, οικοπεδικών και κτηνοτροφικών κληρών και ενώ ήδη οι κληροχών αποκαστάθηκαν».** (Σ.Σ. Είδατε πως ψηφίζονται οι νόμοι; Εμείς

θα βρούμε έναν;) (ΠΟΝΤΙΚΙ 16-3-1990)

● «Κύριο ιδιοκτησιακό αυτού του Δημοσίου έναντι οιοδήποτε διεκδικητή ακινήτου είναι η διαδοχή του από το ...τουρκικό δημόσιο σύμφωνα με την συνθήκη του Λονδίνου (1827) και τα Πρωτόκολλα των Εγγυητριών Δυνάμεων του 1826 και 1829». (ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ 22-23/3-1997)

● «Απογορευτική κρίνεται και από τα πιο επίσημα χείλη η κατάσταση που επικρατεί στη διαχείριση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Περισσότερο από το 50% της περιουσίας αυτής παραμένει άγνωστη για το Δημόσιο, λόγω της «αδυναμίας» ή αδράνειας των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών». Το χειρότερο όμως είναι πως και από την καταγεγραμμένη περιουσία του Δημοσίου, ένα μεγάλο τμήμα είναι καταπατημένο και, βέβαια το Δημόσιο, χάνει ήδη σημαντικότητας ποσά. Οι κάθε λογής καταπατητές βρήκαν πρόσφορο έδαφος —στην— κυριολεξία— αφού η ανύπαρκτη οργάνωση του κράτους και το διάτρητο σύστημα ελέγχων τους επέστρεψε να ενισχύουν συνεχώς την παρουσία τους σε καταπατημένες εκτάσεις, είτε με τη δημιουργία τίτλων με αλληπάλληλες μεταβιβάσεις είτε με την ανέγερση κτιρίων είτε με την εγκατάσταση εκμεταλλεύσεων». ● «... «διότι, εν τέλει, μια αδικία είναι βάρος του Δημοσίου, αλλά και όσων δεν είναι καταπατητές, πρέπει κάποτε να διορθωθεί». (ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ 22-23/3-1997)

● «Στον αέρα οι αναδασώσεις, αλωνίζουν οι καταπατητές δασικών εκτάσεων. Δεν εκτελούνται οι αποφάσεις καταδίκης αυθαιρέτων κτισμάτων εντός δασικών εκτάσεων και όταν τελεσιδικήσουν δεν εκτελούνται, λόγω αμνηστίας της ως προς την αρμοδιότητα υπηρεσίας εκτέλεσης των αποφάσεων καταδίκης». (ΒΗΜΑ 15-11-2000).

● «Σε δεκάδες οικοδομικούς συν-

σμούς δίνεται το «πράσινο φως» με την αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος, για να μπορούν να χτίσουν σε πρώην δασικές εκτάσεις. Ταυτόχρονα με ειδικό νομοσχέδιο νομιμοποιούνται όλα τα αυθαίρετα κτίσματα. **Οι οικοδομικοί συν/μοί υπολογίζονται ότι κατέχουν εκτάσεις περίπου 400.000 στρ. σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής οι δασικές εκτάσεις που θα γίνουν οικοπέδα ανέρχονται σε 100.000 στρ. περίπου** (ΒΡΑΔΥΝΗ 7-4-2001).

● «Για τους καταπατητές δασών και δασικών εκτάσεων οι οποίες έχουν καταστραφεί πριν ισχύσει το αναθεωρητικό ως προς τα άρθρα για την προστασία των δασών Σύνταγμα του 1975, επιχειρείται «αμνηστειακή» κάθε παράβαση και οικιστικής αξιοποίησης, μια και σήμερα έχουν χτιστεί στις εκτάσεις αυτές από βιομηχανικά και τουριστικά συγκροτήματα, μέχρι ολόκληρες πόλεις».

● «**Και οι ανυποψίαστοι κάτοχοι εκτάσεων ο χαρακτήρας των οποίων δεν είναι ξεκάθαρος σήμερα (ήταν αγρός παλιά, στη συνέχεια πήρε μορφή δάσους και έκτοτε χαρακτηρίζεται δασική) έχουν μπει στην ίδια κατηγορία από πλευράς μεταχείρισης με τους καταπατητές δασών.**» ● «Πλήρη κυριότητα αποκτούν (άρθρο 27) όσοι έχουν παραχωρητήρια ρητinueόμενων δασών. ... Τα παραχωρητήρια, εφόσον δεν ανακληθούν, θεωρούνται ότι έγιναν κατά πλήρες δικαίωμα κυριότητας και διαχειρίζονται όπως τα δάση». (ΑΔΕΣΜΕΥΤΟΣ (Ρ) 29-5-1999)

● Και ένα έγγραφο (789/29-3-02) της Δ/νσης Δασών Περιφέρειας Ηπείρου.

«Τέλος όσον αφορά τις υπάρχουσες σήμερα αγροτικές εκτάσεις μέσα στην έκταση του Κοινοτικού δάσους, δεν υφίσταται κανένα πρόβλημα για τους κατοίκους ιδιοκτήτες των εκτάσεων αυτών, εάν διατηρηθεί ο αγροτικό τους χαρακτήρας. εάν όμως δασωθούν, λόγω εγκατάλειψης και αποκτήσουν το δασικό χαρακτήρα (του δάσους ή της

δασικής έκτασης), τότε αφενός μεν προκύπτει το θέμα της ιδιοκτησίας, διότι οι κάτοικοι της Κοινότητας Λεπτοκαρμιάς για να θεωρηθούν ιδιοκτήτες των εκτάσεων αυτών θα πρέπει να στραφούν κατά της κοινότητας και να επιδώσουν με δικαστική απόφαση να κριθούν ιδιοκτήτες, αφετέρου προκύπτει το θέμα της αλλαγής χρήσης και διαχείρισης των εκτάσεων αυτών, διότι, εάν αυτές αποκτήσουν το χαρακτήρα του δάσους, μόνο ως δασοτεμάχιο για υλοτομία μπορούν να διαχειριστούν, απαγορευμένης της περαιτέρω αλλαγής χρήσης, εάν δεν αυτές αποκτήσουν το χαρακτήρα της δασικής έκτασης, είναι δυνατό να εκχερσωθούν με τις προϋποθέσεις του άρθρου 47 του Ν.998/79 με αποκλειστικό σκοπό μόνο τη γεωργική και δασοοικονομική καλλιέργειά». (Ακριβώς τα ίδια ισχύουν αν η αγροτική έκταση θίσκεται στο Δημόσιο δάσος) Σ.Σ. Για του λόγου το αληθές είμαι υποχρεωμένος να αφιερώσω στους αγαπητούς συμπολίτες τη φωτογραφία, που από μόνη της τα ΛΕΕΙ ΟΛΑ, όσον αφορά την αξιοπιστία εκείνων που ευθύνονται για την εφαρμογή των νόμων.

Ε' ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ως Ζαγοριώσις και ως γνώστης μιας υπόθεσης, νομίζω ότι έκανα το χρέος μου απέναντι στους συμπατριώτες μου και την κοινωνία, ενημερώνοντας υπεύθυνα. Διατηρώ όμως το δικαίωμα να απευθύνω μια ερώτηση: Ύστερα από τα όσα εκτενώς εξέθεσα, διεκτραγωδώντας τα όσα έχουν συμβεί με την παρουσία του Δημοσίου, αξίζει εμείς, που καταστραφίκαμε από τους πολέμους και δεν αποζημιωθήκαμε, να χαρίσουμε τις περιουσίες μας για την ίδρυση του ΕΠΒΠ, ευεργετώντας ένα κράτος, που μας αδικεί και που απέδειξε ότι δεν μπορεί να διαχειριστεί την περιουσία του και να ευεργετήσει; (Θυμηθείτε ευεργετήματα της περιοχής που εξανεμίστηκαν ή αλλοιώθηκαν ο σκοπός τους).

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΗΤΣΙΜΑΡΗΣ
Συνταξάρχης Δάσκαλος - Λεπτοκαρμιά Ζαγορίου (όχι Τύμφης)

«ΠΙΝΔΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ» - ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΦΥΣΗΣ: Έκκληση για την Προστασία της άγριας πανίδας του Νομού μας

Η φύλαξη του αγριόγιδου θα πρέπει να γίνει φροντίδα όλων μας

Σε κοινή ανακοίνωσή τους η «Πίνδος Περιβαλλοντική» και ο Σύλλογος Προστασίας της Ηπειρωτικής Φύσης κάνουν έκκληση προς όλους να συμμετάσχουν στον αγώνα για την προστασία της άγριας πανίδας του Νομού μας. Συγκεκριμένα αναφέρουν:

Ένα ακόμα περιστατικό λαθροθηρίας του σπανιότατου και αυστηρά προστατευόμενου είδους θηλαστικού, του αγριόγιδου, είδε το φως της δημοσιότητας τις τελευταίες ημέρες. Οι εκκληματίες λαθροκυνήγοι, χωρίς καμία ανησυχία για την παράνομη πράξη του, εντόπισαν ένα αγριόγινδο στις κορυφές της Γκαμήλας (Μεγάλα Λιθάρια, 2.450 μ. υψόμετρο), το πλησίασαν, το πυροβόλησαν, το σκότωσαν και αφού το έγδαραν απομακρύνθηκαν με το κρέας του σίγουροι πως δεν τους είδε κανείς.

Το παραπάνω περιστατικό είναι ένα από τα πολλά που συμβαίνουν συχνά στην ύπαιθρο του νομού μας, ακόμα και μέσα στις προστατευόμενες περιοχές (Εθνικοί Δρυμοί κλπ) —όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση— όπου θεωρητικά εξασφαλίζεται η προστασία της άγριας πανίδας. Για «κακή τύχη» όμως των λαθροκυνηγών το «κατόρθωμά» τους αυτή τη φορά παρακολουθήθηκε από ερευνητική επιστημονική ομάδα (WWF Ελλάς) και μάλιστα βιντεοσκοπήθηκε σε όλες του τις λεπτομέρειες, όπως παρακολούθησε άλλωστε το πανελλήνιο στους τηλεοπτικούς του δέκτες.

Τα Σωματεία μας, που σχετίζονται εξ αντικειμένου και ιδεών άμεσα με τις εν λόγω οργανώσεις (WWF, Ορνιθολογική, Αρκτοπούρος) και ορισμένα μέλη τους συντυχαίνει να είναι μέλη μας, με την εμπειρία τους, το άσκον φυσιολατρικό τους ενδιαφέρον, τη γνώση εδάφους και τη συλλογή πληροφοριών, καθ' ό,τι τ' απαιτούν παλαιό και έμπειροι ορειβάτες, συνέτειναν στην προσπάθεια των ερευνητών της WWF Ελλάς ως προς την βιντεογραφία..... που έλαβε χώρα το επαχθές γεγονός και έκτοτε καταβάλλουν συνεχώς προσπάθειες εντοπισμού και αποκρουστικού γραφίσματος στοιχείων των δύο λαθροθηρευτών της σκαίας αυτής πράξεως, που λόγω σκοπιμότητων και διοικητικής παχυσαρκίας αυτού του κράτους ουδόλως καταδικάζονται. Οι ελαχιστοί που έχουν την ατυχία να προσαχθούν στη χώρα και στη φέξη και για ελαφρότερα βέβαια αδικήματα στην ποινική δικαιοσύνη, προέρχονται συνήθως από άλλους Νομούς.

ΤΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΜΑΣ (ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ):

1. Καταγγέλουν το αποτρόπαιο παράνομο γεγονός και ζητούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες τον εντοπισμό και την παραδειγματική τιμωρία των δραστών.

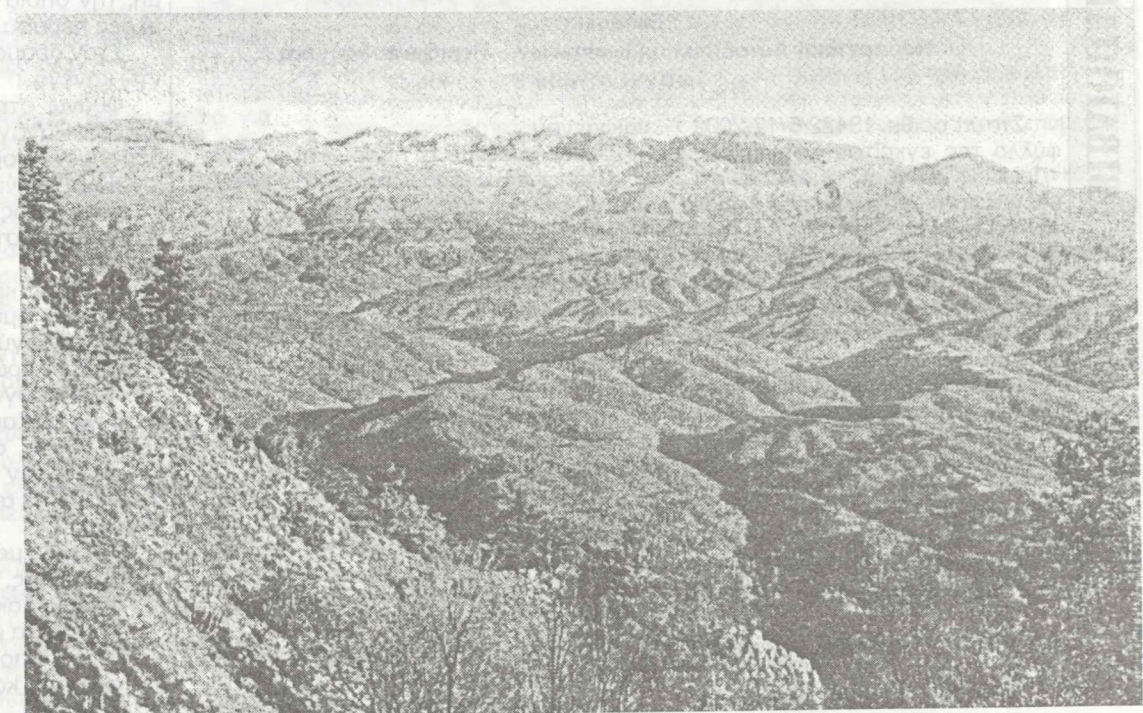
2. Απαιτούν από την Ελληνική πολιτεία και ιδιαίτερα από τις τοπικές αρχές (ΓΓΠΗ κ. Π. Παπαδόπουλο, νέο Νομάρχη Ιωαννίνων κ. Α. Καχριμάνη) τα εξής απλά και αυτονόητα πράγματα:

• την επάνδρωση της κρατικής θηροφυλακής των Δασαρχείων του Νομού με κατάλληλο προσωπικό (σε φυσική κατάσταση, αριθμό και ικανότητες).

• τον εκσυγχρονισμό του απαρχαιωμένου εξοπλισμού της κρατικής θηροφυλακής των Δασαρχείων (όπως οχήματα, ασύρματα, κινητά τηλέφωνα, κυάλια, κυάλια νυκτός, οπλισμός) ώστε να είναι εφάμιλλος του εξοπλισμού των συνοριακών φυλάκων.

• τη συνεχή εκπαίδευση των κρατικών θηροφυλάκων ώστε να είναι αποτελεσματικοί στα κτήκοντα τους (όπως και οι συνοριακοί φυλάκες)

• την ουσιαστική καταβολή των «εκτός έδρας» στους κρατικούς θηροφύλακες

Άποψη οροσειράς Τύμφης, από Τσοϊνιά Δικόχρου. Μια οροσειρά με σπάνια είδη πετρωμάτων, χλωρίδας και πανίδας, που πλήττεται κυριολεκτικά από παράνομες επεμβάσεις και δραστηριότητες.

• την πρόσληψη μόνιμων φυλάκων στους δύο Εθνικούς Δρυμούς (Βίκου-Αώου και Πίνδου - Βάλια Κάλντα) και μάλιστα εκπαιδευμένων και εξοπλισμένων κατά τα παραπάνω.

• τη διενέργεια πεζοπορικών περιπολιών από κρατικούς θηροφύλακες φη, Βάλια Κάλντα, Σμόλικα, Γράμμος)

• Να επιφραχθούν ολοσχερώς οι ορεινοί δρόμοι που με νόμους τεχνάσματα (αξιοποίηση επιπτώσεων και όχι μόνο για τους άμεσα χειριστές που θα δώσουν λόγο στην ποινική δικαιοσύνη, αλλά για τη χώρα μας συνάμα που θα φορτωθεί δυσμενώς μία απάτη επιπλέον σχετικά με τη διασπάθιση-κλαπή των χρηματοδοτήσεων της.

Ο Σύλλογος Προστασίας της Ηπειρωτικής φύσης και η Πίνδος Περιβαλλοντική επαγγελλόμενες έχουν καταγγείλει συμβάντα λαθροθηρίας της άγριας πανίδας και ειδικά του απειλούμενου με εξαφάνιση αγριόγιδου στο Νομό Ιωαννίνων. Τα μέλη μας τα τελευταία χρόνια σε τακτά χρονικά διαστήματα πραγματοποιούν πεζοπορίες, αναβάσεις και διακυκλοφορίες στο βόρειο του αγριόγιδου και καταγράφουν όλες τις παράνομες δράσεις, υποπτες και πιθανά παράνομες κινήσεις διαφόρων ατόμων που πεφτούν στην αντίληψή τους. Αυτή η προσπάθεια για τη φύλαξη του αγριόγιδου θα συνεχιστεί έως ότου οι αρμόδιες υπηρεσίες αναλάβουν επιτέλους τον ουσιαστικό και πραγματικό τους ρόλο.

Τέλος κάθε ευαισθητοποιμένος πολίτης που εμφορείται από έντονα φυσιολατρικά συναισθήματα, ιδίως τα μέλη της ορειβατικής μας οικογένειας, παρακαλούνται να συνδράμουν με κάθε δυσκολία και τιμήμα τους στο δίκαιο, δύσκολο και προπαντός ριψοκίνδυνο έργο μας, ακόμη και να συμμετάσχουν οργανωτικά με μας στην εθελοντική φύλαξη της άγριας πανίδας και ιδιαίτερα του αγριόγιδου. Γιατί γρήγορα —και όχι μόνο αυτό— θα εξαφανιστεί διά παντός από την επίγεια «βασιλεία». Συμπερουν λοιπόν ακόμη και των κυνικών είναι να απολαμβάνουν ηρέως το αγριόγινδο στην ευρύτερα βασιλεία, κι όχι εδώ, στα μεγάλα τζάκια και στις επίγειες ταβέρνες!...

(«ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ» 2/12/02)

ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ
ΒΙΚΟΥ-ΑΩΟΥ-ΠΙΝΔΟΥ (ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ)Των:
Βασιλικής Κατή, Χαρητάκη Παπαϊωάννου,
Κωνσταντίνου Τζιόβα, Βασιλείου ΧρήστουΕκδόσεις:
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων – Περιθάντολλογική
Ιωάννινα 2001

Στο υπ' αριθμ. 13422/5-12-2002 φύλλο της εγκρίτου εφημερίδος «Πρωινός Λόγος», διάβασα ότι υπεγράφη το διάταγμα που αφορά την διαχείριση, διοίκηση κ.λ. του «Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου-Βάλια Κάλντα». Χάρηκα ιδιαίτερως και έσπευσα να βρω κάποιο σχετικό βιβλίο να πραγματευτεί το θέμα αυτό και το μόνο που βρήκα, ήταν το παραπάνω.

Μια ομάδα νέων, εκλεκτών επιστημόνων, ειδικευμένων και ευαίσθητων στο θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος «εν ευρεία εννοία», ανιδιοτελώς, συνέγραψε τούτο το από πάσης απόψεως ωραίοτατο, πόνημα.

Καλοτυπωμένο, καλογραμμένο, προσεγμένο, μεστό περιεχομένου και πλουσιμένο με εξαιρετικές έγχρωμες φωτογραφίες.

Οι συγγραφείς δεν αφήνουν καμία πτυχή αθέατη.

Φύση, χλωρίδα, πανίδα, γεωλογία, ιστορία, πολιτισμό. Τα παρουσιάζουν όλα έντονα, ζωντανά, έγχρωμα.

Ετσι κι αρχίζει ο αναγνώστης να το διαβάζει, είναι αδύνατον να μην το τελειώσει «μονορούφ». Και χωρίς να το καταλάβει ξαφνικά μεταφέρεται στο Δρυμό.

Τα βλέπει όλα γύρω του, μπροστά του.

Μαζί με τους συγγραφείς: Περιπατάει στα σκαλισμένα στους βράχους στενά μονοπάτια. Πιάνεται από τα βράχια. Βλέπει απύθμενα γκρεμά, χαράδρες, βάραιρα. Βλέπει στον γαλανό ουρανό να λάμπουν, τη μέρα ο ήλιος, τις νύχτες το φεγγάρι και τ' άστρα. Βλέπει μαύρα σύννεφα κι αντάρα, άλλοτε να πετούν γρήγορα κι άλλοτε να σκεπάζονται τα πάντα και να μένουν ατάραχα. Βλέπει βροχές, χιόνια, αστραπές. Ακούει «μπουμπουνιές» και τρομάζει. Ακούει το χείμαυρο τα κατεβαμένα ποτάμια του Δρυμού ν' ακούν και νομίζει ότι έρχεται η συντέλεια του κόσμου.

Ακούει το φτερούγισμα των αετών, των γκαλιτσιών και των άλλων πουλιών. Βλέπει, αν προλάβει, αγριόγιδα πόσο άνετα και γρήγορα τρέχουν στα βράχια, στα γκρεμά, κάποτε αν δεν υπάρχουν άλλοι θόρυβοι, μπορεί ν' ακούσει και το ασταμάτητο χτυποκάρδι τους.

Βλέπει πάμπολλα αγριολούλουδα. Οσφραίνονται τ' αρώματά τους, θαυμάζει τα έντονα χρώματά τους χάρη εις την επιτηδειότητα και το ριψοκίνδυνο του ερασιτέχνη φωτογράφου Χαρητάκη Πα-

παϊωάννου.

Βλέπει, μαζί με το παρόν και το χθες. Βλέπει τους ανθρώπους του τόπου τούτου σκληρά να αγωνίζονται.

Να σκάβουν τις πέτρινες ορθοπλαγίες, να φτιάχνουν χτίσματα για να συγκρατήσουν το λιγοστό χώμα.

Να πελεκάνε τους βράχους για να κάνουν περάσματα.

Να χτίζουν «τρεμογέφυρα» στα ποτάμια.

Να βόσκουν γιδόπρόβατα. Να παλεύουν με τα στοιχεία της φύσης. Να μάχονται για τον τόπο τους τον φωχό.

Κι αργότερα, να ταξιδεύουν, για να ζήσουν και πίσω να γυρίζουν. Να συμπίπτουν σε μεγαλύτερες ομάδες (χωριά), για να μπορούν ευκολότερα ν' αντιμετωπίσουν τους συνεχώς επιτιμωμένους ποικίλους εχθρούς.

Να δουλεύουν την πέτρα, το ξύλο, να δημιουργούν πολιτισμό.

Τέλος, οι συγγραφείς, υποχρεώνουν τον αναγνώστη να ιδεί και το μέλλον.

Με πίκρα μας λένε: Γιατί, σεις οι μεγάλοι μας ξεχάσατε. Όλα μας τα πήρατε, μας τα δηλητηριάσατε, μας τα καταστρέψατε.

Πως εμείς τώρα να τα ξαναφτιάξουμε, από που ν' αρχίσουμε;

Νέοι, αγωνισθείτε, μην κιστεύετε, μην κάνετε πίσω. Η φύσις, η στοργική αυτή μάνα, παρά τις πολλές πληγές που της κάναμε, αν την προσέξετε, θα συνέλθει, θα γιατρευτεί και θα σας βοηθήσει. Συνεχίστε αυτή σας την προσπάθεια.

Εύγε σε σας που τόσο πολύ χρόνο και κόπο διαθέσατε και στους αρμόδιους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων που πρόθυμα δέχτηκαν, η εργασία σας αυτή να εκδοθεί δαπάνη του Δημοσίου.

Όλοι, όσοι ζούμε στο χώρο του Δρυμού και γύρω απ' αυτόν, όλοι οι Ηπειρώτες, όλοι οι Έλληνες, πρέπει να το διαβάσουμε. Αξίζει τον κόπο.

Τυμphaίος
Πάπιγκο, Δεκέμβριος 2002

Εκδόθηκε και κυκλοφορεί το βιβλίο της **κ. Χρυσάνθης Μπούζα - Γιαννή**, συζύγου του κ Δημ. Γιαννή από τη Βίτσα με τον τίτλο

«**ΒΛΑΧΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ ΣΥΡΡΑΚΟΥ**»

Είναι ένα βιβλίο με πλούσια θεματολογία που αναφέρεται στην ιστορία, γλώσσα, τοπικές συνήθειες και γενικότερα την κοινωνικοπολιτισμική και πολιτισμική ζωή του χωριού με μια γλαφυρή γλώσσα, ωστώ «Ελληνικά».

Οι Παλαιοχωρίτες και Συρρακιώτες κι όχι μόνο αλλά κι οι Ζαγοριώτες θα βρουν στις σελίδες τον δικό τους βίωμα, θύμισες ξεχασμένες μιας εποχής που πέρασε.

Το βιβλίο πωλείται στα βιβλιοπωλεία «Δωδώνη» και στα Γιάννινα και στην Αθήνα στα Εξάρχεια-οδός Ανδρέα Μεταξά.

ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ ΣΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ

Β' Στον Πέρα Μαχαλά

Πρώτη Δεκεμβρίου, πρωί. Ακολουθώ την ίδια διαδρομή, την οποία πριν από λίγες μέρες πέρασα.

Στον δρόμο μου δεν συναντώ κανένα.

Φθάνω στη στροφή κάτω από την Παναγία. Εκεί που την περασμένη φορά θαύμασα την υπέροχη σκηνή του τοπίου.

Εκπληκτος παρακολουθώ τα δρώμενα στη Δεκεμβριανή σκηνή.

Ο αέρας και η βροχή των τελευταίων ημερών, με ζήλεια και μανία ξεγύμνωσαν τα δέντρα και τα χρώματα χάθηκαν.

Πυκνά σύννεφα κι αντάρα μαζί, κινούνται γρήγορα-γρήγορα. Πότε σκεπάζουν και σκοτεινιάζουν τα πάντα γύρω μου και πότε αφήνουν κάποια παράθυρα.

Παίζουν με τον ήλιο και τους αέρες.

Αχάει ο Λάκκος.

Η υγρασία με περπονιάζει.

Στους κήπους του Λάκκου, δεν φαίνεται κανένας σήμερα.

Ψιχαλίζει.

Κι ο Λάκκος της Γκούβας έχει άφθονα νερά, του τα έφερναν από τον Χούχλακα και το Λιασκοβέτο'.

Σήμερα οι κυνηγοί δεν στάθμευσαν τα αυτοκίνητά τους στο πάρκινγκ της Γκούβας. Λόγω του καιρού δεν βγήκανε, ανατοίριασαν.

Όχι έκανα λάθος, ζητώ συγγνώμη.

Να ένας που ανηφορίζει, επιστρέφει από το Λάκκο, με σκυμμένο το κεφάλι του. φαίνεται ότι απέτυχε στην αποστολή του. Δεν με είδε, δεν με κατάλαβε. Κι εγώ δεν τον καλημέρισα για να μη διακόψω τις σκέψεις του.

Καλά είπα την άλλη φορά ότι οι κυνηγοί είναι τολμηροί και δεν φοβούνται τις οποιεσδήποτε καιρικές συνθήκες.

Εκεί στο Λάκκο της Γκούβας, γύρισα το κεφάλι μου αριστερά για να ιδώ, αν φαίνεται, η μπισιτιριά.

Θυμήθηκα τον μακαρίτη Θανάση Κωτσορίδη, με τον οποίο, παιδιά όταν είμαστε, σ' αυτή τη μπισιτιριά, κρυφά στήσαμε το σίδερο του για να πιόσουμε αλεπού ή κουνάβη. Το δέρμα τους τότε είχε κάποια αξία. Ανίδεοι και απονήρευτοι όπως είμαστε, κάποιος άλλος φίλος μας, μας παρακολουθούσε και μας έκλειψε το σίδερο. Τις λεπτομέρειες θα τις πούμε άλλη φορά.

Εννέα και τέταρτο φθάνω στο Μακρυχώραφο. Ακούω να χτυπά η τρίτη καμπάνα των Ταξιαρχών, γιατί εκεί έχει λειτουργία σήμερα, ο ήχος της πολύ γνωστός και ανεξίτηλος στο ακουστικό σύστημα. Αχ, μία νεκρή σαλαμάνδρα στην άσφαλτο, την πάτησε αυτοκί-

νητο. Μόνον τέτοια εποχή, όταν βρέχει επί πολλές μέρες, εμφανίζονται οι σαλαμάνδρες κι ακολουθούν αλάνητα το περνωμένο τους. Προτιμούν να χαθούν παρά να προσαρμοστούν και να σωθούν. Λέτε κάποτε να προσαρμοσθούν και να μπορούν να φυλάγονται από τις δολοφονικές εφευρέσεις του ανθρώπου;

Περνώντας το παλιό γεφύρι, απολαμβάνω τον αχό του Λάκκου, ήχος υδάτων πολλών.

Ανηφορίζω με άνεση το μονοπάτι, γιατί δεν βρέχει ούτε φυσάει κρύος αέρας.

Φθάνω στην άσφαλτο. Δεν συναντώ ούτε αυτοκίνητο, ούτε πεζό.

Περπατώ για λίγο στο δημόσιο δρόμο και φθάνω στον Αη-Ταξίρχ'. Μπαίνω στην εκκλησία την ώρα που έλεγαν τον Απόστολο.

Με προσοχή ακούω και το Ευαγγέλιο. Πάλι σαν να το ακούω για πρώτη φορά.

Είναι το Ευαγγέλιο του Λουκά (ΙΗ', 35-43) και αναφέρεται στην Ιαση του τυφλού. Επιτρέψτε μου να πω λίγες σκέψεις μου που μου έκαναν μεγάλη εντύπωση.

«Τω καιρώ εκείνω εγένετο εν των εγγιζών τον Ιησούν εις Ιεριχώ, τυφλός τις εκάθητο παρά την οδόν προσάτων. Ακούσας δε όχλου διαπορευομένου, επιυνάνατο τι ειπή τούτο. Απήγγειλαν δε αυτώ, ότι Ιησούς ο Ναζωραίος παρέρχεται. Και εβόησεν λέγων, Ιησού, Υιέ Δαβίδ, ελέησόν με...»

Δειλοί που είμαστε.

Φοβόμαστε τους περαστικούς που μας υποχρεώνουν να σταματήσουμε να φωνάζουμε, (να προσευχηθεί), να ζητάμε μετ' επιμονής να μας βοηθήσει ο Κύριος.

Δειλοί που είμαστε.

Ο σατανάς με τους τρόπους του και τας μεθόδους του, όταν επικαλούμεθα το όνομα του Κυρίου να μας βοηθήσει, να μας απαλλάξει από ένα σωρό αρρώστιες και αναπηρίες ψυχικές και σωματικές.

Θέλει, καλά και σώνει, να μας έχει καθηλωμένους στις ασθένειές μας. Εμείς να βασανιζόμαστε κι εκείνος να χαίρεται.

«Υιέ, Δαβίδ, ελέησόν με».

Και οι παράγοντες επιτίμων αυτόν ίνα σωθήσθαι αυτόν δε πολλών μάλλον έκραζεν. Υιέ Δαβίδ, ελέησόν με».

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ.
ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Πάπιγκο, Δεκέμβριος 2002.

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Μια ωραία και πρωτότυπη εκδήλωση
στο Δημ. Σχολείο Μονοδενδρίου

Οι μαθητές του Δημ. Σχολείου Μονοδενδρίου είχαν φέτος την ευκαιρία να βιώσουν μια διαφορετική γιορτή. Μια γιορτή με οικολογικά χριστουγεννιάτικα παιχνίδια, που έφτιαξαν μόνοι τους, με πολλά παραμύθια και κυρίως με την παρουσία της κας Νατάσας Καραμανλή και των κυριών του συλλόγου «Ανέμη» στο οποίο είναι Πρόεδρος.

Αξιολογώντας το ενδιαφέρον του συλλόγου «Ανέμη» για τα παιδιά, για τη δημιουργικότητά τους και την ελεύθερη έκφρασή της, ο Σύλλογος Διδασκόντων του σχολείου με πρόσκλησή του κάλεσε το σύλλογο «Ανέμη» να συνεργαστούν τα Χριστούγεννα. Ετσι η γιορτή πραγματοποιήθηκε στις αίθουσες του Σχολείου το Σάββατο 7 Δεκεμβρίου 2002, στις 10 π.μ.

Στην αρχή οι μαθητές, με φυσικά υλικά που είχαν μαζέψει τις προηγούμενες ημέρες κατασκεύασαν με τη βοήθεια των κυριών της «Ανέμης» τα οικολογικά χριστουγεννιάτικα παιχνίδια, στολίζοντας έτσι το χριστουγεννιάτικο δέντρο του σχολείου.

Στη συνέχεια η κ. Μάνια Μαράτου χρησιμοποιώντας κρουστά όργανα, ταξίδεψε τους μαθητές στη χώρα της φαντασίας και του παραμυθιού. Όλοι κρεμόταν επάνω από τα χείλη της.

Η κα Καραμανλή κάλεσε τους μαθητές στην άλλη αίθουσα όπου τους έδωσε δώρα και γλυκά. Παράλληλα δώρισε στο σχολείο βιβλία για τη θανατική βιβλιοθήκη CD, CD-ROM και βιντεοκασέτες, ενώ δώρισε βιβλία στους εκπαιδευτικούς τους σχολείου, οι οποίοι της ανταπέδωσαν βιβλία με θέματα από την Ηπειρο και το Ζαγόρι.

Ήταν πραγματικά μια σημαντική στιγμή για το δημ. Σχολείο Μονοδενδρίου, γιατί η συγκεκριμένη γιορτή λειτουργήσει ενισχυτικά στηρίζοντας ένα ορεινό επαρχιακό σχολείο το μοναδικό του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου. Ευχαριστούμε το σύλλογο «Ανέμη» και κυρίως του προέδρου του κ. Καραμανλή και ευχόμαστε η συνεργασία μας αυτή να συνεχιστεί και στο μέλλον προς όφελος των μαθητών του Σχολείου μας και της εκπαίδευσης στην περιοχή του Ζαγοριού μας.

Οι εκπαιδευτικοί

Μαρία Γιαννακού, Ιωάννης Ναπ. Βασδέκης, Αδαμάντιος Ζώης.

Οικολογικά Χριστουγεννιάτικα παιχνίδια δια χειρός μαθητών και Καραμανλή και κας Γιαννακού.

Στο εργαστήριο πληροφορικής του Σχολείου Ι. Βασδέκης, Μ. Γιαννακού, Ν. Καραμανλή, Α. Ζώης, Β. Ζαρκάδας.

Οι Εκκλησίες του χωριού μας του Πάπιγκου

Προ πολλού, είναι γνωστό και εμφανές ότι οι Εκκλησίες μας θέλουν περισσότερη φροντίδα.

Η θωρία τους σέρνει το βάρος των αιώνων και της δύσκολης πορείας της ιστορίας μας.

Τώρα όμως ήρθε η ώρα. Η ώρα της φροντίδας, οι δύσκολες εποχές πέρασαν. Πρέπει και εμείς να βάλουμε ένα λιθαράκι στα υπέροχα μνημεία που με τόσους αγώνες και κόπους κτίσανε οι πρόγονοί μας, να μείνουν στις επόμενες γενιές.

Ας δώσουμε όλοι τα χέρια μας, να φτιάξουμε, να ευεπρίσουμε τα κατώφλια μας, διότι οι εκκλησίες μας είναι το κατώφλι και η ψυχή του χωριού μας, του σπιτιού μας, είναι ο πολιτισμός μας.

Ο Άγιος Βλάσιος, ο Άγιος Γεώργιος (ο οποίος έχει και τις μεγαλύτερες φθόρες), οι Άγιοι Ταξιάρχες στο Μικρό Πάπιγκο, τα μικρότερα Εκκλησιάκια, τα Εωκλήσια, όλα χρειάζονται αρκετή δουλειά.

Τα τελευταία χρόνια γίνονται αξιόλογες προσπάθειες, αλλά δεν αρκούν. Ένας κούκος δεν φέρνει την άνοιξη.

Θέλουμε κοντά μας, δίπλα μας όλους τους συγχωριανούς μας και φίλους, τους κτηνοτρόφους, τους επιχειρηματίες, τους επιστήμονες. Ο καθένας ας συμβάλλει με τον τρόπο του, έστω με μια ΚΑΛΗ ΚΟΥΒΕΝΤΑ, την χρειάζεστε και αυτή διότι παίρνουμε κουράγιο καθότι οι δυσκολίες είναι πολλές.

Μέσα στις προσπάθειες είναι και η έναρξη της αγιογράφησης του Ι. Ναού των Ταξιαρχών στο Μικρό Πάπιγκο, που ως είναι γνωστό δεν αγιογραφήθηκε ποτέ, αφού κτίστηκε το 1808-1810, λόγω των δυσκολιών, των πολέμων κ.λ.π.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή με αίσθημα ευθύνης ανέθεσε το σοβαρό αυτό έργο, στον καταξιωμένο και γνωστό αγιογράφο Γιώργο Νικολακόπουλο (την αγιογράφηση του Ι. Ναού). Τον ευχαριστούμε που δέχτηκε να ισορρήσει με τον χρωστήρα του, το υπέροχο αυτό μνημείο, το οποίο θα προχωρήσει και θα περατωθεί μόνο με την αγάπη και φροντίδα των κατοίκων.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

Υ.Γ. Οι έχοντες την επιθυμία και καλή προαίρεση να συμβάλλουν στο βαρύ τούτο έργο παρακαλούνται να έρθουν σε επικοινωνία με την εκκλησιαστική επιτροπή του Πάπιγκου (υπάρχει πλήρης διαφάνεια) το έργο είναι δικό σας.

Ακολουθεί το βιογραφικό του καλλιτέχνη

Ο Γιώργος Νικολακόπουλος γεννήθηκε στην Ευρυτανία το 1939.

Σπούδασε ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών 1959-1964 με δασκάλους, τον Γιάννη Μόραλη και το Γιώργο Μαυροϊδη. Πήρε καλλιτεχνικό και θεωρητικό δίπλωμα. Επίσης σπούδασε νωπογραφία και τέχνη των φορητών εικόνων 1968-1970 στην ίδια σχολή με δασκάλους τον Κ. Γεωργακόπουλο και τον Κ. Ξυνοπούλο, με υποτροφία Ι.Κ.Υ. και βραβείο νωπογραφίας. Ζει και εργάζεται κυρίως στην Αθήνα. Π. Ιωακείμ 51, τηλ. 210 7214192

Κυνηγοί και περιβάλλον

Αγαπητοί «Ζαγόρι» σχετικά με το άρθρο που αναδημοσίευσάτε απ' την «Καθημερινή» για τους κυνηγούς έχω να παρατηρήσω τα εξής: είναι αναχρονιστικό να συνδέουμε τους κυνηγούς με την καταστροφή και την εδραίωση της πανίδας. Ο άνθρωπος είναι πλασμένος απ' το Θεό «ως κορονίδα της δημιουργίας του» ν' απολαμβάνει και να γεύεται ελεύθερα χωρίς τύψεις, τ' αγαθά που υπάρχουν στη φύση. Είναι εκφυλισμός και ψυχολογική ανωμλία να λέμε τα καμήνα τα πουλάκια ή τα ζωάκια τι σας φταίνε κ.λ.π.

Η περιφημή θεωρία της αειφόρου ανάπτυξης απαιτεί να υπάρχουν κυνηγοί-θηρευτές για να κρατούν μια ισορροπία στον πληθυσμό των ζώων. Μπορώ να σας αναφέρω αμέτρητες επιστημονικές σύγχρονες ανακοινώσεις σ' έγκυρα περιοδικά που κρίνουν θετική την κυνηγετική δραστηριότητα.

Οι κυνηγετικοί σύλλογοι είναι η κυβερνητική οργάνωση που περισσότερο απ' τον καθένα ενδιαφέρονται να υπάρχουν θηράματα, για να απολαμβάνουν αυτή τη δραστηριότητα. Και τα δύο τελευταία χρόνια εκούχρονίζονται, στελεχώνονται με ειδικούς επιστήμονες, θηραματολόγους, ίδρυσαν με δικά τους έξοδα, τη θηροφυλακή, γιατί διαπίστωσαν ότι για τη μείωση των θηραμάτων δε φταίει το κυνήγι αλλά πρωτίστως η μόλυνση του περιβάλλοντος και η μη σωστή διαχείριση. Αληθώς τα φυτοφάρμακα ή οι κυνηγοί σκοτώνουν περισσότερα ζωντανά.

Η σωστή διαχείριση με την αυστηρή απανόρευση του κυνηγού στην αναπαραγωγική περίοδο και η πάταξη της λαθροθηρίας ήδη οι λαθροθηρές έχουν απομονωθεί απ' τους κυνηγούς και τους απαγορεύεται να τους αμέτρητους ελέγχουν οι δόσεις. Εξασφαλίζεται απ' τη θηροφυλακή με τους αμέτρητους ελέγχους και τις καταδίκες λαθροθηρών. Στα εκτροφεία θηραμάτων που έχει ίδρυσσε κάθε κυνηγετικός σύλλογος προστίβεται η έναρξη του κυνηγετικού συλλόγου Μακεδονίας-Θράκης να διαχειριστεί με ειδικούς θηραματολόγους για πρώτη φορά μια περιοχή της Ελλάδας. Δεν μπορώ να καταλάβω την αντήρηση των οικολογικών οργάνων Ελλλάδας. Ας περιμένουν πρώτα τ' αποτελέσματα και μετά ας κρίνουν. Μήπως νιώθουν ότι «πίτα των κουνελιών της Ε.Ε.» μοιράζεται σε περισσότερα κομμάτια;

Πάντως αν κρίνουμε απ' το σκάνδαλο των οικοπαρκών μπορούμε να καταλάβουμε γιατί ανησυχούν οι αναρχοοικολόγοι του Κολωνακίου.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Αποστόλης Κατσαρός

Επιστολές

Κύριοι,

Με ιδιαίτερη χαρά η οποία όμως γρήγορα εξελίχθηκε σε έντονη απογοήτευση διάβασα το άρθρο του Κ.Δ. Χριστοδούλου Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ στην έκδοσή σας του μηνός Οκτωβρίου 2002.

Είναι πραγματικά τιμή και χαρά για όλους εμάς τους απανταχού Κηπαίους να διαβάζουμε άρθρα που αναφέρονται στο χωριό μας και μάλιστα για εκδηλώσεις πραγματικά ξεχωριστές σε εξωκλήσια που με προσωπικές οικονομικές προσφορές στέκονται ακόμη όρθια να θυμίζουν στους παλαιότερους και να μαθαίνουν στους νέους την ένδοξη ιστορία του Ζαγορίου.

Πράγματι, το μοναστήρι της Θεοτόκου είναι ναός ξεχωριστός που εάν στέκεται σήμερα όρθιο οφείλεται αποκλειστικά στην οικονομική προσφορά της μακαρίτισσας **Πανδώρας Φ. Ανθοπούλου** που το **καλοκαίρι του 1987** προσέφερε ένα **εξαιρετικά σημαντικό χρηματικό ποσό** για την εποχή για την αναστήλωση της Μονής, την δημιουργία νέας στέγης, την κατασκευή νέας τοιχοποιίας και γενικότερα τη διάσωση του Μοναστηριού που ταλαιπωρημένο από τον αδιόωπτο χρόνο θα έπεφτε από μέρα σε μέρα.

Είναι άραγε τυχαίο που στο άρθρο του εκλεκτού συγχωριανού δεν αναφέρεται τίποτα απολύτως γι' αυτήν ειδικά την προσφορά, παρά την μαρμάρινη επιγραφή που έχει επικολληθεί στην είσοδο της Μονής και δηλώνει σε όλους τους περαστικούς ότι η Μονή βρίσκεται ακόμη όρθια χάρη στην προσφορά της δωρητριάς.

Είναι άραγε δυνατό να μην είχε ακούσει ποτέ τίποτε γι' αυτή την ιστορία ο καθ' όλα συμπαθής συντοπίτης μας;

Είναι δυνατόν να μη διάβαζε ποτέ την ευχαριστήρια επιστολή που αποστάλθηκε στην δωρήτρια από τον τότε πρόεδρο της κοινότητας, τον ιερέα του χωριού και τον πρόεδρο της εκκλησιαστικής επιτροπής;

Για την ιστορία και μόνο και για να δικαιωθεί η μνήμη της δωρήτριας σας την επισυνάπτω.

Ας ελπίσουμε ότι θα συνεχίσουν να υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι και στο μέλλον γιατί είναι ο μόνος τρόπος να διασωθούν τα μνημεία μας τα ξεχασμένα από όλους τους υπεισθύνους...

Και ως είμαστε όλοι μας, λίγο πιο «γαλαντόμοι» στις αναφορές προς αυτούς τους πραγματικά ξεχωριστούς ανθρώπους που ενδιαφέρονται για την διάσωση των μνημείων που πραγματοποιούν προσεκτικές οικονομικές θυσίες για τον σκοπό αυτό.

Είναι άλλωστε ο μόνος τρόπος να τιμήσουμε έστω τη μνήμη τους

Με εκτίμηση, για το έργο σας και παράκληση για δημοσίευση της παρούσας επιστολής.

Ελένη Γεωργίου Ανθοπούλου

Προς το περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
ΕΝΤΑΥΘΑ

Ιωάννινα 16 Δεκεμβρίου 2002

Σχετικά με το θέμα που δημιουργήθηκε, όσον αφορά την παράλειψη από μέρους μου να αναφερθώ, στο δημοσίευσή μου τον Οκτώβριο ε.ε., στην προσφορά της μ. Πανδώρας Φ. Ανθοπούλου το καλοκαίρι του 1987 με σκοπό εργασίες επισκευής του μοναστηριού των Κήπων στα Αμπέλια, θεωρώ απαραίτητο να διευκρινίσω τα παρακάτω:

1. Σε καμία περίπτωση δεν υπήρξε σκοπιμότητα από μέρους μου να αποκρύψω ή να αντιπαρέλθω μια τέτοια χειρονομία της οικογένειας Ανθοπούλου. Για ποιο λόγο να το κάνω; Δεν είναι ίδιον τον χαρακτήρα μου να φθάσω σε τέτοιο επίπεδο και αυτό το γνωρίζουν οι πάντες. Απλώς δεν έτυχε να το γνωρίζω, δεν έτυχε να προσέξω την πινακίδα, ούτε και άκουσα ποτέ κάποια συζήτηση στο χωριό. Καθόλου δύσκολο δεν θα ήταν εκεί που γράφω: «Για τη συντήρηση του Μοναστηριού έδωσε ανδραγάθειες οι Κηπαίοι», να προσέξω και για τη μεγάλη προσφορά της μ. Πανδώρας κατά το 1987.

2. Με την έρευνά μου στις 8/9/02 και με τη βοήθεια της έρευνας που είχε κάνει ο μ. Κώστας Π. Λαζαρίδης, επεδίωξα να κάνω γνωστή την ιστορία του Μοναστηριού στους απανταχού Κηπαίους, τους Ζαγορίσιους και φίλους. Μάλιστα για τη χρονολογία ιδρύσεως του Μοναστηριού, δεν μπόρεσε να καταλήξει σε βάσιμο συμπέρασμα ο αείμνηστος και έμπειρος ερευνητής Κώστας Λαζαρίδης. Στη φωτογραφία μου της Κοίμησης της Θεοτόκου, στο εσωτερικό του καθολικού αναγράφεται η χρονολογία 1841, που αναφέρει πότε και με την φροντίδα και επίβλεψη ποιών έγινε η αγιογράφηση του Ναού.

3. Στη συζήτηση που κάναμε χθες (15/12) στο καφενείο με κατοικοεδρεύοντα στο χωριό μέλη της κοινωνίας των Κήπων, όπως ο παπα-Βαγγέλης, ο κ. Ανάπλιος Τόλης, ο τότε επίτροπος κ. Π. Κατσαβριάς εξακριβώσα ποιες εργασίες έγιναν το 1987 με τη σημαντική οικονομική προσφορά της μ. Πανδώρας.

Συγκεκριμένα έγινε η ριζική επισκευή της στέγης με το γνωστό γύρισμα (ανάσωση) πλακών και συμπλήρωση με καινούργιες όσων είχαν φθαρεί), αντικατάσταση οπίσθιων δοκαριών, πέταυρων και τειγίδων, κατασκευή τσιμεντένιου προστατευτικού σενάξ στη βάση και γύρω από την εκκλησία καθώς και μια τοιχοποιία. Ήταν μια σωστήρια επέμβαση αναγκαία, γιατί κινδύνευε το μοναστήρι ακόμη και από κατάρρευση, αν δεν βρισκόταν τρόπος συντήρησής του.

Τελειώνοντας ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Ε. Ανθοπούλου, που έγινε αφορμή να ερευνησω και να καταγράψω τι έγινε με την αξιολογή οικονομική ενίσχυση της οικογένειας στο μοναστήρι των Κήπων. Οι εναπομείναντες μόνιμοι κάτοικοι του χωριού, γύρω στους σαράντα, γνωρίζουν καλά, ότι προσπάθησα πάντοτε να φανώ χρήσιμος και με τα άρθρα μου και τα ρεπορτάζ μου να προβάλλω την άλλοτε πρωτεύουσα του Ζαγορίου, τους Κήπους, όσο μπορούσα περισσότερο.

Γιάννινα 16 Δεκεμβρίου 2002

Κώστας Δ. Χριστοδούλου

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΑΡ. ΒΟΓΑΣ

Πλημύρισε λύπη το χωριό και σφίχτηκε η καρδιά φίλων και γνωστών, σαν μαθεύτηκε ο χαμός του Αποστολάκη, όπως τον φωνάζαμε από μικρό. Αν και εβδόμη-ντάρης-και, ήταν για όλους μας ο Αποστολάκης, το πανέξυπνο και πρόσχαρο εκείνο παιδί, το καλόκαρδο, το κεφάτο. Από το λόγο του περνούσε όλη η ιστορία του προπολεμικού χωριού, τα γεγονότα και τα πρόσωπα με τα προτερήματα και τις αδυναμίες τους, όλα δοσμένα με παραστατικότητα και χιούμορ.

Το πρώτο από τα τρία αγόρια του Χαρίλαου Βογά και της Καλλιόπης Καραδήμου, νύμφης από το σκαμνέλι, ήταν ο πρώτος μαθητής του Σχολείου, αχόρταγος για γράμματα και γνώσεις, θρεμμένος με τα παραμύθια και τις ιστορίες της γιαγιάς του Βγέννας, όπως και τα δυο αδέρφια του, ο Τάκης και ο Βασίλης, που τόσο όμορφα μας τα διηγούνταν. Η πρόσδος του στο Γυμνάσιο γρήγορη καθώς διέθετε καταπληκτική αντίληψη και αφομοιωτική ικανότητα. Στα χρόνια της Αντίστασης τον έβαλαν να λαβεί από το «Αλώνι» το δελτίο ειδήσεων με το χωνί. Αυτό του κόστισε μεγάλη ταλαιπωρία, που καθυστέρησε την εισαγωγή του στην Παιδαγωγική Ακαδημία. Ο Διευθυντής της χαιρόταν την προκοπή του. Έκανε για ένα-δυο χρόνια το δάσκαλο στη Θεσπρωτία, σαν αναπληρωτής. Η αναζήτηση περισσότερης γνώσης τον έφερε στην Αυστρία να σπουδάσει γιατρούς. Παντρεύτηκε γρήγορα κι απόκτησε γιού, που τον έλκυσε πικρά εικοσάχρονο. Η ατυχία στον γάμο του και οι οικογενειακές ανάγκες τον αναγκάζουν να σταματήσει τις σπουδές του. Εγκαθίσταται στη Θεσσαλονίκη κι ασχολείται με αντιπροσωπείες φαρμακευτικών εταιρειών. Ξαναπαντρεύεται κι αποχτά κόρη και γιού, που τον χάρηκε να πραγματοποιεί το δικό του όνειρο, γιατρό. Δυστυχώς αρρωσταίνει από την επάρτο.

Ερχόταν στο χωριό κάθε καλοκαίρι και το ζέμιζε με τη ζωντάνια του. Ήταν ωραίος κι ώρες μαζί του στο μεσοχώρι κι ανεξάντλητη η κουβέντα. Απορούσες με το μνημονικό του καθώς θυμόταν ακόμα και δικά σου λόγια και πράξεις, που εσύ είχες ολότελα ξεχάσει. Κρατούσε μακριά τις εντάσεις στη συζήτηση, τους ενθουσιασμούς και τα μικροφιλότιμα. Ανοιχτή καρδιά προσπαθούσε με την καλή συντροφιά να πνίξει το μαράζι, δημιουργώντας ευχάριστη ατμόσφαιρα.

— Εφύγε, Αποστολάκη!

Η βεική παρηγορία ας μαλακώνει τον πόνο των δικών σου.

Βύρων Βαρζάκας

Ο ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΕ

«Κύριος είχαν, Κύριος αφειλάτο. Είη το όνομα Κυρίου ευλογημένον».

Είναι μικρός ο θάνατος, αβάσταχτος ο πόνος της μνάας, του πατέρα, της αδερφής, του φίλου, του γείτονα. Ο μεγάλος θεολόγος της Εκκλησίας μας ο Ιωάννης Δαμασκηνός δεν προσπάθησε καν να φανεί γενναίος αλλά ομολογεί ταπεινά: «Θρήνη και οδύρμονι όταν εννοήσω τον θάνατον, και ιδώ εν τοις τάφοις κειμένην την καρτή εικόνα Θεού πλασθείσαν ημίν ωραιότητα, άμορφον, άδοξον, μη έχουσα είδος».

Εκείνον που βλέπαμε ίσαμε χθες και μιλάγαμε και σχεδιάζαμε κι έδειχνε να έχει πολλά περιθώρια ζωής, σε μια στιγμή, ο Κύριος της ζωής και του θανάτου τον εξέλεξε και το προσέλαβε από τα εφήμερα για να τον αναπαύσει ως φιλόανθρωπος «εν τω φωτί του προσώπου Του και τω γλυκασμού της Αυτού ωραιότητος». Από την κατάσταση του μαρμαμένου άνθους να τον κλέψει ενώπιον του θρόνου της μεγαλοσύνης του, ενός μεγαλείου δόξας και τιμής.

Η αποδοχή αυτής της αλήθειας μετατρέπει τον πόνο της απώλειας σε πόνο στήρησης και ορφάνιας, αναλογίζομενοι πως η κοινωνία γίνεται φτωχότερη από την απουσία, ενώ ο απερχόμενος κατευθύνεται:

«εν κόλποις Αβραάμ και Ισαάκ και των Αγίων του Θεού...»

ένθα οκτ έστι πόνος, ου λύπη, ου στεναγμός, αλλά ζωή ατελείωτης». Αυτό ήταν το θέλημα του Κυρίου κι αυτό το δρόμο ακολούθησε ο Μιχαλάκης μας. Ο πόνος όμως του χωρισμού σε ορισμένες περιπτώσεις είναι φοβερός, αβάσταχτος. Ακόμα και οι παραπάνω παρηγορητικές περικοπές ανθρώπων του Θεού, λίγα προσφέρουν στην απάλυνσή του.

Η ειδήση του θανάτου του Μιχαλάκη έπεσε σαν κεραυνός στις ψυχές των Τσερβαριτών και στην κοινωνία των Ιωαννίνων. «Χάθηκε ο Μιχαλάκης»! Μαρμάρωσαν οι καρδιές όλων μας στο άκουσμα του αναπάντεχου γεγονότος. Θλίβετη πάντοτε η ειδήση του χαμού ενός νέου. Κι ο Μιχαλάκης ήταν νέος, παλικάρι 36 ετών. Ήταν γιος του Τάκη Κάλια και της Ειρήνης Μασιούλη. Γεννήθηκε, μεγάλωσε και σπούδασε στα Γιάννινα. Πάντοτε άριστος σ' όλα τα χρόνια των σπουδών του. Άνετα έλαβε το πτυχίο του μαθηματικού. Συμπλήρωσε τις γνώσεις του με μεταπτυχιακές σπουδές. Έλαβε εξαιρετική ειδίκευση στα κομπιούτερς, με την οποία πέτυχε από νεαρή ηλικία, την πρόσληψή του στη Β/θμια εκπαίδευση.

Προ διετίας παντρεύτηκε τη σύζυγό του Μάρθα, νηπιαγωγό κι αγωνιζόταν να χτίσουν την οικογένειά τους. Μοίρα κακή όμως τους φθόνισε. Άρπαξε το Μιχαλάκη από την αγαλιά των γονέων του, ορφάνεψε τη σύζυγό του κι έντυσε στα μαύρα τη λατρευτή αδερφή του, τη Δώρα. Κι εμάς όλους που τον αγαπούσαμε μας βύθισε στο πένθος.

Δεν υπήρχαν λόγια παρήγορα για κανέναν, πολύ περισσότερο για τους χαροκαμένους γονείς του, τη σύζυγό του και τη Δώρα. Μόνο ας στρέψουμε τους οφθαλμούς μας προς τον ουρανό κι ας τον παραδώσουμε στον Κύριο με δάκρυα, αλλά και με ελπίδα αιώνιας ζωής.

«Κύριος είχαν, Κύριος οφειλάτο...»

Ας είναι ελαφρύ το Γιαννιώτικο χρώμα που τον σκέπασε...

Αριστοδούλος

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΡΙΣΤΗ

Θάνατοι

— Η ζωή στην Αρίστη ξεφτίζει. Στις 5/12/2002 κηδέψαμε την **Ζωή(τσα) Εξάρχου**, και σα να τη ζήλεψε ο **Γιώργος Λαζ. Γκατζές**, τον κηδέψαμε κι αυτόν στις 8/12/2002.

Δωρέες

— Για την εγκατάσταση ηλεκτρικού συστήματος στο Κωδωνοστάσι της Κεντρικής Εκκλησίας, η κα **Ροδάνθη Τζιοθαντάρη-Σουρέλη** κατέθεσε 1.700,00 Ε (που χέρια για να τραβούν τις αλυσίδες).

— Για τον καθαρισμό των τοιχογραφιών ο **Κων/νος Ζιάκας** 50,00 Ε.

ΑΣΠΕΑΓΓΕΛΟΙ

Ευχές

— Μια νέα επιστήμων στα Γιάννινα στο χώρο της δικηγορίας. Η **Καλυψώ Μαλετισοδη** του **Δημητρίου**, κόρη του αείμνηστου φίλου Τάκη Μαλετισοδη. Μια νέα με ήθος και αξιοπρέπεια.

Της ευχόμαστε ολόψυχα γερή και δυνατή να περुεί στα χνάρια του πατέρα της.

M.K.-Γ.K.

ΒΙΤΣΑ

Γεννήσεις

— Ο **Μιχάλης Σάρρος** και η σύζυγός του **Ελένη**, απέκτησαν το πρώτο τους παιδί, ένα χαριτωμένο αγοράκι.

Στους πανευτυχείς γονείς και παππούδες Πηνελόπη και Δημήτρη και λοιπούς συγγενείς, εγκάρδια συγχαρητήρια και τον νεογέννητο να 'ναι τυχερό και να μεγαλώνει με υγεία και χαρά.

Κούλα - Φίλιππας

— Ο **Κων/νος Πατπάς** και η γυναίκα του **Κορνηλία**, έγιναν γονείς για τρίτη φορά, δύο χαριτωμένων παιδιών, ενός αγοριού και μιας κόρης.

Στους ευτυχείς γονείς και παππούδες **Λάκη και Μαρία Παπαδημητρίου**, τα θερμά συγχαρητήρια και τα νεογέννητα να 'ναι τυχερά και να μεγαλώνουν μαζί με τ' άλλα δυο τους αδελφία με υγεία και χαρά.

Κούλα - Φίλιππας

Συγχαρητήρια

— Την αγαπητή μας **Όλγα Ι. Παπαρήστού**, που πήρε το πτυχίο Νοσηλευτικής των ΤΕΙ Ιωαννίνων, εγκάρδια συγχαίρουμε και της ευχόμαστε καλό διορισμό σ' ένα απ' τα Νοσηλευτικά Ιδρύματα της «Μικρής μας Πόλης».

Κούλα - Φίλιππας

ΔΙΠΟΤΑΜΟΣ

Γάμοι

— Την Κυριακή 1 Δεκεμβρίου 2002 έγινε στον Ιερό Ναό Κων/νου και Ελένης ΓΣΣ Θεο/νίκης ο γάμος του αντισυνταγματάρχου **Γεωργίου Αναγνωστόπουλου** μετά της **Ιωάννας Νικοπούλου**.

Ευχόμεθα κάθε ευτυχία.

Οι γονείς

Χρήστος - Κατερίνα
Αναγνωστοπούλου

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Ευχαριστήρια

— Θερμότερα ευχαριστώ τον αξιόλογο συγγραφέα του χωριού μου και ξεχωριστό, ειλικρινή, ακούραστο το να χαροποιεί τους συγχωριανούς του κάνοντας τα πάντα γι' αυτούς, τον πραγματικό φίλο, τον Τσερβαριώτη συγχωριανό μου **Μενέλλαιο Κικόπουλο**. Μ' αυτά που ανακάλυψε για την περασμένη ζωή μου, μ' έχει κατασυνκινήσει, θυμίζοντάς μου τα ευτυχισμένα χρόνια, που έζησα ως δασκάλα και προπαντός ως σύντροφος του Παύλου Λευθεριώτη. Την ευχή μου νάχεις Μενέλαε και συ κι όλη σου η οικογένεια από τα βάθη της καρδιάς μου.

Αγλαΐα

Λευθεριώτου-Βολογιαννίδου

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Θάνατοι

— Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θες/νίκη στις 30-11-02 ο **Απόστολος Χαρ. Βογάς**. Στην οικογένειά του, σ' αδέρφια και τους συγγενείς του εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

Οικ.γ. Αποσ. Ντιναλέξη

Συγχαρητήρια

— Ο **Γεώργιος Γρ. Ράπτης**, νοσηλευτής, διορίστηκε στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Χανίων. Του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία, να περάσει καλά στην όμορφη Κρήτη και γρήγορα να σημάσει προς τα πάνω.

Οικ.γ. Αποσ. Ντιναλέξη

— Ο **Παντελής Γ. Παπαγεωργίου** έλαβε το πτυχίο της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων, τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας κι έδωσε τον έπαιθ βαλλόμενο όρκο. Του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία κι όρεξη για διάβαση.

Οικ.γ. Αποσ. Ντιναλέξη

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

Συγχαρητήρια

— Στο γιο της αγαπητής συγχωριανής Ελεονώρας Γαλανπούλου, **Αλέξανδρο Παλαμίδη**, που τελείωσε το Πολυτεχνείο Χανίων και ορκίστηκε, συγχαίρομε θερμά και καλή σταδιοδρομία.

Β. Τζιόβας

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Τους νεοεκλεγέντες Δήμαρχο και Δημοτικούς Συμβούλους του Δήμου Ανατολικού Ζαγορίου, θερμά συγχαίρα και τους εύχομαι καλή σταδιοδρομία.

Λεωνίδα Χριστοδούλου
από Ανθρακίτη

ΚΗΠΟΙ

Πένθη

— Την Κυριακή, στις 8 Δεκεμβρίου, έγινε στα Δερβίζιανα το σαρνατήμερο μνημόσυνο του **Σωκράτη Κονδύρου**, συζύγου της Μαίρης, θυγατέρας των αείμνηστων Κηπαίων Βασίλη Ντισόπουλου και της γυναίκας του Άρτεμης καθώς και αδελφής του Στέφανου.

Οι δύο ιερείς της κωμόπολης και μια καλλίφωνη χορωδία τέλεσαν με κάθε επισιμότητα τη Θεία Λειτουργία και το μνημόσυνο.

Οι υπερήλικες γονείς καθώς και η Μαίρη, δέχθηκαν τα συλλυπητήρια όλων μας για το χαμό του Σωκράτη. Ο θεός να αναπαύσει την ψυχή του.

Κ.Δ.Χ.

Συγχαρητήρια

— Συγχαίρουμε θερμά τον **Δημήτρη Κ. Χριστοδούλου**, που επάξια ανέλαβε καθήκοντα Λέκτορα γαστρεντερολογίας στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων και του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ

Γεννήσεις

— Ο **Καλύβας Επαμεινώνδας** του Δημητρίου και η **Ευθυμία Σταυροπούλου** που διαμένουν στο Λουτράκι απέκτησαν στις 26 Οκτωβρίου την δεύτερη κόρη τους.

Να τους χρίσει.

«Το Ζαγόρι μας»

Θάνατοι

— Εφύγε στα 55 του χρόνια ο γιατρός **ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΚΟΛΑΣ**, ο ωραίος γιος του παλιού, γνωστού και αείμνηστου Ζαγορίσιου γιατρού Κων/νου Βακόλα από τη Λεπτοκαρύα (Λιασκοβέτσι).

Έπρεσε κυριολεκτικά επί των ιατρικών επάλλεων, ενώ παρακολουθούσε Ιατρικό Συνέδριο στην Αθήνα.

Η κηδεία έγινε στις 3 Δεκεμβρίου στη Θεσσαλονίκη, όπου και εξασκύσε την ιατρική και την επομένη 4 Δεκεμβρίου τάφησε στη γενέτειρά του, τα Γιάννινα, που πανόνημα τον αποχαιρέτησαν με πολύ συγκίνηση και οδύνη.

Στη χαροκαμένη μάνα του, τη σύζυγό, τα παιδιά του και όλους τους συγγενείς του, τα πιο ειλικρινή συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΕΚΛΕΓΕΝΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Ευχαριστούμε από καρδιάς του συνδημότες μας που για δεύτερη συνεχή τετραετία μας εμπιστεύθηκαν και μας τίμησαν με την ψήφο τους. Το φορτίο μεγάλο και η ευθύνη πολλαπλάσια για τις τύχες του Δήμου μας. Όμως η εμπιστοσύνη σας, μας οπλίζει με θέληση και δύναμη για μια νέα ελπιδοφόρα και παραγωγική τετραετία. Οι εκ νέου εκλεγέντες Δημοτικοί Σύμβουλοι του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου.

ΚΛΑΥΜΠΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ - ΣΙΟΥΛΑΣ ΝΙΚΟΣ
- ΤΣΙΝΗΣ ΝΙΚΟΣ - ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ ΠΑΝΟΣ

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

Συγχαρητήρια

— Στις εκλογές του περασμένου Οκτωβρίου 2002, για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, Δήμαρχος στο Δήμο Τύμφης ΖΑΓΟΡΙΟΥ, εκλέχτηκε ο Σκαμνελίτης συγχωριανός μας **Γεώργιος Απ. Σουκοδέλας**.

Το Δ. Συμβούλιο του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΚΑΜΝΕΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ, εκφράζει θερμά συγχαρητήρια τόσο στον ίδιο προσωπικά όσο και στα άλλα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου.

Τους εύχεται ευδωχή στο βαρύ έργο που αναλαμβάνουν.

Θάνατοι

— Στις 8 Οκτωβρίου απεβίωσε στα Γιάννινα και τάφηκε στο χωριό μας ΣΚΑΜΝΕΛΙ η **Δημητρούλα Τάσου Κουσουρή**. Έτσι έφυγε και η γλυκιά και γεμάτη καλοσύνη Δημητρούλα θυθίζοντας σε πένθος τα καλά της παιδιά, Χρόνη, Νίκο, Τάκη, Γιούλικα με τις οικογένειές τους.

Το Δ. Συμβούλιο του Συνδέσμου ΣΚΑΜΝΕΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ, εκφράζει στην οικογένειά της και λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια.

Πένθη

— Το καλοκαίρι που μας πέρασε στο ΣΚΑΜΝΕΛΙ πέθαναν πρόωρα δυο καλοί συγχωριανοί μας ο **Κώστας Μ. Αχγουλάς** και ο **Αλέκος Λ. Καρδούνης**. Προκομμένοι και καλοί νοικοκυραίοι εξαιρετίοι οικογενειαρχες. Ο θάνατός τους βύθισε σε πένθος τις οικογένειές τους και λοιπούς οικείους θερμά συλλυπητήρια.

ΤΡΙΣΤΕΝΟ

Συγχαρητήρια

— Στο **Βασίλειο Αγόρη** που αφιλοκεδώς άλλαξε τα ξύλα και συντήρησε τα παγκάκια της πλατείας του χωριού και γενικά για την προσφορά του στο χωριό τον συγχαίρουμε θερμά.

Χριστίνα-Κική - Χαρίκλεια

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Οι λύπες μας

— Στις 2 Νοεμβρίου, το Τσεπέλοβο έχασε για πάντα τον «μπαρμπα - Λευτέρη» **Γιαννάκο**. Πλήρης ημερών βέβαια, αλλά λίγο αναπάντεχα τόσο για τους συγγενείς του όσο και για τους συγχωριανούς του. Ο άνθρωπος, που με την επιβλητική φυσιογνωμία και παρουσία έδινε έναν ξεχωριστό τόνο στην κεντρική πλατεία του Τσεπέλοβου, όταν καθόταν με τις παρτέρες του κάτω από τα πλατάνια, δεν θα είναι πια κοντά μας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Θερμά συλλυπητήρια στους δικούς του και να τον θυμούνται πάντα ως το λεβέντη και καλόκαρδο Τσεπελοβίτη.

Πολ. Συλ. «Ο ΤΣΟΥΦΛΗΣ»

Ανακοίνωση

— Ανήμερα της πρωτοχρονιάς ο Πολιτιστικός Σύλλογος Τσεπελόβου «ΤΣΟΥΦΛΗΣ» θα διοργανώσει μια γιορτή αφιερωμένη στα παιδιά. Στο τέλος της γιορτής θα μοιραστούν δωράκια στους μικρούς μας φίλους. Συγχαρητήρια στον Πολιτιστικό Σύλλογο που δείχνει τόση ευαισθησία για θέματα που αφορούν ένα τόσο όμορφο κομμάτι της ζωής μας.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

Πένθη

ΟΛΓΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΕΟΝΤΙΔΗ

— Απεβίωσε πλήρης ημερών

στη Θεσσαλονίκη όπου έμενε με τα παιδιά της Βασίλη και Βούλα η Ζαγορίσια καθ' όλα Όλγα Λεοντίδη το γένος Τσαπάρη εξ Ασπραγγέλων. Η κηδεία της έγινε κατά την επιθυμία της στους Φραγκάδες πάνδημος και παρουσία πλήθους κόσμου συγγενών και φίλων στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου.

Η εκλιπούσα υπήρξε γνήσια Ζαγορίσια νοικοκυρά, άξια σύζυγος μητέρα και γιαγιά. Ήταν πολύ αγαπητή σε όλους τους συγχωριανούς και η μνήμη της θα μένει για πάντα σε όλους μας.

Στα παιδιά της Βασίλη, Βούλα, Γιώργο και Ελισάβετ και στα εγγόνια της θερμά συλλυπητήρια και ο Θεός ας αναπαύσει την ψυχή της και να είναι ελαφρύ το χόμα των Φραγκάδων που την σκέπασε.

Γ.Τ.

Αναγνώριση Ζαγορίσιου Σωματείου

Κάνουμε γνωστό στους απανταχού Σκαμνελίτες ότι:

Στη Θεσ/νίκη με την υπ' αρ. 23606/2002 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσ/νίκης αναγνωρίστηκε Σωματείο με την επωνυμία «Σύνδεσμος Σκαμνελιτών Ζαγορίου Ιωαννίνων με τίτλο «Η Τύμφη» με έδρα την Θεσ/νίκη.

Στις 7 του μηνός Δεκεμβρίου στην αίθουσα της Ηπειρωτικής Εστίας Θεσ/νίκης πραγματοποιή-

ήθηκαν αρχαιρεσίες για την ανάδειξη Διοικητικού Συμβουλίου.

Το Νέο Διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από τους κάτωθι:

Πρόεδρος: Νόνας Κων/νος

Αντιπρόεδρος: Τζιάσιος Νικόλαος

Γραμματέας: Τσέφα - Παναγιώτου Φωτεινή

Ταμίας: Ζομβούλη - Τσέπη Ολυμπία

Έφορος εκδηλώσεων: Γκίνη (εγγονή Ζομβούλη) Ράνια

Μέλη: Βρανάς Νικόλαος

Βασδέκης Ηλίας

Λάππα Σούλα

Νόνας Γεώργιος

Για εξελεγκτική επιτροπή

Θεοδοσίου Κων/νος

Γόγολος Λάμπρος

Τολιοπούλου-Βρανά Καίτη

Θεσ/νίκη 15-12-2002

Το Δ.Σ.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

- Στη μνήμη Θεόδωρου Σακελλαρίδη η Ελένη 45 Ε
- Λαμπρίδης Νεόφυτος 40 Ε

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΗΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Το Δ. Συμβούλιο της «Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας» (ΙΛΕΖ) στη Συνεδρίαση της 1.12.2002 μεταξύ των άλλων θεμάτων, συζήτησε και το σχετικό με την διαδικασία σύνταξης του περιοδικού και τη λειτουργία της Συντακτικής Επιτροπής.

— Από τη μέχρι τώρα εμπειρία, κοινή υπήρξε η διαπίστωση, ότι η Σ.Ε. ως ξεχωριστό από το Δ. Συμβούλιο όργανο, προξενεί προβλήματα γραφειοκρατικής δυσλειτουργίας στην όλη διαδικασία της κυκλοφορίας του περιοδικού, χωρίς να προσφέρει ουσιαστικό έργο.

— Έτσι, ομόφωνα αποφασίστηκε:

α) Από το πρώτο τεύχος του 2003 (Ιανουαρίου) την ευθύνη της σύνταξης του περιοδικού θα έχει αποκλειστικά το Δ. Συμβούλιο της Ι.Λ.Ε.Ζ., το οποίο φέρνει κυρίως το βάρος της προσπάθειας για την απρόσκοπτη έκδοσή του.

β) Υιοθετείται (και θα αναγράφεται στο λογότυπο) η ιδιότητα του «Τακτικού Συνεργάτη» του περιοδικού. Θα είναι αυτοί πρόσωπα που, τεκμηριωμένα, στήριξαν και στηρίζουν το περιοδικό, με τις τακτικές συνεργασίες τους.

γ) Ευνόητο είναι, ότι και τα κείμενα των Τακτικών Συνεργατών θα αξιολογούνται και θα κρίνονται ως δημοσιεύσιμα ή μη από το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ, με βάση πάντα τις παγιωμένες αρχές που διέπουν όλα αυτά τα χρόνια την έκδοση του περιοδικού, προς αποφυγή προστριβών και άγονων αντιπαραθέσεων, που θα ακύρωναν την όλη προσπάθεια και τους στόχους του.

Το Δ.Σ. ΤΗΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

50 ευρώ

Διαμάντη Καλαντζή Μαρίνα
Λαμπρίδης Νεόφυτος
Τόκκου Ρωξάνη

40 ευρώ

Ζήσης Ιωάννης

30 ευρώ

Κούπαρης Κίμων
Οικονόμου Βλάσης
Ρίζος Γεώργιος

25 ευρώ

Ράπτης Θωμάς

20 ευρώ

Βούρδας Φώντας
Βέλλης Αλέξιος
Κατσούπη Φρόσω
Παρλαπός Ν. Δημήτριος
Τσαπάρη Ειρήνη
Τσατούρας Γεώργιος
Χαρισιάδου Ευγενία
Χριστοδούλου Αχ. Κων/νος
Φίλης Γιάννης

15 ευρώ

Ζαχαρέας Ευστράτιος
Κικόπουλος Μενέλαος
Μαβίδης Πάρης
Μουσαφίρης Τάκης
Τάγη Βασιλική
Τριανταφύλλου Βασιλική

10 ευρώ

Αναγνωστόπουλος Λάμπρος
Αναγνωστόπουλος Χριστόδ.
Αργυρίου-Ματθοπούλου Ασπασία
Βασδέκη-Χατζή Κλειώ
Γελέκη Βικτωρία (12 Ε)
Δαλκαβούκης Γεώργιος
Κουμπάρος Δημήτριος
Καππά-Βολιώτη Νινέτα
Κέντρος Νικόλαος
Λογοθέτης Θωμάς
Μαβίδης Ιωάννης
Οικονόμου Σωκράτης
Πολυχρονιάδη Μαγδαλινή
Παπακωστίδης Γεώργιος
Παπαθανασίου Ελευθέριος (13 Ε)
Ράπτη Αφροδίτη
Σαχρόνη-Μπότσιου Χρυσούλα
Φούσκας Κων/νος

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ

ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΟΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ
2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
3. ΓΚΕΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
4. ΖΑΡΙΑΔΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
5. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
6. ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ
7. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
8. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
9. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
10. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
11. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
12. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΩΣΤΑΣ

★

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα, Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

★

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές,

εμβάσματα:

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Σίνα 4, Ιωάννινα 454 44

και Μυροπωλείο

ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λόρδου Βύρωνος 21

Τηλ. 26.266

Ιωάννινα 45444

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή 10 ΕΥΡΩ

Ευρώπη 30 ΕΥΡΩ

Εκτός Ευρώπης 30 \$ ΗΠΑ

★

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέλη)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα 454 44